RUDOLF STEINER

MITURI ȘI MISTERII EGIPTENE

GA 106

Ciclu de douăsprezece conferințe ținut la Leipzig
în perioada 2–14 septembrie 1908

CUPRINS

CUPRINS PE LARG 4
CONFERINȚA I 9
CONFERINȚA a II-a 21
CONFERINȚA a III-a 37
CONFERINȚA a IV-a 50
CONFERINȚA a V-a 64
CONFERINȚA a VI-a 76
CONFERINȚA a VII-a 86
CONFERINȚA a VIII-a 98
CONFERINȚA a IX-a 112
CONFERINȚA a X-a 126
CONFERINȚA a XI-a 144
CONFERINȚA a XII-a 161
NOTE 180

CUPRINS PE LARG

Treptele adevărului (biolog dr. Petre Papacostea)

În legătură cu publicarea conferinţelor lui Rudolf Steiner

CONFERINŢA I — *Leipzig, 2 septembrie 1908*

Esenţa antroposofiei. Legea reîncarnării. Culturile postatlanteene. Legătura dintre a şaptea cultură şi cea protoindiană; dintre a şasea cultură şi cea protopersană; repetarea culturii egiptene în viaţa culturii actuale, materialismul, o consecinţă a îmbălsămării; cea de a patra epocă culturală postatlanteană nu va cunoaşte o repetare.

CONFERINŢA a II-a — *Leipzig, 3 septembrie 1908*

Devenirea Pământului. Atomul primordial al Pământului ca arhetip al formei umane. Soarele, Luna şi Pământul – corp unic. Separarea Soarelui; desprinderea Lunii şi separarea apei şi aerului în perioada lemuriană. Starea de conştienţă în perioada atlanteană. Oglindirea devenirii cosmice în concepţiile religioase ale culturilor postatlanteene. Cultura indiană: Brahma; cultura persană: Ormuzd şi Ahriman; cultura egipteană: Osiris, Isis şi Horus; cultura greco-latină: figurile de zei, amintirea unor entităţi din perioada atlanteană; cultura noastră: timp lipsit de divinităţi; ea trebuie să preia impulsul hristic şi să privească spre viitor. Starea de conştienţă trebuie să devină apocaliptică.

CONFERINŢA a III-a — *Leipzig, 4 septembrie 1908*

Ultima umanitate atlanteană şi umanitatea postatlanteană. Starea de conştienţă a atlanţilor. Omul atlantean mai pătrundea încă în fiinţa interioară a lucrurilor pe care le percepea. Forma omului în perioada atlanteană. Corpul eteric era mult mai mare decât azi. Cele patru forme tipice ale sale: vultur, leu, taur, om. Iniţiaţii

perioadei atlanteene şi şcolile de iniţiere ale acelei perioade. Candidatului la iniţiere îi era dat drept conţinut al meditaţiei imaginea originară a formei umane. Prin forţa gândului se mai putea încă acţiona asupra corpului fizic, astfel încât acesta se remodela nemijlocit.

CONFERINŢA a IV-a — *Leipzig, 5 septembrie 1908*

Imaginea primordială spirituală a omului la începutul evoluţiei Pământului. Iniţierea protoindiană: imagine, sunet şi cuvânt. „Veda“ – cuvântul. Cei şapte Rishi, elevii lui Manu. Separarea planetelor. Fiecare dintre Rishi înţelegea una din cele şapte planete în ceea ce priveşte acţiunile acestora asupra omului. Relaţia profesorului cu elevul în culturile indiană, egipteană şi greacă. Somnul vindecător din templu, o elaborare artificială a conştienţei atlanteene. Coborârea Logosului, Hristos.

CONFERINŢA a V-a — *Leipzig, 7 septembrie 1908*

Evoluţia Pământului în starea primordială. Perioada polară. Lumina ca veşmânt al iubirii. Perioada hiperboreică. Separarea Soarelui. Acesta a luat cu sine substanţele cele mai fine (lumina). Prin aceasta Pământul s-a densificat până la starea apoasă: Pământul de apă. Omul ca fiinţă de apă. Peşti, amfibii, balauri şi omorâtorul de balaur. Simbolul şarpelui. Perioada lemuriană. Separarea Lunii de Pământ. Omul îşi formează sistemul osos şi structurile pentru respiraţia aeriană şi conştientizează naşterea şi moartea. Lumină şi aer; Osiris şi Typhon.

CONFERINŢA a VI-a — *Leipzig, 8 septembrie 1908*

Forţe solare şi lunare, influenţa lor asupra omului. Mitul lui Osiris. Lumina solară reflectată de Lună formează cele 14 fascicule nervoase ale omului. Osiris acţionează în cele 14 faze lunare, de la Luna nouă la Luna plină. În perioada de la Luna plină la Luna nouă acţionează Isis. Ea

formează celelalte 14 fascicule nervoase. Apariţia masculinului şi femininului. Apariţia Pământului, a laringelui şi a inimii prin acţiunea lui Horus.

CONFERINŢA a VII-a — *Leipzig, 9 septembrie 1908*

Legenda lui Osiris. Evoluţia umanităţii. Forma omului în perioada polară. Apariţia regnului animal. Perioadele hiperboreică şi lemuriană. Organul luminos şi de percepţie al omului din acea perioadă, glanda pineală de azi. Zodiacul legat de forma umană. Peştii = labele picioarelor, Vărsătorul = gamba, Capricorn = genunchii, Săgetător = coapsa, Scorpion = sexul. Apariţia sexualităţii prin separarea Lunii. Isis şi Osiris ca formatori ai părţii superioare a omului. Lira lui Apolo.

CONFERINŢA a VIII-a — *Leipzig, 10 septembrie 1908*

Dezvoltarea în trepte a formelor omului, corespunzător cu deplasarea Soarelui prin constelaţiile Zodiacului (Balanţă, Fecioară). Respingerea formelor animale (Peşti). Hristos pleacă de pe Pământ o dată cu Soarele. Simbolul peştilor al primilor creştini. Influenţa forţelor solare şi lunare asupra formei omului. Cele patru tipuri umane ale Atlantidei. Separarea sexelor: bărbatul şi femeia iau naştere prin predominarea forţelor lui Osiris şi ale lui Isis. Mitul lui Nerthus. Imaginile miturilor, o prezentare a faptelor reale.

CONFERINŢA a IX-a — *Leipzig, 11 septembrie 1908*

Acţiunea spiritelor solare şi lunare, a forţelor lui Osiris şi ale lui Isis. Apariţia ochiului. Stările de somn şi de veghe ale omului în perioadele lemuriană şi atlanteană. Cultura indiană: lumea este Maia. Cultura iraniană: lumea fizică devine câmp de lucru. Cultura egipteano-babiloneană-asiro-caldeană: lumea scriiturii zeilor. Cultura greco-romană: omul imprimă materiei sinea sa. La punctul cel mai de jos al evoluţiei umane apare Iisus Hristos în plan

fizic pe Pământ, pentru ca omul să găsească din nou calea spre lumea spirituală.

CONFERINȚA a X-a — *Leipzig, 12 septembrie 1908*

Vechile legende, imagini a1e unor fenomene şi evenimente dintre moarte şi o nouă naştere. Întunecarea conştienţei spirituale a omenirii; pericolul morţii spirituale. Iluminarea poate fi obţinută prin principiul iniţierii din Misterii. Salvarea prin Hristos. Iniţiaţii, precursorii lui Hristos; conştienţa lor profetică. Prin imagini este format spiritul elevului iniţierii egiptene, până la înţelegerea evoluţiei eului omului. Multe din aceste imagini bazate pe fapte oculte au trecut prin legendele greceşti în conştienţa umanităţii.

CONFERINȚA a XI-a — *Leipzig, 13 septembrie 1908*

Esenţa iniţierii egiptene; impregnarea organelor de vedere suprasensibilă în corpul astral, pe care apoi le înscrie corpului eteric ca pe nişte sigilii în timpul unei stări asemănătoare morţii cu o durată de trei zile jumătate, perioadă în care corpul eteric este ridicat din corpul fizic; experienţele trăite în planurile suprasensibile îi conferă celui retrezit calitatea de iluminat. Ştiinţa cosmică a organelor cunoscută de hierofanţii egipteni. Omul vede, în prezent, într-un mod material ceea ce vedea mai de mult în lumea spirituală. Importanţa faptei lui Hristos pentru sufletele celor morţi.

CONFERINȚA a XII-a — *Leipzig, 14 septembrie 1908*

Amprenta spiritului în creaţiile artistice greceşti; spiritul, sclav al materiei în vremurile noastre. Impulsul hristic, învingător al materiei. A fost învinsă prin forţa lui Hristos şi predominarea sufletului de grup în succesiunea generaţiilor. Calea tatălui şi calea zeilor la vechii egipteni. Isis, sufletul poporului egiptean. Faraonul, fiul lui Isis şi al lui Osiris. Strămoşii, acumulatori şi distribuitori ai

bunurilor materiale şi în funcţia celor 42 de judecători ai morţilor; ereditatea ar trebui să fie cultivată în lumea fizică. Reînvierea a ceea ce era trăit pe atunci de suflet între moarte şi o nouă naştere în vremea noastră.

Note

CONFERINȚA I

Leipzig, 2 septembrie 1908

Dacă ne întrebăm ce este pentru oameni ştiinţa spiritului, va trebui să readucem în faţa sufletelor noastre, din diferite senzaţii şi sentimente pe care le-am primit în cursul lucrării noastre în acest domeniu, un răspuns: ştiinţa spiritului trebuie să fie o cale a dezvoltării superioare a umanităţii din noi.

Cu aceasta am fixat un scop al vieţii de la sine înţeles, valabil într-o anumită privinţă pentru orice om care gândeşte şi simte, scop care include atingerea idealurilor celor mai înalte şi totodată şi desfăşurarea celor mai importante şi profunde forţe în sufletul nostru. În fond, oamenii cu cele mai curate aspiraţii ai tuturor timpurilor şi-au pus problema: Cum poate dezvolta omul în mod corect ceea ce este structurat în el? Şi s-au dat răspunsuri cât se poate de variate. Poate că nu se poate găsi unul mai scurt şi mai cuprinzător decât cel pe care l-a dat Goethe, dintr-o convingere morală profundă, în scrierea *Taine* [Nota 1]:

Omul care se învinge pe sine, se liberează
De constrângerea care leagă toate fiinţele.

Extrem de multe înţelesuri şi un sens profund aflăm în aceste cuvinte, căci ele exprimă clar şi pregnant despre ce este vorba în orice dezvoltare; anume, se pune problema ca omul să-şi dezvolte simţirea sa interioară prin ieşirea sa dincolo de sine însuşi; prin aceasta noi ne ridicăm deasupra noastră. Sufletul care se depăşeşte găseşte calea de a se ridica deasupra sa şi prin aceasta spre bunurile supreme ale umanităţii.

Putem aminti acest scop sublim al ştiinţei spiritului acum, când suntem în curs de a aborda tocmai o astfel de temă. Aceasta ne va conduce în afara orizontului obişnuit al vieţii, către probleme înalte. Pentru a trata obiectul nostru, va trebui să ne referim la perioade mari, care se întind de la vechiul Egipt până în vremea noastră. Va fi necesar să supervizăm milenii şi ceea ce vrem să obţinem va fi cu adevărat ceva ce trebuie să se lege de problemele noastre cele mai profunde, care să pătrundă în ce este mai intim în viaţa noastră sufletească. Căci numai în aparenţă omul se îndepărtează, prin strădania lui de a se ridica spre înălţimile vieţii, de ceea ce-i este dat în mod nemijlocit; tocmai prin această strădanie el ajunge la înţelegerea lucrurilor care îl preocupă în mod curent. Omul trebuie să se dezbare de mizeria zilei, de ceea ce îi oferă viaţa cotidiană şi să privească la marile evenimente ale istoriei universale şi ale istoriei popoarelor, pentru a putea afla ceea ce conservă sufletul, ceea ce are mai sfânt în el. Poate părea curios să se facă referire la faptul că trebuie căutate relaţii intime între vechiul Egipt, perioada când au luat naştere piramidele şi Sfinxul şi prezentul nostru. Mai întâi, ar putea părea ciudat să vrei să înţelegi mai bine timpul actual privind înapoi la un timp atât de îndepărtat. Tocmai din acest motiv va trebui să ne întoarcem la epoci şi mai cuprinzătoare, şi mai mari. Dar şi aceasta ne va duce la rezultatul că urmărim să găsim posibilitatea de a ieşi din noi înşine.

Celui care s-a ocupat mai temeinic cu noţiunile elementare ale ştiinţei spiritului nu i se va părea ciudată cautarea legăturii dintre epoci îndepărtate. Căci este o convingere fundamentală a noastră faptul că sufletul uman se reîntoarce de multe ori, că evenimentele dintre naştere şi moarte se desfăşoară în mod repetat. Învăţătura despre

reîncarnare ne-a devenit tot mai familiară. În timp ce meditǎm la acest lucru, putem să ne întrebăm: Da, sufletele care sălăşluiesc în prezent în noi au mai fost deseori aici; nu este oare posibil ca ele să fi fost aici şi în vechiul Egipt, în vremea epocii culturale egiptene, nu este posibil ca în noi să fie aceleaşi suflete care atunci îşi ridicau privirea spre piramidele gigantice şi spre enigmaticii sfincşi ai vechiului Egipt?

Acestei întrebări trebuie să-i răspundem afirmativ. Imaginea s-a reînnoit şi sufletele noastre au mai privit la vechile monumente culturale pe care le văd în prezent. În fond, sunt aceleaşi suflete care au trăit atunci, care au străbătut perioade ulterioare şi au reapărut în vremea noastră. Ştim că nu există viaţă fără rod, că în suflet este şi rămâne prezent ceea ce el a parcurs ca evenimente şi experienţe şi că aceasta reapare în reîncarnări ulterioare, sub forma de forţe, în temperament, în diferite facultăţi, în predispoziţii. Astfel, modul în care privim azi natura, cum preluăm ceea ce realizează vremurile actuale, modul în care percepem lumea în prezent au fost structurate în vechiul Egipt, ţara piramidelor. Atunci am fost predispuşi să privim lumea fizică aşa cum o facem astăzi.

Să fundamentăm acum modul tainic în care se înlănţuie epocile îndepărtate.

Dacă vrem să luăm în considerare sensul mai adânc al acestor expuneri, trebuie să ne întoarcem la un trecut îndepărtat al evoluţiei noastre pământene. Egiptul antic a fost precedat de alte culturi. Cu ajutorul cercetării oculte putem privi încă şi mai departe în urmă, la zorii cenuşii ai evoluţiei umanităţii, şi ajungem la timpuri în care Pământul arăta cu totul altfel decât în prezent. Cu totul altfel se prezentau lucrurile pe pământul vechii Asii şi al Africii. Dacă privim în mod clarvizionar spre vremurile

străvechi, ajungem la acele timpuri în care a avut loc pe Pământul nostru o catastrofă provocată de forţele apei, care au modificat fundamental faţa acestuia. Şi dacă mergem şi mai în urmă ajungem la timpuri în care Pământul avea o înfăţişare cu totul diferită, când ceea ce azi constituie între Europa şi America fundul Oceanului Atlantic se afla la suprafaţă, era uscat. Ajungem apoi într-o vreme în care sufletele noastre trăiau în cu totul altfel de corpuri decât în prezent, ajungem în Atlantida, în vremuri imemoriale despre care ştiinţa exterioară nu ne poate furniza azi decât puţine informaţii.

Apoi, aceste ţinuturi ale Atlantidei s-au scufundat datorită unor mari catastrofe acvatice. Corpurile oamenilor aveau pe atunci alte forme; mai târziu au căpătat alte forme. Dar aceleaşi suflete care sălăşluiesc azi în noi au sălăşluit şi în vechii atlanţi. Acestea erau sufletele noastre. Atunci catastrofa acvatică a determinat o mişcare interioară a popoarelor atlante, o mare migraţie a popoarelor de la vest spre est. Aceste popoare am fost noi înşine. Spre sfârşitul Atlantidei mişcarea s-a făcut în mod corect, noi înşine am migrat de la vest spre est, prin Irlanda, Scoţia, Olanda, Franţa şi Spania. În felul acesta au migrat popoarele spre răsărit şi au populat Europa, Asia şi regiunile nordice ale Africii.

Nu trebuie crezut că ultima mare migraţie a popoarelor nu a întâlnit alte popoare în regiunile care au constituit treptat Asia, Europa, Africa. Aproape întreaga Europă, porţiunile nordice ale Africii şi părţi mari ale Asiei erau pe atunci deja populate. Aceste părţi ale uscatului nu au fost populate numai dinspre vest, ci fuseseră populate încă mai dinainte, astfel încât noul val de migraţie s-a lovit de populaţia deja stabilită aici. Ne putem imagina că atunci când au început vremuri mai liniştite s-au creat relaţii

culturale speciale. Există, de exemplu, în apropierea Irlandei un ţinut în care, înainte de catastrofa ce s-a produs cu multe milenii în urmă, locuiau elementele cele mai avansate ale întregii populaţii terestre. Acestea traversau Europa, sub conducerea unor mari individualităţi, ajungând până într-o anumită regiune a Asiei Centrale, iar de aici erau trimise sub forma unor colonii culturale în regiunile cele mai diferite. În timpurile postatlanteene a fost trimisă în India o colonie formată din asemenea oameni. Ea a întâlnit o populaţie care se afla aici din vremuri străvechi, care avea şi o cultură. Noii veniţi au luat în considerare ce au găsit deja aici şi au fondat astfel prima cultură postatlanteană, veche de multe mii de ani, despre care documentele exterioare abia amintesc ceva. Ceea ce spun ele se referă la situaţii mai apropiate cu câteva milenii de noi. În acele colecţii importante de înţelepciune pe care le numim Vede [Nota 2], în vechile Vede, nu avem de-a face decât cu ultimele ecouri a ceea ce a rămas dintr-o cultură indiană foarte timpurie, dirijată de fiinţe suprapământene şi fundamentată de sfinţii Rishi. Era o cultură de o natură unică despre care azi nu ne putem face decât vagi reprezentări, căci Vedele nu sunt decât o reflectare a acelei străvechi culturi indiene sfinte.

Acestei culturi i-a urmat o alta, cea de a doua epocă culturală a perioadei postatlanteene, cultură din care mai târziu s-a răspândit înţelepciunea lui Zarathustra, din care s-a dezvoltat cultura persană. Cultura indiană a durat mult timp, la fel şi cultura persană, care şi-a găsit o finalizare în entitatea Zarathutstra [Nota 3].

Apoi a luat naştere, din nou sub influenţa unor colonişti trimişi în ţara Nilului, cultura pe care o putem rezuma cu patru nume: cultura caldeano-egipteano-asiriano-babiloniană. În Asia anterioară, în regiunile

nordice ale Africii, s-a format acea cultură pe care o numim cea de a treia cultură postatlanteană, care atinge apogeul, pe de o parte, în admirabila astronomie caldeană, înţelepciunea stelară caldeană şi, pe de altă parte, în cultura egipteană.

A urmat o a patra epocă, care s-a dezvoltat în sudul Europei, epoca culturii greco-romane, a cărei aurore sa imprimat în cântecele lui Homer [Nota 4], care ne arată ce se putea revela în operele plastice greceşti, care ne dezvăluie o artă poetică care a dat la iveală lucruri atât de importante ca tragediile lui Eshil şi Sofocle [Nota 5]. Romanitatea aparţine şi ea aceleiaşi culturi. Este epoca al cărei început se situează aproximativ în secolul VIII, la 747 î.Hr., şi care a durat până în secolele XIV şi XV, 1413 d.Hr. Începând cu acest ultim an, avem de-a face cu a cincea epocă culturală, în care ne aflăm şi noi şi care va fi înlocuită de epocile a şasea şi a şaptea. În această a şaptea epocă va reapărea vechea cultură indiană, într-o formă nouă.

Vom vedea că există o lege ciudată, care ne permite să înţelegem acţiunea unor forţe excepţionale, în cadrul acestor perioade, şi legătura dintre diferitele epoci culturale. Dacă analizăm prima epocă, a culturii indiene, vom vedea că, mai târziu, această primă cultură va reapărea, luminând într-o formă nouă, în cea de a şaptea epocă. Forţe cu totul tainice acţionează în acest fapt. Cea de a doua epocă, pe care am numit-o persană, o vom vedea luminând din nou în cea de a şasea epocă. După ce cultura noastră va fi apus, vom vedea revenind la viaţă, în cultura celei de a şasea epoci, religia lui Zarathustra. Vom observa cum în cea de a cincea epocă, a noastră, va avea loc un fel de retrezire a epocii a treia, a epocii egiptene. Cea de a patra epocă se află la mijloc; ea nu-şi are echivalentul nici înainte nici după sine.

Pentru a face mai inteligibilă această lege tainică mai trebuie să adăugăm următoarele: ştim că în cultura indiană există ceva care pare străin omului actual în conştienţa umanităţii sale; este vorba de împărţirea societăţii în caste, ale preoţilor, războinicilor, comercianţilor şi muncitorilor. Această separaţie riguroasă este străină conştienţei actuale. În prima epocă de cultură postatlanteană nu era ceva străin, ci de la sine înţeles. Pe atunci nici nu putea fi altfel, omenirea era împărţită, în funcţie de diferitele facultăţi ale sufletului, în patru categorii. Prin aceasta nu era resimţită o duritate, căci oamenii erau împărţiţi de conducătorii lor, iar ceea ce hotărau ei era considerat decisiv. Oamenii credeau că diriguitorii lor, cei şapte Rishi, care ei înşişi îşi desăvârşiseră instruirea în Atlantida, prin intermediul unor fiinţe divine, puteau hotărî ce loc trebuia să ocupe omul. O astfel de împărţire a oamenilor era, aşadar, ceva cu totul natural. Cu totul altfel va apărea o grupare a oamenilor în cea de a şaptea epocă. Dacă în cursul primei epoci gruparea oamenilor era un produs al autorităţii, în cea de a şaptea ei se vor grupa după criterii obiective. Ceva asemănător vedem la furnici; ele alcătuiesc un „stat", care, prin alcătuirea sa ca şi prin capacitatea sa de a realiza o sarcină relativ importantă, nu se aseamănă cu nici un stat al oamenilor. Şi totuşi avem reprezentată aici ceea ce în prezent îi pare omului atât de străin, esenţa castelor; fiecare furnică are o sarcină parţială.

Orice s-ar gândi azi, oamenii vor recunoaşte că salvarea lor se află în împărţirea în grupe obiective şi ei vor găsi posibilitatea diviziunii muncii şi în acelaşi timp a egalităţii în drepturi. Societatea umană va apărea ca o minunată armonie. Acesta este un lucru pe care îl putem vedea în analele viitorului. Astfel va reapărea vechea Indie.

Şi, în mod asemănător, unele particularităţi ale celei de a treia epoci vor reapărea în epoca a cincea.

Dacă avem în vedere ceea ce cuprinde în mod nemijlocit tema noastră, observăm şi aici un domeniu gigantic: uriaşele piramide, Sfinxul enigmatic; vom vedea că sufletele care au aparţinut vechilor indieni s-au întrupat şi în Egipt şi sunt încorporate şi în prezent. Dacă analizăm o anumită caracteristică în mod izolat, ne apar mai întâi două fenomene care ne vor arăta cum putem urmări fire tainice în legăturile supraterestre dintre cultura egipteană şi cea actuală. Am observat legea repetării în diferitele epoci, dar infinit mai semnificativă ne va apărea atunci când o vom urmări în domeniul spiritului.

Cu toţii cunoaştem o imagine de profundă semnificaţie, care cu siguranţă ni s-a înfăţişat o dată înaintea sufletului; este vorba de acea pictură renumită a lui Rafael [Nota 6], care printr-o înlănţuire de circumstanţe diferite a ajuns tocmai la noi, în Germania Centrală: mă refer la Madonna Sixtină. Am învăţat să admirăm în această pictură, care poate fi văzută în nenumărate reproduceri, minunata puritate, revărsată asupra întregii siluete; poate am simţit ceva privind figura Mamei, plutirea specială a siluetei, poate am simţit ceva în expresia profundă a ochilor copilului. Şi când vedem de jur împrejur formaţiunile de nori din care apar numeroase căpşoare de îngeri, avem un sentiment şi mai adânc, un sentiment care ne face mai inteligibil întregul tablou. Ştiu că spun ceva îndrăzneţ, atunci când afirm: Dacă contempli cu dăruire şi concentrare acest copil în braţele Mamei, dincolo de el norii din care răsar căpşoare de îngeri, ai reprezentarea că el nu s-a născut pe cale naturală, că este unul dintre îngerii care plutesc alături în nori. Acest copilaş, Iisus, are el însuşi o formă de nori, devenit însă ceva mai densă decât dacă un

astfel de îngeraş ar fi zburat din nori pe braţul Madonnei. Aceasta ar fi o simţire sănătoasă. Dacă dăm viaţă unui asemenea conţinut afectiv, atunci câmpul de cunoaştere ni se va lărgi, se va elibera de anumite concepţii înguste despre legăturile naturale ale existenţei. Plecând de la o astfel de imagine, vederea îngustă se va putea dilata până la a sesiza că şi ceea ce trebuie să se întâmple după legile actuale ar fi putut fi cândva altfel. Vom recunoaşte că odinioară a existat şi o altfel de procreaţie decât cea pe cale sexuală. Pe scurt, în această imagine vom vedea legături profunde ale omenescului cu forţele spirituale. Ele sunt incluse în aceasta.

Dacă lăsăm să ne alunece privirea clarvăzătoare de la această Madonna spre epoca egipteană, ne întâmpină ceva asemănător, ne apare o imagine la fel de sublimă. Egipteanul avea pe Isis, acea figura de care se leagă sintagma „Eu sunt ceea ce a fost, ceea ce este, ceea ce va fi. Vălul meu nu l-a ridicat încă nici un muritor” [Nota 7].

O taină profundă, ascunsă sub un văl gros, se revelează în figura lui Isis, a spiritualităţii divine încântătoare a lui Isis, care în conştienţa spirituală a vcchiului Egipt ţinea în braţe copilul Horus, la fel cum Madonna noastră poartă copilul Iisus. În fapt, reprezentarea lui Isis ca ceva ce conţine în sine Eternitatea ne aminteşte ceea ce simţim când privim Madonna. În Isis trebuie să vedem taine profunde care-şi au fundamentul în spiritualitate. Madonna este o reamintire a lui Isis; Isis reapare în Madonna. Această legătură există cu adevărat. Trebuie să recunoaştem tainele profunde cu ajutorul simţirii, acele taine care reprezintă legătura supraterestră între cultura egipteană şi cea actuală.

Acest lucru nu rămâne însă fără urmări pentru suflet. Să ne gândim că sufletele noastre au sălăşluit în corpuri

egiptene. Este perfect adevărat că sufletele noastre au sălăşluit în aceste corpuri devenite mumii. Ştim din reprezentările de mai înainte că atunci când omul este eliberat după moarte de corpul fizic şi de corpul eteric el are o altă conştienţă, că el nu trăieşte în nici un caz în stare de inconştienţă în lumea astrală. Chiar dacă azi nu poate privi în sus, spre lumea spirituală, din lumea spirituală el poate privi în jos, spre lumea fizică. Acolo nu este indiferent dacă trupul său este conservat ca mumie, dacă a fost incinerat sau dacă a putrezit. Din aceasta ia naştere o anumită conjunctură. Vom vedea această conjunctură. Deoarece în vechiul Egipt corpurile au rămas mult timp conservate, sufletele au avut o trăire foarte exactă în perioada de după moarte. Când priveau în jos ele ştiau: Acesta este corpul meu. Ele erau legate de acest corp fizic, aveau în faţa lor forma corpului lor; acest corp a devenit important pentru suflete, căci sufletul rămâne capabil de impresii, după moarte. Impresia pe care corpul mumificat a produs-o s-a impregnat adânc şi sufletul a fost format după această impresie.

Acest suflet a parcurs apoi diferite încarnări în perioada culturii greco-romane, iar azi, în epoca noastră, trăieşte în noi. Nu rămâne fără efect faptul că aceste suflete şi-au văzut după moarte corpul mumificat, faptul că au fost mereu în legătură cu acest corp; nu este lipsit de importanţă că ele au dezvoltat simpatie pentru el, iar rodul acestei priviri în jos apare azi, în cea de a cincea epocă, în înclinaţia pe care o au sufletele de a acorda o mare valoare vieţii fizice exterioare. Tot ceea ce numim în prezent ataşamentul faţă de materie este consecinţa faptului că sufletele au putut privi din lumea spirituală propria lor încorporare. Prin aceasta omul s-a deprins să iubească lumea fizică, din această cauză se spune în prezent atât de

frecvent că numai acest corp fizic dintre naştere şi moarte este important.

Asemenea concepţii nu vin din nimic. Prin aceasta nu trebuie făcută o critică a cultului mumiilor, ci trebuie doar atrasă atenţia asupra unor necesităţi care sunt legate de reîncorporarea continuă a sufletelor. Oamenii nu ar fi putut realiza continuarea evoluţiei lor fără existenţa mumiilor. Omul ar fi pierdut orice interes pentru lumea fizică dacă egiptenii nu ar fi avut cultul mumiilor. Trebuia să se întâmple astfel pentru ca omului să i se trezească un interes justificat pentru lumea fizică. Faptul că el şi-a organizat lumea într-un anumit fel, că noi vedem în prezent lumea aşa cum o vedem este o consecinţă a faptului că egiptenii au mumificat corpul fizic după moarte. Acest curent cultural s-a aflat sub influenţa iniţiaţilor care puteau privi în viitor. Mumiile nu au reprezentat o fantezie a cuiva. Atunci omenirea era condusă de individualităţi superioare care au luat hotărâri corecte. Acest lucru s-a realizat în baza autorităţii. În scolile de iniţiere se ştia că epoca noastră este legată de cea de a treia epocă. Aceste relaţii tainice le aveau în vedere preoţii şi ei au ordonat efectuarea mumificării, cu scopul de a determina sufletele să dezvolte mentalitatea care caută o experienţă spirituală plecând de la lumea fizică, exterioară.

Aşa este condusă lumea prin înţelepciune; acesta este un alt exemplu pentru astfel de conexiuni. Faptul că oamenii de azi au ajuns la un anumit fel de gândire este rezultatul a ceea ce au trăit în vechiul Egipt. Pătrundem în acest caz în taine adânci, care se revelează în curentele culturale. Noi abia am atins aceste taine, căci ceea ce am arătat vorbind despre Madonna ca despre o amintire a lui Isis şi cele ce am înţeles prin referirea la mumificare atinge numai foarte puţin conexiuuile spirituale reale. Dar vom

pătrunde mai adânc în aceste conexiuni, nu vom lua în considerare numai ceea ce apare la exterior, ci va trebui să examinăm ceea ce se află la baza aspectelor exterioare.

Viaţa exterioară se desfăşoară între naştere şi moarte. O viaţă mult mai lungă trăieşte omul după moarte, ceea ce numim Kamaloka şi evenimentele din lumea spirituală. Trăirile din lumile suprasensibile nu sunt mai uniforme decât trăirile din lumea fizică. Ce am trăit noi ca vechi egipteni în cealaltă lume?

Dacă lăsăm privirea să ne alunece în lungul piramidei, dacă o îndreptăm spre Sfinx, vedem cât de diferit se scurgea acea viaţă, că sufletul nostru trăia cu totul altfel atunci, între naştere şi moarte! Acest lucru nu poate fi comparat cu viaţa actuală şi nici nu ar avea nici un sens. O diversitate încă şi mai mare decât trăirile exterioare o prezintă trăirile dintre moarte şi o nouă naştere. În epoca egipteană sufletul trăia cu totul altceva decât în lumea greacă, în timpul lui Carol cel Mare [Nota 8] sau în vremurile noastre. Şi în lumea spirituală are loc o evoluţie, iar ceea ce omul trăieşte în prezent între moarte şi o nouă naştere este ceva cu totul diferit de ceea ce trăia vechiul egiptean când o dată cu moartea se despărţea de figura exterioară. Şi aşa cum mumificarea s-a perfecţionat în ceea ce-i este specific, devenind cauza mentalităţii actuale, la fel cum această viaţă exterioară a epocii a treia se repetă în epoca a cincea, are loc şi o continuare a evoluţiei în acele lumi tainice dintre moarte şi naştere. Va trebui să avem în vedere şi acest lucru, şi aici se va dezvălui o conjunctură tainică. Şi atunci vom fi contribuit cu ceva pentru a înţelege cu adevărat ceea ce trăieşte în noi, ceea ce este rod al acelui timp vechi.

În orice caz, suntem conduşi în acest domeniu în adâncurile labirintului evoluţiei pământeşti. Dar tocmai

prin acest lucru vom cunoaşte întreaga relaţie dintre ceea ce construia egipteanul, ceea ce gândea caldeanul şi ceea ce trăim în prezent. Ceea ce s-a făcut atunci vom vedea reaprinzându-se în ceea ce ne înconjoară, în ceea ce ne interesează în lumea noastră ambientală. Vom obţine, fizic şi spiritual, lămuriri asupra acestor legături. În plus, se va vedea cum progresează evoluţia, cum cea de a patra epocă reprezintă o minunată verigă de legătură între epocile a treia şi a cincea. Şi în felul acesta sufletul nostru se va ridica la circumstanţele pline de semnificaţie ale lumii, iar rezultatul va fi o înţelegere adâncă a ceea ce trăieşte în noi.

CONFERINŢA a II-a

Leipzig, 3 septembrie 1908

Am încercat ieri să evocăm anumite conexiuni între condiţiile de viaţă, dar şi între condiţiile spirituale ale aşa-numitului timp postatlantean. Am văzut cum prima epocă culturală a acestui timp se va repeta în ultima, cea de a şaptea epocă culturală, cum cultura persană se va repeta în cea de a şasea epocă culturală şi cum epoca culturală egipteană, de care ne vom ocupa în zilele următoare, se repetă în viaţa şi destinele noastre în cea de a cincea epocă culturală. Despre cea de a patra cultură, epoca greco-romană, am spus că ea s-a păstrat într-o poziţie de excepţie, că nu se va repeta. În mod schematic, am putut atrage atenţia, prin aceasta, asupra unor conexiuni tainice existente în culturile perioadei postatlanteene, survenită după distrugerea Atlantidei prin uriaşele catastrofe acvatice. Şi perioada aceasta care urmează Atlantidei va apune.

La sfârşitul celei de a cincea mari perioade, cea postatlanteană, vor urma catastrofe, care vor acţiona în mod asemănător cu cea de la sfârşitul perioadei atlante. Cea de a şaptea cultură a celei de a cincea perioade îşi va afla sfârşitul în războiul tuturor împotriva tuturor. Au fost conexiuni interesante cele la care ne-am referit vorbind despre anumite repetiţii, care, atunci când le vom urmări mai în detaliu, vor lumina adânc în viaţa noastră sufletească.

Întrucât vrem să ne construim o bază de cunoaştere, vom evoca azi şi alte repetiţii. Dacă vom lăsa să ne alunece privirea departe în devenirea Pământului, vom vedea că orizonturile largi trebuie să ne intereseze în mod cu totul deosebit.

Vom mai formula un avertisment, la acest început, împotriva repetărilor schematice. Când în domeniul ocultismului este vorba de astfel de repetiţii (prima epocă culturală se repetă în cea de a şaptea, cea de a treia în a cincea), se poate întâmpla ca o anumită facultate combinatorie să vrea să se manifeste, vrând să caute asemenea scheme şi pentru alte conexiuni. S-ar putea crede că acest lucru este posibil, şi din această cauză în multe cărţi care vorbesc despre teosofie se scriu neghiobii. Trebuie să avertizăm în mod sever că nu astfel de combinaţii pot hotărî, ci numai contemplarea, vederea spirituală, altfel se va eşua. Astfel de combinaţii trebuie să fie prevenite. Ceea ce putem citi în lumea spirituală se poate înţelege prin logică, dar nu se poate găsi cu ajutorul acesteia. Asemenea lucruri nu pot fi trăite decât prin experienţă.

Dacă vrem să înţelegem mai bine epocile culturale, trebuie să obţinem o vedere de ansamblu a devenirii

Pământului, cum se prezintă clarvăzătorului care-şi poate îndrepta privirea spre desfăşurarea trecutului străvechi.

Dacă privim foarte departe înapoi la devenirea Pământului, putem spune că acesta nu s-a înfăţişat întotdeauna ca în prezent. El nu a avut suprafaţa solidă minerală pe care o are acum şi nici nu avea plante şi animale ca în prezent, iar oamenii nu se aflau într-un trup de carne ca azi, ei nu aveau sistem osos. Toate acestea au apărut mai târziu. Cu cât privim mai mult înapoi, cu atât ne apropiem de o stare pe care, dacă am fi putut-o privi din depărtări cosmice, am fi văzut-o numai ca pe o ceaţă, ca pe un nor fin, eteric. Această ceaţă ar fi fost, de fapt, mult mai mare decât Pământul actual, căci ea s-ar fi întins până în depărtările planetelor celor mai exterioare ale sistemului nostru solar şi chiar mai departe. Toate acestea ar fi fost acoperite de o masă de ceaţă foarte extinsă în care nu se afla numai ceea ce a format mai târziu Pământul nostru, ci toate planetele şi însuşi Soarele. Şi dacă am fi cercetat mai bine această masă ceţoasă – presupunând că ne-am fi putut apropia – ea ni s-ar fi înfăţişat ea şi cum ar fi fost alcătuită numai din puncte eterice fine. Dacă privim din depărtare un roi de ţânţari, acesta ne apare ca un nor, de aproape însă vedem insectele separate (individuale). Cam aşa am fi văzut atunci masa Pământului în trecutul foarte îndepărtat, Pământ care nu era material în sensul propriu, ci era densificat până la stadiul eteric. Această formaţiune terestră era, aşadar, alcătuită din puncte eterice izolate, dar de aceste puncte eterice era legat ceva cu totul special. În orice caz, dacă admitem că ochiul uman ar fi putut vedea aceste puncte, el nu le-ar fi perceput aşa cum ar fi făcut-o clarvăzătorul şi cum ar fi observat ceea ce acesta vede, în prezent când priveşte retrospectiv. Să ne apropiem de acest adevăr printr-un exemplu.

Să luăm o sămânţă de trandafir sălbatic, o sămânţă deplin formată. Ce vede cel care o observă? Vede un corp foarte mic şi, dacă nu ştie cum arată sămânţa de măceş, el nu va descoperi niciodată că din aceasta va creşte o tufă de măceş. El nu va afla aceasta plecând doar de la forma seminţei. Cel care este însă înzestrat cu capacitatea clarvederii va avea următoarea trăire. Sămânţa va dispărea treptat vederii sale, dar în faţa ochiului său clarvăzător va apărea o formă asemănătoare unei flori care creşte spiritual din sămânţă. Ne-am înşela însă dacă am crede că această imagine este perfect identică plantei care corespunde seminţei. Nu este nici pe departe identică. Este o minunată formă de lumină care prezintă în sine curenţi şi formaţiuni complicate şi s-ar putea spune că ceea ce creşte mai târziu din sămânţă este numai o umbră a acestei forme de lumină, pe care clarvăzătorul o poate vedea în sămânţă. Să păstrăm această imagine pe care clarvăzătorul o vede în arhetipul plantei şi să privim acum din nou la Pământul primordial, la punctele eterice izolate.

Dacă clarvăzătorul s-ar raporta acum, faţă de un astfel de punct de praf eteric al substanţei primordiale, atunci pentru el din acesta ar creste, ca şi în cazul seminţei, o formă de lumină, o formă splendidă care în realitate nu este prezentă, ci dormitează în particula de praf. De fapt, ce poate vedea clarvăzătorul ca pe o formă, privind retrospectiv la acest atom al Pământului primordial? Ce va creşte oare din acesta? Este o formă care este la rândul ei tot atât de diferită de omul fizic, precum este arhetipul plantei de planta sensibilă: este arhetipul formei umane actuale. Forma umană dormita pe atunci în grăuntele de praf şi era necesară întreaga evoluţie a Pământului pentru ca ceea ce sălăşluia aici să se dezvolte până la omul actual. Pentru aceasta trebuiau îndeplinite foarte multe condiţii,

aşa cum sunt necesare multe condiţii şi pentru sămânţă; trebuie să ştim cum trebuie ea să fie introdusă în sol şi cum trebuie Soarele să-i trimită radiaţiile sale calorice pentru ca ea să se dezvolte ca plantă. Şi, treptat, vom înţelege cum s-a transformat în om acel grăunte, dacă vom lămuri tot ce s-a întâmplat în timpul scurs de atunci.

Într-un trecut extrem de îndepărtat, toate planetele erau legate cu Pământul nostru. Vom lua însă în considerare în primul rând Soarele, Luna şi Pământul, care şi în prezent ne interesează în mod special. Soarele nostru, Luna noastră şi Pământul nostru nu erau separate pe atunci, ci erau reunite. Dacă am frământa în prezent într-o mare cratiţă cosmică aceste trei corpuri ca pe o cocă şi dacă ne-am imagina-o ca pe un corp ceresc, am obţine ceea ce a fost Pământul într-o stare primordială: Soare + Lună + Pământ. Bineînţeles, aici, omul nu putea trăi decât într-o stare spirituală, pentru că de Pământ era legat şi ceea ce există în Soarele actual. Şi a trecut un timp îndelungat în care Pământul nostru a purtat în el Soarele şi Luna, fiind legat de toate entităţile şi forţele care erau unite cu acestea. În acele timpuri omul era prezent numai spiritual în atomul originar al omului. Acest lucru s-a schimbat atunci când s-a produs ceva extrem de important în evoluţia lumii noastre, şi anume când Soarele s-a separat, ca un corp independent, părăsind Pământul şi Luna. Acum, ceea ce mai înainte fusese o unitate a devenit o dualitate, două corpuri cereşti; pe de-o parte Soarele şi de cealaltă parte Pământul + Luna. De ce s-a întâmplat asta?

Toate acestea au, bineînţeles, un sens profund, pe care-l vom înţelege dacă, privind retrospectiv, vom observa că atunci pe Pământ nu trăiau numai oameni, ci de ei erau legate şi altfel de fiinţe de natură spirituală, care, de fapt, nu erau perceptibile pentru ochii fizici, dar care erau totuşi

prezente, la fel de prezente ca oamenii şi celelalte fiinţe fizice. Astfel, sunt legate, de exemplu, cu lumea noastră fiinţe care trăiesc în ambianţa Pământului pe care esoterismul creştin le numeşte îngeri (Angeloi). Putem să ne reprezentăm cel mai bine aceste entităţi, dacă ne gândim că o astfel de fiinţă se află pe treapta pe care se va afla omul după ce Pământul îşi va fi încheiat evoluţia. În prezent, aceste fiinţe au ajuns deja la stadiul care reprezintă omul ajuns la capătul evoluţiei sale terestre. O treaptă şi mai înaltă o ocupă Arhanghelii sau Spirite ale focului, entităţi pe care le putem recunoaşte dacă ne îndreptăm privirea spirituală spre problemele unor popoare întregi. Aceste probleme sunt guvernate de entităţi numite Arhangheli. Alte entităţi, de nivel şi mai înalt, se numese Arhai sau Spirite ale personalităţii (Începătorii), pe care le aflăm dacă lăsăm privirea să cuprindă perioade întregi, având în atenţie popoarele, cu relaţiile şi opoziţiile lor; este vorba de Spiritul timpului. Dacă, de exemplu, luăm în considerare timpurile actuale, acestea sunt dirijate de fiinţe superioare, numite Începătorii sau Arhai. Există apoi entităţi şi mai înalte, numite în esoterismul creştin Puteri, Exusiai sau Spirite ale formei. Astfel, de Pământul nostru sunt legate nenumărate entităţi, articulate între ele ca într-un fel de scară cu mai multe trepte.

Dacă urcăm de la mineral la plantă, de la aceasta la animal şi de la animal la om, acesta din urmă este fiinţa fizică cu organizarea cea mai complexă; dar şi celelalte sunt, de asemenea, aici, printre noi, ne pătrund. La începutul evoluţiei noastre terestre, despre care am vorbit mai sus, când Pământul apărea asemănător cu o ceaţă primordială din sânul eternităţii, toate aceste fiinţe erau legate cu Pământul şi pentru clarvăzător se evidenţiază

faptul că, în acelaşi timp cu forma umană, acea imagine este pătrunsă şi de alte fiinţe. Este vorba de fiintele menţionate mai sus şi de fiinţe de natură şi mai înaltă cum sunt Virtuţile, Domniile, Tronurile, Heruvimii şi Serafimii. Toate aceste fiinţe erau intim legate cu acea masă pulverulentă eterică gigantică, dar ele se află pe diferite trepte de evoluţie. Există unele care au o măreţie pe care omul nici nu o bănuieşte, totuşi există şi entităţi mai apropiate de om. Întrucât astfel de entităţi se aflau pe diferite trepte, ele nu-şi puteau parcurge evoluţia în acelaşi fel cu omul, trebuia creată pentru ele o reşedinţă. Printre entităţile superioare erau unele care ar fi avut foarte mult de pierdut dacă ar fi rămas legate cu fiinţele inferioare. Din această cauză ele s-au separat, au preluat – din nor substanţele cele mai fine şi şi-au creat reşedinţa în Soare. Aici şi-au creat cerul lor; aici au găsit tempoul corect al evoluţiei lor. Dacă ar fi rămas în substanţele mai puţin valoroase pe care le-au lăsat în urma lor pe Pământ, ele nu şi-ar fi putut continua evoluţia. Ar fi avut loc o frânare, ca o greutate de plumb intervenită în evoluţia lor. Vedem astfel cum ceea ce se întâmplă material, cum disocierea substanţei cosmice nu se produce numai dintr-o cauză fizică, ci prin forţele entităţilor care au nevoie de un habitat pentru evoluţia lor; lucrurile se intâmplă astfel pentru că ele trebuie să-şi construiască habitatul cosmic. Acest lucru trebuie să-l subliniem, faptul că la bază se află cauze spirituale.

Astfel a rămas în urmă, pe Pământ şi Lună, omul şi o dată cu el fiinţe superioare aparţinând ierarhiei inferioare, ca îngerii şi arhanghelii, şi entităţi aflate mai jos decât el. O singură entitate puternică, care în fapt atinsese maturitatea necesară pentru a migra pe Soare, s-a jertfit şi a însoţit Pământul şi Luna. Este entitatea care mai târziu a

fost numită Iahve sau Iehova. El a părăsit Soarele şi a devenit conducătorul situaţiilor de pe Pământ şi Lună. Avem de-a face deci cu două habitaturi: Soarele, cu fiinţele cele mai sublime aflate sub conducereu unei entităţi elevate, sublime, pe care gnosticii, de exemplu, au încercat să şi-o reprezinte sub denumirea de Pleroma [Nota 9]. Să ne imaginăm această fiinţă ca fiind regentul Soarelui. Să reţinem că spiritele cele mai nobile, cele mai sublime au plecat cu Soarele, lăsând înapoia lor Pământul şi Luna. Luna nu se separase, se afla încă în corpul Pământului. Cum poate fi resimţit acest proces cosmic al separării Soarelui de Pământ? Înainte de orice, Soarele cu locuitorii lui trebuie percepuţi ca fiind ceea ce era mai măreţ, mai pur, mai sublim din ce fusese legat anterior de Pământ, iar ceea ce se află pe Pământ şi pe Lună ca ceea ce este într-o formă inferioară. Acea stare era pe atunci chiar sub nivelul actual al Pâmântului, căci a survenit un moment în care Pământul s-a debarasat de Lună şi o dată cu aceasta şi de substanţele mai grosiere, care ar fi împiedicat omul în evoluţia sa. Pământul trebuia să expulzeze Luna.

Înainte de acest moment însă, pentru Pământ a fost perioada cea mai întunecată, cea mai groaznică; ceea ce era mai nobil în structurile sale evolutive ajunsese sub dominaţia unor forţe malefice, iar omul nu mai putea să progreseze decât eliminând condiţiile de existenţă cele mai nefavorabile, odată cu Luna.

Trebuie să resimţim că un principiu al luminii, un principiu al măreţiei, principiul Soarelui, se opune principiului întunericului, principiului Lunii. Dacă ar fi fost privit în mod clarvăzător Soarele care se despărţise atunci, ar fi fost văzute fiinţele care voiau să locuiască pe acesta. Dar ar mai fi fost perceput ceva, şi anume că ceea ce se separase ca Soare nu s-ar fi arătat numai ca o conjunctură

de fiinţe spirituale, nu s-ar fi arătat nici ca un corp eteric, căci acesta aparţine unui nivel inferior: s-ar fi arătat ca ceva astral, ca o măreaţă aură luminoasă. Ceea ce ar fi fost resimţit ca principiu al luminii, ar fi fost văzut ca o aură strălucitoare în spaţiul cosmic. Dacă Pământul ar fi eliminat această lumină, el ar fi arătat ca fiind brusc densificat, chiar dacă nu era încă mineral şi solid. Atunci s-au aflat unul în faţa celuilalt un principiu bun şi unul rău, unul luminos şi unul întunecat.

Să vedem acum cum arăta Pământul înainte de eliminarea Lunii. Ar fi o reprezentare cu totul greşită, dacă ni l-am imagina aşa cum este Pământul actual. Nucleul Pământului de atunci era o masă incandescentă, în clocot, înconjurată însă de forţe acvatice puternice, dar nu ca apa noastră actuală, căci pe atunci ele conţineau şi metalele în formă lichidă. În toate acestea se afla omul, dar într-o formă cu totul diferită de cea pe care o cunoaştem azi.

Aşa arăta Pământul atunci când a eliminat Luna. Înainte de orice, pe Pământ nu exista aerul, care lipsea cu desăvârşire din masa acestuia. Fiinţele care existau atunci nu aveau nevoie de aer, ele aveau un cu totul alt sistem respirator. Omul devenise un fel de peşte-amfibian. Dar era alcătuit dintr-o materie foarte moale, lichidă. Ceea ce absorbea în sine nu era aer, ci ce era conţinut în apă. Cam aşa arăta Pământul în acea vreme. Trebuie să percepem acel timp ca pe ceva care era inferior Pământului nostru actual. Aşa trebuia să fie. Omul nu şi-ar fi putut niciodată găsi tempoul şi mijloacele necesare evoluţiei sale, dacă Soarele şi Luna nu ar fi fost separate de Pământ. Cu Soarele inclus în Pământ totul ar fi decurs prea repede, dar mult prea încet s-ar fi desfăşurat totul cu forţele care acţionează acum pe Lună. Când Luna s-a retras în afara Pământului, proces însoţit de uriaşe catastrofe, s-a răspândit treptat

ceea ce s-ar putea numi separarea unui înveliş aerian şi a elementului apă. Aerul nu era asemănător aerului actual, el mai conţinea încă tot felul de vapori. Dar abia acea fiinţă care se pregătea pe atunci treptat reprezenta o anumită structură pregătitoare pentru omul actual. Va trebui să descriem mai exact toate aceste lucruri.

Am făcut astfel cunoştinţă cu omul aflat în trei conjuncturi diferite. Mai întâi în situaţia în care el trăia împreună cu Pământul + Soarele + Luna şi cu toate entităţile superioare într-un singur corp planetar. Aici, el s-ar prezenta pentru privirea clarvăzătoare aşa cum l-am descris. Apoi îl putem cunoaşte în condiţii foarte defavorabile împreună cu Pământul + Luna. Dacă ar fi rămas în acel complex de împrejurări, el ar fi devenit o fiinţă foarte rea, îngrozitor de sălbatică. După separarea Soarelui a existat opoziţia dintre Soare, pe de o parte, şi Luna + Pâmântul, pe de altă parte. Soarele strălucea în spaţiu ca aură puternică solară, în gloria lui radiantă. De cealaltă parte au rămas Pământul + Luna, cu toate forţele funeste care au tras în jos şi elementele mai nobile din om. Astfel a luat naştere bipartiţia. Soarele rămâne ceea ce este, Pământul însă se separă de Lună, substanţele cele mai grosolane sunt îndepărtate; omul rămâne pe Pământ.

Când omul priveşte la cea de a treia perioadă, el resimte forţele ca un principiu triplu. El se întreabă: De unde vin aceste forţe? În prima perioadă omul mai era legat cu forţele superioare ale Soarelui. Forţele care s-au dezvoltat în cea de a doua perioadă au plecat cu Luna. Omul a resimţit acest lucru ca pe o mântuire, dar avea şi amintirea primei perioade, pe când era încă unit cu esenţa solară. Omul cunoscuse nostalgia, el se percepuse ca fiu respins. Iar cu forţele care se îndepărtaseră o dată cu

Soarele şi cu Luna, cu aceste forţe el se putea simţi ca un fiu al Soarelui şi al Lunii.

În felul acesta, trupul nostru pământesc se dezvoltă de la unitate la dualitate şi până la trinitate: Soare, Pământ, Lună. Timpul în care Luna s-a separat, când omul abia a căpătat posibilitatea de a se dezvolta, acel timp este numit perioada lemuriană. După ce catastrofe mari de foc (vulcanice) au încheiat perioada lemuriană, s-a instalat treptat o stare a Pământului care a oferit condiţiile care s-au putut dezvolta în vechea Atlantidă. Primele fragmente de uscat s-au ridicat deasupra maselor de apă. Aceasta s-a petrecut mult timp după plecarea Lunii, care a făcut posibilă această dezvoltare a Pământului. Pe Atlantida, omul era foarte diferit de cel actual – ne vom mai ocupa de acest aspect –, dar în timpul Atlantidei ajunsese atât de departe încât se deplasa ca o masă moale, care înota, plutea şi dădea viaţă învelişului de aer. Abia încetul cu încetul s-a dezvoltat sistemul său osos. Spre mijlocul perioadei atlante omul ajunge să arate întru câtva asemănător cu forma noastră actuală. Dar în Atlantida omul avea o conştienţă clarvăzătoare, iar conştienţa noastră actuală s-a dezvoltat mult mai târziu, şi dacă vrem să înţelegem omul de atunci trebuie să evocăm conştienţa clarvăzătoare pe care o avea el în acea perioadă. O înţelegem cel mai bine în comparaţie cu conştienţa de azi.

În prezent, omul percepe lumea prin simţuri, de dimineaţa până seara. El preia continuu, prin activitatea simţurilor, impresii prin intermediul feţei şi al auzului. O dată cu venirea nopţii, totuşi, această lume sensibilă se afundă pentru om într-o mare a inconştienţei. În orice caz, pentru ocultist, aceasta nu este în realitate inconştienţă, ci numai un grad mai redus al conştienţei. Ne este clar acum că azi omul are o conştienţă dublă, o conştienţă luminoasă

de zi, şi o conştienţă de somn sau de vis. Nu astfel stăteau lucrurile în prima perioadă a Atlantidei.

Să luăm în considerare alternanţa dintre veghe şi somn în acea primă etapă. Şi pe atunci omul se cufunda pentru un anumit timp în corpul său fizic, dar el nu percepea obiectele cu contururi bine delimitate, ca în prezent. Dacă ne reprezentăm că umblăm printr-o ceaţă densă şi că vedem seara felinarele înconjurate de o aură luminoasă, avem o reprezentare aproximativă a conştienţei despre obiecte a atlanţilor. Pentru omul de atunci totul era înconjurat de o astfel de ceaţă, totul era parcă cuprins de ceaţă. Aceasta era pe atunci panorama de zi. În timpul nopţii ea se înfăţişa cu totul diferit. Dar nici aceasta nu era ca cea de azi. Când atlantul ieşea din trupul său el nu se afunda în inconştienţă, ci se găsea într-o lume de fiinţe divin-spirituale, de fiinte-Eu pe care el le percepea în jurul său ca pe tovarăşii săi. Pe cât de adevărat este că în prezent omul nu vede în timpul nopţii aceste fiinţe, tot pe atât de adevărat este că în acele timpuri el se afunda într-o mare de spiritualitate, în care percepea în realitate fiinţele divine. Ziua el era tovarăşul regnurilor inferioare, noaptea era tovarăşul entităţilor superioare. Astfel, omul trăia într-o stare de conştienţă spirituală, chiar dacă aceasta era crepusculară; chiar dacă nu avea o conştienţă de sine, el trăia printre aceste entităţi divin-spirituale.

Să observăm acum cele patru perioade ale dezvoltării noastre pământeşti. Urmărim mai întâi perioada în care Soarele şi Luna erau încă contopite cu Pământul. Să evocăm în sufletele noastre această perioadă. Trebuie să spunem: Fiinţele acestui Pământ sunt fiinţe pure, ideale, iar omul este, de fapt, prezent numai ca un corp eteric, perceptibil doar pentru ochii spirituali. Apoi ajungem la cea de a doua perioadă. Vedem Soarele ca un corp de sine

stătător, vizibil ca o aură, iar Luna + Pământul ca pe o lume a răului. Apoi ajungem la a treia perioadă: Luna se separă şi ea de Pământ, iar asupra Pământului acţionează forţele care sunt rezultatul acestei treimi. Apoi ajungem la a patra perioadă. Omul este acum o fiinţă căreia lumea fizică în care trăieşte îi apare înceţoşată; în somn el mai este încă tovarăşul unor entităţi divine. Aceasta este perioada ce se încheie cu catastrofe acvatice de proporţii gigantice, perioada Atlantidei.

Să facem acum un pas mai departe şi să ajungem la omul timpului postatlantean. Aşa cum am spus, el s-a dezvoltat timp de multe milenii. Îl vedem mai întâi în primele epoci culturale ale acelei vremi: cea protoindiană, cea protopersană, cea egipteano-caldeano-babiloniană şi cea greco-romană, şi în cultura a cincea, a noastră. Ce a pierdut omul? El a pierdut un lucru pe care ni-l putem reprezenta dacă ne îndreptăm privirea spre descrierea Atlantidei.

Să ne reprezentăm starea de somn a atlanţilor. Atunci omul era încă tovarăşul spiritualului, al zeilor, el percepea o lume a spiritualităţii. Acest lucru omul l-a pierdut după catastrofa atlantă. În jurul său s-a întins întunericul nopţii. În schimb s-a instalat o clarificare a conştienţei de zi şi a avut loc dezvoltarea Eului. Omul şi-a cucerit toate aceste lucruri, dar vechii zei dispăruseră pentru el, nu mai erau decât amintiri şi tot ce trăise sufletul nu mai era, în perioada postatlanteană, decât o amintire despre relaţiile anterioare cu aceste entităţi divine.

Noi ştim că sufletele rămân aceleaşi, că ele se reîncarnează. La fel cum în vremurile vechi ale Atlantidei sufletele noastre erau deja prezente, sălăşluiau deja în corpuri, aceste suflete erau prezente şi la separarea Soarelui şi Lunii de Pământ şi chiar şi în vremurile de

început. Omul era prezent deja în praful eteric. Iar acum cele cinci epoci culturale ale perioadei postatlanteene nu sunt, în concepţiile lor despre lume, în ceea ce sunt religiile lor, nimic altceva decât amintiri ale vechilor perioade ale Pământului.

Prima cultură, cea protoindiană, a dezvoltat o religie care apare ca o iluminare interioară, ca o repetare în reprezentări şi sentimente a primei perioade, în care Soarele şi Luna erau încă legate de Pământ, în care sublimele fiinţe ale Soarelui mai locuiau pe Pământ. Putem să gândim că a trebuit să fie trezită aici o reprezentare sublimă. Iar spiritul, care era legat cu toţi îngerii şi arhanghelii, cu toate spiritele, zeităţile şi entităţile superioare în prima stare a Pământului, ceaţa primordială, era înglobat de conştienţa indiană într-o înaltă individualitate sub numele Brahm, Brahma. Prima epocă de cultură a perioadei postatlanteene a repetat ceea ce se întâmplase mai înainte. Ea nu este nimic mai mult decât o repetare a primei epoci a Pământului în viziune interioară.

Să focalizăm acum a doua epocă de cultură. Conştienţa religioasă a epocii culturale protopersane o aflăm în principiul Luminii şi al Întunericului. Prin acestea, marii iniţiaţi au opus două entităţi pe care le personificau pe una în Soare, iar pe cealaltă în Lună. Ahura Mazda, aura de lumină, Ormuzd, este fiinţa pe care perşii o onorau ca pe Zeul suprem; Ahriman este spiritul răului, reprezentantul tuturor fiinţelor care au aparţinut etapei Pământ + Lună. Religia perşilor este o amintire a celei de a doua perioade de evoluţie a Pământului.

În cea de a treia epocă de cultură lucrurile stăteau astfel încât omul trebuia să spună: În mine se află forţele Soarelui şi ale Lunii, eu sunt un fiu al Soarelui şi al Lunii. Toate forţele Soarelui şi ale Lunii se prezintă ca Tată şi

Mamă. Dacă în concepţia indienilor găsim oglindită Unitatea din timpurile primordiale, iar în religia perşilor Dualitatea care a rezultat din separarea Soarelui, în concepţiile religioase ale egiptenilor, caldeenilor, asirienilor, babilonienilor găsim sedimentată Treimea, aşa cum era realizată în cea de a treia perioadă a Pământului, după separarea Soarelui şi a Lunii. Treimea apare în toate concepţiile religioase ale epocii a treia, iar în cultura egipteană este reprezentată de Osiris, Isis şi Horus.

Ceea ce trăise însă omul în conştienţa sa în cea de a patra etapă pământească, cea atlanteeană, ca tovarăş al zeilor, amintirea acesteia apare în epoca culturală greco-romană. Zeii grecilor nu sunt nimic altceva decât amintiri despre zeii al căror tovarăş fusese în timpul Atlantidei, zei pe care el îi văzuse în mod clarvăzător ca forme eterice, atunci când, noaptea, era ieşit din corpul său fizic. Tot aşa cum omul vede azi obiectele exterioare, el vedea atunci pe Zeus, pe Atena etc. Pentru el erau forme adevărate. Ceea ce atlantul trăia şi simţea în stare de clarvedere, se întorcea din nou, pentru omul celei de a patra epoci culturale postatlanteene, în Panteon. Aşa cum epoca egipteană a fost o amintire a Treimii, în timpul lemurian, trăirile din timpul Atlantidei râmăseseră ca amintire în ierarhia zeilor la greci. În Grecia, ca şi în restul Eurupei, au existat aceiaşi zei pe care îi cunoscuse atlantul, dar sub nume diferite. Aceste nume nu au fost inventate; sunt nume ale celor care trăiau alături de om, atunci când în perioada atlanteană acesta ieşea din corpul său fizic.

Vedem astfel cum epocile desfăşurării cosmice îşi găsesc expresia simbolică în concepţiile religioase ale perioadelor culturale postatlanteene. Ceea ce se petrecea în timpul somnului în timpul Atlantidei a fost reaprins în cea de a patra perioadă culturală. În prezent, ne aflăm în

cea de a cincea perioadă postatlanteană; vechii indieni îşi puteau reprezenta prima epocă a Pământului, perşii pe cea de a doua, principiul binelui şi răului. Vechii egipteni îşi imaginau epoca lor, a treia, în Treimea lor. Cultura greacă, cea veche germanică, cea romană şi-a avut Olimpul său. Ea îşi amintea de zeii Atlantidei. Apoi a venit cea de a cincea epocă. De ce îşi poate ea aminti?

De nimic! Acesta este motivul pentru care în această epoeă înregistrăm în atâtea privinţe timpul lipsit de zei şi pentru care cea de a cincea perioadă este determinată la a nu privi în trecut, ci în viitor. Cea de a cincea perioadă trebuie să privească în viitor, când toţi zeii vor trebui să reînvie. Această reunificare cu zeii a fost pregătită în timpul în care a survenit forţa lui Hristos, care a acţionat atât de puternic, încât a putut reda omului o conştienţă divină. Imaginile zeilor din cea de a cincea epocă nu pot fi amintiri; oamenii acestei a cincea epoci trebuie să pre-vadă, abia atunci viaţa va deveni din nou spirituală. În cea de a cincea epocă postatlanteană conştienţa trebuie să devină apocaliptică.

Să ne amintim că ieri am dezvăluit contextele diferitelor culturi ale timpului postatlantean. Azi am văzut cum se oglindeşte desfăşurarea cosmică în concepţiile religioase ale culturilor.

Cea de a cincea epocă, a noastră, trebuie să pre-vadă. În primul rând, Hristos trebuie să fie înţeles în totalitate în timpul nostru, căci sufletele noastre sunt profund întreţesute în contexte tainice. Vom vedea cum repetarea epocii egiptene în cea de a cincea epocă ne va dezvălui cum putem să trecem cu adevărat în viitor.

CONFERINȚA a III-a

Leipzig, 4 septembrie 1908

Am vorbit ieri despre legătura tainică dintre stările de evoluţie de început ale Pământului nostru şi diferitele concepţii despre lume ale perioadelor culturale succesive din epoca postatlanteană. Ni s-a dezvăluit faptul uimitor că, după ce catastrofa atlanteană a schimbat faţa Pământului, în India, cultura indiană prevedică, străveche şi sfântă, cu concepţia ei filosofică măreaţă a primei perioade culturale, era ca o oglindire a faptelor care se desfăşuraseră la începutul evoluţiei Pământului, într-un trecut îndepărtat, când Soarele, Luna şi Pământul erau încă reunite. Ceea ce era văzut atunci în spirit şi spre ce năzuiau cei cărora le era dată această clarvedere nu era nimic altceva decât o formă spirituală care era proprie Pământului nostru la începutul evoluţiei lui. Am văzut că a doua stare a Pământului, după ce Soarele se eliberase dar Pământul şi Luna încă mai alcătuiau un corp unic, această opoziţie a două lumi s-a oglindit în cea de a doua perioadă culturală, cea protopersană, în apariţia ca sistem filosofic-religios a opoziţiei dintre principiul luminii din aura solară şi principiul întunericului, a opoziţiei dintre Ormuzd şi Ahriman. Cea de a treia epocă de cultură, cea egipteano-caldeano-asiriană, este o oglindire a ceea ce s-a întâmplat după ce Pământul, Soarele şi Luna au devenit trei corpuri diferite. Am putut să indicăm în mod schematic că în treimea Osiris, Isis şi Horus se oglindeşte această treime a celei de a treia epoci a Pământului, această treime stelară: Soare, Pământ şi Lună. Am făcut referire şi la faptul că aeeastă separare a avut loc în era lemuriană, după care a urmat era atlanteană, cea de a patra stare de evoluţie a

Pământului nostru, în care au domnit cu totul alte condiţii ale conştienţei decât în prezent. Atunci, omul trăia, prin cealaltă formă de conştienţă, împreună cu zeii, pe care-i cunoştea, cu zeii care au fost numiţi mai târziu Wotan, Baldur, Thor, Zeus, Apolo etc. Sunt fiinţe pe care omul atlantean le putea percepe cu clarvederea sa. Avem o repetare a acestei clarvederi a entităţii divin-spirituale din epoca atlantă în amintirea popoarelor perioadei greco-romane şi la popoarele din nordul Europei. Era amintirea despre trăirile unor stări de conştienţă mai vechi. Fie că este vorba de Wotan sau Zeus, de Marte, Hera, Atena, toţi aceştia erau amintiri ale unor forme spirituale vechi care alcătuiau conţinutul acelei vechi lumi a zeilor.

A patra perioadă culturală se prezintă în felul acesta, reflectând în imaginile sale religioase ceea ce se desfăşurase în evoluţia Pământului în timpul Atlantidei. Trebuie să coborâm acum ceva mai mult în sufletele vechii omeniri culturale indiene, persane, egiptene. Dacă vrem să ne facem o imagine despre aceste trăiri din punct de vedere religios în vechile perioade culturale, trebuie să ne gândim la faptul că atât cele mai importante componente ale acestor popoare vechi, cât şi persoanele iluminate, clarvăzătorii şi profeţii erau cu toţii urmaşii acelor oameni care trăiseră mai înainte în timpurile Atlantidei şi că în nici un caz după marea catastrofă nu se distrusese imediat tot ce fusese cultură atlanteană veche, ci că ceea ce exista atunci a fost transplantat treptat-treptat în vremurile noi. Şi vom înţelege cel mai bine sufletele vechilor urmaşi postatlanteeni, dacă ne afundăm în viaţa sufletească a ultimilor atlanţi.

În ultima perioadă atlanteană oamenii erau foarte diferiţi unii de alţii. Unii îşi păstraseră încă un înalt grad de capacităţi clarvăzătoare. Această capacitate a clarvederii

nu a dispărut brusc, ea era încă prezentă la mulţi oameni, care au participat la marea migraţie de la vest la est, în timp ce alţii o pierduseră deja. Existau oameni care progresaseră şi oameni rămaşi în urmă şi este de înţeles că tocmai cei mai puţin avansaţi aveau cea mai bună clarvedere, deoarece ei rămăseseră într-o anumită măsură pe loc şi păstraseră vechiul caracter atlantean. Cei mai avansaţi erau cei care-şi însuşiseră mai repede percepţia fizică a lumii, cei care obţinuseră deja modul nostru de a vedea în starea de veghe. Cei mai avansaţi erau aceia care încetaseră să vadă noaptea în mod clarvăzător lumea spirituală, cei care în starea de veghe din timpul zilei vedeau obiectele cu contururi tot mai precise. Şi tocmai acel mic grup de care am vorbit deja, care era condus de unul dintre marii, de cel mai mare iniţiat, numit în general Manu [Nota 10], şi de elevii săi, această mică populaţie care a fost condusă până în adâncurile Asiei şi care a fecundat de aici celelalte ţinuturi culturale, tocmai această mică populaţie care a pierdut prima darul vechii clarvederi pentru condiţiile obişnuite ale vieţii era alcătuită din oamenii cei mai avansaţi ai acelui timp. Pentru aceştia conştienţa de veghe devenea tot mai evidentă, ceea ce se percepea ca obiecte fizice căpăta contururi precise. Şi marii lui conducători au dus acest mic popor departe în Asia, pentru ca să poată trăi în izolare completă; altfel ar fi venit prea mult în contact cu alte popoare care îşi păstraseră încă vechea clarvedere. Numai după ce un timp a rămas izolat de celelalte popoare, el a putut da naştere unui nou fel de oameni. O colonie a fost întemeiată în interiorul Asiei, de unde trebuiau să pornească marile curente culturale spre cele mai diferite popoare.

Primul ţinut care a obţinut din acest centru noul curent cultural a fost India de nord. Am mai spus că aceste

mici mase de populaţii care au fost trimise ca pionieri culturali nu au găsit nicăieri pământuri nelocuite, căci mai devreme, înaintea marii migraţii care a avut loc de la vest spre est, avuseseră loc în continuu mari deplasări şi ori de câte ori porţiuni de uscat se ridicau din fundul mărilor ele erau populate de grupurile aflate în mişcare. Poporul trimis din acea colonie asiatică trebuia să se amestece cu alte mase de populaţii care erau însă toate rămase în urmă faţă de cele care fuseseră conduse de Manu. La celelalte popoare se mai întâlneau încă mulţi indivizi care îşi păstraseră clarvederea.

Colonizările realizate de iniţiaţi nu se asemănau cu colonizările din prezent. Ei ştiau că trebuia pornit de la sufletele celor întâlniţi în ţinuturile care trebuiau să fie colonizate. Cei trimişi nu impuneau ceea ce gândeau şi spuneau ei. Ţineau seama de ceea ce întâlneau în drumul lor. Se crea un echilibru şi se luau în considerare necesitările autohtonilor. Trebuiau luate în calcul concepţia religioasă care avea la bază amintirea timpurilor trecute şi predispoziţiile clarvăzătoare vechi. Din această cauză era natural că numai la o mică parte a populaţiei celei mai avansate se puteau forma reprezentări pure. La marea masă apăreau compromisuri de reprezentări care ţineau atât de concepţia veche atlanteană cât şi de cea postatlanteană. Din această cauză, atât în India cât şi în Persia, ca şi în Egipt, pretutindeni unde au luat naştere culturi postatlanteene, ele aveau la bază reprezentări religioase mai puţin avansate, necultivate, care nu erau decât un fel de perpetuare a vechilor reprezentări atlanteene.

Pentru a înţelege ce fel de reprezentări erau cele existente în aceste religii populare, este necesar să ne facem o imagine despre ele. Trebuie să ne transpuncm în

sufletele ultimelor populaţii atlanteene, să ne amintim că în vremea Atlantidei omul nu era inconştient, că el percepea în timpul nopţii ca şi ziua, dacă putem vorbi în acele timpuri de zi şi de noapte. În timpul zilei el avea primele rudimente de percepţie a ceea ce azi vedem atât de clar ca lume a percepţiilor senzoriale. Noaptea, el era un tovarăş al entităţilor divin-spirituale. El nu avea nevoie de dovezi că există zei, aşa cum azi nu avem nevoie de dovezi că există minerale. Zeii erau tovarăşii săi, el însuşi era noaptea o entitate spirituală. El umbla în lumea spirituală în corpul său astral şi în eul său. Desigur, fiinţele spirituale superioare nu erau singurele pe care le întâlnea; întâlnea şi spirite inferioare celor care mai târziu au fost descrise ca Zeus, Wotan etc. Bineînţeles, aceştia reprezentau figurile cele mai alese. Era pe atunci, aşa cum este azi: mulţi nu-i văd şi totuşi cred că există regi sau împăraţi. În această stare care era general umană, chiar dacă în timpul zilei erai conştient, lucrurile lumii înconjurătoare erau altfel percepute decât în prezent, şi conştienţa din timpul zilei era diferită şi trebuie să încercăm să înţelegem cum era această conştienţă de zi a atlanţilor.

Am arătat cum entităţile divine s-au sustras omului când acesta cobora dimineaţa în corpul său fizic. El vedea obiectele ca şi cum acestea ar fi fost învăluite în ceaţă. Aşa erau pe atunci imaginile conştienţei de veghe. Dar acestea mai aveau o caracteristică specială, pe care trebuie să o precizăm foarte clar. Să ne imaginăm că un astfel de suflet s-ar fi apropiat de un lac; el nu ar fi văzut apa atât de clar delimitată ca în prezent; dar dacă acest suflet îşi îndrepta atenţia asupra lacului el trăia ceva cu totul diferit decât se întâmplă azi când cineva se apropie de un lac. La apropierea de lac, chiar şi numai prin simpla vedere a acestuia, el simţea gustul a ceea ce se afla fizic în faţa sa,

fără a fi nevoit să bea apă din acel lac. El simţea, de exemplu, că apa este dulce sau sărată. Era ceva cu totul diferit de ceea ce se întâmplă când vedem astăzi apa unui lac. În prezent, observăm numai suprafaţa lui, dar nu pătrundem în interior. Cel care mai de mult, când mai exista clarvederea crepusculară, se apropia de lac nu avea sentimentul de ceva străin în faţa acestuia, el se simţea în proprietăţile apei; nu se situa faţă de obiect ca în prezent, ci se simţea ca şi cum ar fi putut pătrunde în apă. Să admitem că ne-am fi apropiat de un bulgăre de sare; noi am fi observat, în timp ce ne apropiam de el, gustul. Acum, trebuie să gustăm mai întâi sarea, pe când atunci acest lucru era comunicat prin actul vederii lui. Omul se simţea în interiorul întregului şi percepea lucrurile ca fiind însufleţite. El percepea entităţile care confereau obiectului gustul sărat. În felul acesta, totul se însufleţea pentru el. Aer, pământ, apă, foc, totul îi comunica ceva. Omul se putea simţi în interiorul obiectelor, el trăia în interiorul entităţilor lor. Ceea ce apare conştienţei ca obiecte lipsite de suflet nu exista pe atunci. Din această cauză omul resimţea totul cu sentimente de simpatie ori antipatie, pentru că el percepea, trăia fiinţa interioară a obiectelor.

Peste tot rămăseseră amintirile acestor trăiri, astfel încât fragmentele de populaţie indiană întâlnite de colonişti erau însufleţite de aceste legături cu lucrurile. Ele ştiau că în lucruri trăiau suflete. Ele îşi păstraseră capacitatea de a vedea proprietăţile lucrurilor. Să ne reprezentăm această relaţie a omului cu lucrurile. Omul percepea pe atunci gustul apei în timp ce se apropia de lac. El vedea o entitate spirituală care conferă apei gustul. O putea întâlni în timpul nopţii, când se culca aproape de apă şi adormea. Ziua el vedea partea materială, noaptea ceea ce o umple de viaţă. Ziua vedea obiectele, pietrele, plantele,

animalele, auzea bătaia vântului, susurul apei; noaptea vedea în interiorul său ceea ce simţea ziua, în forma sa adevărată, vedea spiritele care trăiesc în toate lucrurile. Când spunea: în minerale, în plante, în apă, în nori, în vânt trăiesc spirite, pretutindeni trăiesc spirite, aceasta nu era creaţie poetică, fantezie, ci o realitate pe care o putea percepe.

Acum trebuie să coborâm adânc în suflete pentru a le putea înţelege. Şi atunci este clar că este un nonsens teribil să-i auzi pe savanţii actuali vorbind despre animism, care dă prilejul fanteziei populare să însufleţească şi să personifice totul. O astfel de fantezie populară nu există. Despre aşa ceva nu vorbeşte cel care cunoaşte cu adevărat poporul. Se poate întâlni de multe ori următorul exemplu ciudat: aşa cum copilul care când se loveşte de masă o bate, pentru că îi atribuie un suflet – aşa spun savanţii –, tot aşa şi omul primordial, omul copilăros, ar fi însufleţit lucrurile din natură, arborii etc., ar fi imaginat ceva în toate. Această comparaţie a fost repetată până la saţietate. Este sigur că aici este vorba de fantezie, dar aceasta au avut-o savanţii, nu poporul. Ei sunt cei care au visat. Aceia care iniţial au perceput totul ca fiind însufleţit nu au visat; ei nu au făcut decât să redea ceea ce percepuseră.

Această percepţie apărea la vechile popoare ca o amintire, ca un reziduu. Nici copilul nu priveşte masa ca pe un obiect însufleţit; el nu simte încă în el sufletul, el însuşi se vede ca un butuc de lemn. Pentru că se simte pe sine fără suflet, el se pune pe aceeaşi treaptă cu masa lipsită de suflet, în timp ce o bate. Realitatea este contrară celor afirmate de savanţi în cărţi. Fie că ne referim la India, la Persia, la Egipt, la Grecia sau la oricare alt loc, aflăm aceleaşi reprezentări care au fost descrise mai înainte. Şi în

aceste reprezentări s-a turnat ceea ce a fost prezentat drept cultură de către vechii iniţiaţi.

În vechea Indie cultura era condusă de Rishi. Trebuie să înţelegem ce a prilejuit formarea personajului care este una din figurile cele mai reprezentative ale concepţiei indiene. Ştim că în toate timpurile au existat aşa-numite şcoli de Misterii, în care cei care îşi puteau dezvolta capacităţi spirituale învăţau să privească mai adânc în Cosmos, unde trezeau capacităţile dorminde, pentru a vedea contextul lucrurilor spirituale. Din aceste locuri ale Misteriilor plecau în toate direcţiile impulsurile spirituale ale culturilor. Şi pentru ca să-i putem înţelege cu adevărat pe iniţiaţi, atunci când îi studiem, îi luăm în considerare de obicei pe cei din timpurile postatlanteene pentru că în această perioadă fiinţa lor este mai uşor de înţeles; totuşi şi în timpul Atlantidei am întâlnit ceva asemănător şcolilor de iniţiere. Să ne transpunem în metoda unei astfel de şcoli de iniţiere atlanteene vechi.

Atunci erau prezente stările de conştienţă pe care le-am descris. Dacă ne întoarcem la acele timpuri nu-l aflăm încă pe om în forma lui actuală. El era cu totul altfel conformat. Să ne întoarcem la prima jumătate a perioadei atlanteene. Omul era deja alcătuit din corp fizic, corp eteric, corp astral şi eu, dar corpul fizic arăta cu totul altfel decât astăzi. El era asemănător cu corpul anumitor animale marine, transparent, corp pe care abia l-am vedea, pe care l-am putea însă apuca, străbătut de anumite linii de orientare care străluceau în el. Corpul fizic al oamenilor era mult mai moale ca în prezent, nu avea oase. Chiar dacă existau unele începuturi asemănătoare cartilagiilor, corpul fizic din timpurile cele mai vechi nu avea asemănări de formă cu corpul actual.

Corpul eteric al omului era un mădular mult mai important. Corpul fizic al omului era pe atunci mai mult sau mai puţin mic, în timp ce corpul eteric era deosebit de mare. Corpul eteric diferea în funcţie de indivizi, în aşa fel încât s-ar fi putut percepe patru tipuri de asemenea corpuri eterice, care s-au păstrat în cele patru denumiri ale animalelor apocaliptice: taur, leu, vultur, om. Nu este, desigur, cu totul corect să ne reprezentăm aceste forme ca fiind cu totul asemănătoare animalelor actuale, dar ele aminteau totuşi de impresiile pe care le fac azi animalele corespunzătoare. Se pot înţelege impresiile pe care le produceau acele corpuri eterice dacă ne vom aminti de imaginea leului, a taurului, a vulturului sau a omului. O parte din ele, care ofereau impresia unei mari capacităţi de reproducere sau un apetit ieşit din comun, erau comparate, de exemplu, cu un taur; alţi oameni trăiau mai mult în spiritual, erau oamenii-vultur care se simţeau mai puţin bine în lumea fizică. Apoi existau oameni al căror corp eteric era deja asemănător corpului fizic actual; el nu era chiar identic, dar era asemănător cu forma umană; trebuie, desigur, să ne imaginăm că în fiecare individ nu era reprezentat doar unul dintre tipuri, ci se aflau prinse în structuri toate cele patru tipuri, dar numai unul din ele era dominant.

Aceasta era, aşadar, calitatea corpurilor eterice ale populaţiei atlanteene. Apoi, exista un corp astral puternic, dar nedezvoltat şi Eul, care era încă în întregime în afara omului. Aşadar, oamenii arătau atunci cu totul altfel decât azi. Desigur, cei cu o maturizare precoce prezentau mai devreme forma ulterioară, dar în principal oamenii acelor timpuri pot fi caracterizaţi aşa cum am făcut-o mai sus. Aşadar, aceasta era starea medie normală a omenirii de atunci.

Cu totul alta era situaţia celor mai evoluaţi, cum erau elevii Misteriilor, a celor care năzuiau la iniţierea vechii Atlantide. Să intrăm în spirit într-un astfel de loc de iniţiere atlantean şi să încercăm să ne aducem în faţa ochilor interiori ceea ce avea de oferit Învăţătorul. Ce reprezenta oare acest Învăţător?

Foarte puţini oameni ar recunoaşte un astfel de iniţiat în mod exterior, deoarece în prezent, când corpul fizic al omului este atât de evoluat, iar iniţiatul trebuie să trăiască totuşi in corp, acesta nu se deosebeşte decât în detalii fine, intime de ceilalţi oameni. Atunci însă iniţiatul era foarte diferit de ceilalţi oameni. Ceilalţi aveau forme mai mult animalice, corpul fizic era mic, în comparaţie cu corpurile eterice uriaşe, el reprezenta mai mult o substanţă şi o masă greoaie. Iniţiatul se deosebea prin aceea că era mai asemănător în ceea ce priveşte corpul său fizic cu formaţiunea umană actuală, avea o figură asemănătoare feţei umane actuale, poseda un encefal ca cel al omului mediu actual. Iniţiaţii aveau un creier foarte dezvoltat pentru acea vreme, în timp ce la ceilalţi creierul era încă rudimentar. Existau astfel de iniţiaţi, ei îşi aveau şcolile lor, în care recrutau, după anumite metode, din populaţia normală elevi, dacă aceştia se dovedeau a fi maturi şi suficient de evoluaţi.

Trebuie să ţinem seama de un lucru, dacă vrem să înţelegem pe deplin cele ce urmează. Trebuie să ne fie limpede că o dată cu trecerea timpului dominaţia mădularelor spirituale ale omului asupra corpului fizic s-a redus până la minimum. Chiar dacă omul îşi poate mişca picioarele şi braţele şi poate da din picioare pe bicicletă, chiar dacă îşi poate controla fizionomia, pe scurt, dacă are asupra corpului său un anumit grad de stăpânire, toate acestea nu sunt decât un ultim rest sărăcăcios al vechii

stăpâniri a corpului fizic, aşa cum era în vremea atlanteană. Atunci, gândul, sentimentul aveau o înrâurire mult mai mare asupra corpului fizic. Ceea ce gândea omul avea o influenţă foarte mare asupra corpului fizic. Dacă în prezent un om este stăpânit de un gând săptămâni, luni sau chiar ani, el nu va acţiona, decât, cu foarte puţine excepţii, asupra corpului eteric. Foarte rar o meditaţie va influenţa corpul fizic. Dacă cineva ar reuşi să modifice, de exemplu, foarte puţin un creier poziţionat puţin prea înapoi, ceea ce ar însemna că osul frontal ar fi adus puţin mai în faţă, acest lucru ar fi pentru vremea actuală un succes uriaş, lucru care se întâmplă foarte rar. Azi, trebuie dezvoltată o energie extrem de mare, pentru ca gândul să influenţeze corpul fizic. Este mai uşor să se acţioneze asupra circulaţiei sangvine sau asupra respiraţiei, dar şi acest lucru este încă greu. Asupra corpului eteric, gândul poate deja să acţioneze, iar în încarnarea următoare el va opera atât de puternic încât relaţiile exterioare ale corpului se vor modifica. Azi trebuie procedat astfel încât să se ştie că nu se lucrează pentru o încarnare, ci dincolo de aceasta, pentru reîncarnări viitoare. Sufletul este veşnic, el revine mereu.

Cu totul altfel se prezintă aceste lucruri în vechile şcoli de iniţiere. Aici, stăpânirea gândului avea influenţă asupra corpului fizic. Elevul Misteriilor îşi putea prelucra organismul propriu până la asemănarea cu omul. Aşadar, putea fi acceptat un elev din populaţia normală, trebuia numai să i se dea impulsul corect. Elevul nu avea nevoie să gândească el însuşi, gândurile îi erau încorporate în suflet printr-un fel de sugestie. În faţa sufletului său trebuia să se afle o anumită formă spirituală, în care elevul era necesar să se adâncească. Iniţiatul atlantean oferea elevului o formă-gând în care acesta putea să se afunde în mod

repetat. Ce fel de imagine era aceasta? Ce trebuia să gândească elevul? Ce medita el?

Ne-am referit la starea primordială a Pământului, am schiţat întreaga evoluţie, am vorbit şi despre forma de lumină din praful originar. Dacă în vremea aceea atomul ar fi fost privit în mod clarvăzător, ar fi lăstărit din acest atom originar imaginea primordială a omului actual. Aceasta creştea din acest grăunte de praf, din acest atom originar. Şi ce făcea iniţiatul atlant? El punea în faţa privirii clarvăzătoare a elevului această imagine umană primordială care se ridică din sămânţa originară, o punea în faţa sufletului elevilor săi. Elevul trebuia să mediteze asupra acestei imagini primordiale. Iniţiatul din Atlantida aducea în faţa privirii clarvăzătoare a elevului forma umană ca gând-formă, cu toate impulsurile şi simţirile care se aflau în aceasta. Şi fie că elevul aparţinea tipului leu sau altui tip, el trebuia să aibă în vedere imaginea-formă a ceea ce trebuia să devină omul în perioada postatlanteană. Întotdeauna primea ca ideal acest gând-imagine. El trebuia să vrea să aibă acest gând: Corpul meu fizic trebuie să devină ca această imagine. Şi prin forţele acestei imagini pe care elevul trebuia s-o asimileze se acţiona în aşa fel asupra corpului încât el se deosebea de ceilalţi oameni. Prin forţele acestei imagini anumite părţi erau remodelate şi treptat elevii cei mai avansaţi deveneau tot mai asemănători omului actual.

Privim acum înapoi la tainele uimitoare ale Misteriilor perioadei atlanteene. Şi ne va mai sări în ochi un lucru: oricare ar fi fost conformaţia oamenilor, în faţa sufletelor lor exista ca imagine unică ceea ce era deja prezent ca imagine spirituală încă din timpul când Soarele era unit cu Pământul. Această imagine se adeverea tot mai mult ca sens al Pământului, ca ceea ce se afla în plan

spiritual la baza Pământului. Şi aceasta nu le apărea într-o formă oarecare ca imaginea unei anumite rase, ea le apărea ca fiind idealul general al umanităţii.

Acesta era sentimentul pe care trebuia să-l dezvolte printr-o asemenea imagine: cele mai înalte fiinţe spirituale au dorit această imagine, imagine prin care în omenire să se poată realiza unitatea. Această imagine este sensul evoluţiei pământeşti; pentru a o realiza Soarele s-a despărţit de Pământ, Luna a ieşit din acesta. Astfel omul a putut deveni om. Acesta este ceea ce trebuie să apară ca fiind idealul înalt al Pământului. Şi în acest ideal înalt se revărsau sentimentele care-l animau pe elev în meditaţia sa.

Aşa stăteau lucrurile la mijlocul perioadei atlanteene şi va trebui să urmărim cum această imagine a meditaţiei care se afla în faţa elevului ca formă umană s-a transformat în altceva şi cum a fost salvată şi trecută dincolo de catastrofa atlanteană. Este ceea ce a reînviat în învăţământul iniţiatic indian, care poate fi cuprins sintetic în străvechiul nume sfânt: Brahma. Ceea ce a conferit dumnezeirea lumii ca sens al Pământului era lucrul cel mai sfânt pentru vechiul iniţiat indian; el vorbea atunci de Brahma. Din aceasta a lăstărit mai târziu învăţământul lui Zarathustra şi înţelepciunea egipteană, despre care vom vorbi mai târziu. Mâine vom vedea cum din Brahma aceasta a devenit înţelepciunea egipteană.

CONFERINȚA a IV-a

Leipzig, 5 septembrie 1908

Ieri am încheiat expunerea noastră cu prezentarea unui eveniment deosebit de important al vieţii interioare, al vieţii spirituale propriu-zise a omului. Am încercat să aducem în faţa sufletului nostru o impresie pe care o avea cel ce urma să fie iniţiat la începutul ultimei treimi a epocii culturale atlanteene. Am evocat modul în care în faţa sufletului candidatului la iniţiere se afla o formă umană ideală, care era o imagine-gând, asupra căreia trebuia să se concentreze în meditaiie şi cum aceasta umplea viaţa de reprezentare, viaţa afectivă şi viaţa de voinţă a candidatului atlantean la iniţiere. Această imagine-gând trebuia să devină din ce în ce mai mult model al omului viitor.

Acum trebuie să mai vedem o dată cum arăta de fapt această imagine-gând. Ea nu era întru totul asemănătoare omului actual. Dacă ne imaginăm un anumit fel de combinaţie între bărbat şi femeie, lăsând la o parte tot ce este inferior, dacă ne imaginăm un fel de siluetă dublă din care poate fi desprinsă cu claritate numai partea superioară a corpului, avem imaginea sensibil-suprasensibilă propriu-zisă care apărea atunci celui care medita. Aceasta acţiona cu atâta forţă încât cei ce urmau să fie iniţiaţi îşi făceau corpul exterior tot mai asemănător cu imaginea descrisă.

O circumstanţă foarte importantă este aceea că tocmai candidatul la iniţiere care medita avea în faţa sa o formă umană care i se opunea în interiorul său. Când el era pregătit să aibă în faţa sa această imagine vie, trebuia să-şi lămurească următoarele: În timp ce privesc această

imagine eu mă transpun în starea primordială a evoluţiei Pământului, când Soarele, Pământul şi Luna încă nu erau separate. Pe atunci Pământul era alcătuit din atomul său primordial, dar pentru clarvăzător era vizibilă imaginea care mi se înfăţişează acum: Imaginea era prezentă încă din vremea originară a Pământului, când încă nu existau forme animale, vegetale şi minerale. Atunci Pământul era alcătuit numai din atomul uman, din oamenii retreziţi. În orice caz, primele structuri animale s-au format în timpul vechii Luni. Dar mai ştim şi că atunci când un sistem planetar dispare el intră în Pralaya, în care se dizolvă toate formele. Chiar dacă vechea Lună era deja populată cu forme animale, la ieşirea din Pralaya Pământul încă nu a avut imediat animale şi plante; acestea au apărut mai târziu. Abia după repetarea separării Soarelui animalele au apărut, treptat. În perioada sa primordială, Pământul era numai om.

Spre această stare primordială a Pământului privea aşadar cel ce urma a fi iniţiat. În atomul primordial el vedea imaginea ideală a omului. El avea în fata sa această formă umană şi îşi spunea: Astlel eu mă trauspun în starea iniţială a Pământului. Ceea ce trăieşte în Pământ, imaginea ideală, forma ideală a omului îmi spune: Divinitatea acţionează din veşnicie în veşnicie; ea s-a revărsat în aceste forme şi a scos din sine acest arhetip uman. Acum el îşi punea întrebarea: Unde sunt animalele, plantele şi celelalte fiinţe?

Cel ce urma să fie iniţiat vedea parcă în spirit arhetipul divinităţii, iar fonnele animale le percepea ca forme colaterale, la fel şi plantele, care au apărut şi mai târziu. Tot ce trăieşte sub forma de regnuri inferioare, viitorul iniţiat atlantean îl vedea provenind din forma umană. Ne putem face o reprezentare a acestor gânduri,

amintindu-ne cum a luat naştere huila. Să ne amintim de marile păduri virgine care au existat atunci şi care acum sunt huilă. Ele au regresat şi s-au transformat dintr-un regn superior într-unul inferior. Vedem în acest fenomen cum plantele au devenit piatră, s-au durificat.

Astfel, atlantul candidat la iniţiere vedea totul, întreaga ambianţă, ca avându-şi obârşia în forma umană. În timpurile străvechi, această impresie era produsă ca printr-o vrajă în sufletul omului şi aceste impresii au fost păstrate în amintire până dincolo de Potop, iar vechii maeştrii indieni ai iniţierii evocau această imagine a omului primordial în sufletul elevului, imaginea omului arhetipal emanat de Sinea vesnică. Când elevul indian avea în faţa sa această imagine, el simţea că totul luase naştere din aceasta, că tot ce era prezent ca sânge în această imagine primordială se transformase în apele Pământului şi aşa mai departe. În felul acesta imaginea se dilata devenind fundalul Cosmosului. Acum i se aşezau în faţa sufletului următoarele: i se spunea: În această imagine ai două aspecte; în primul rând imaginea arhetipală, apoi ceea ce s-a aprins în tine, ca cea mai interioară entitate, la contemplarea imaginii. În afară macrocosmosul şi apoi ceea ce simţi în tine ca un extract, microcosmosul.

Când grecii au pătruns până în India, o dată cu expediţiile lui Alexandru, şi au receptat ultimele ecouri despre ceea ce simţea elevul atunci, ei spuneau: Când elevul contemplă ce este răspândit în lumea mare ca om, el are în faţa sa pe Herakles. Indianul numea forţele care trăiesc în Cosmos Vâc. În om, însă, ei simţeau într-o anumită măsură ca extract al întregului pe Brahman. Aşa îşi explicau grecii ceea ce se petrecea de la sine în sufletul elevului în străvechea cultură indiană sfântă. Acesta a fost rodul unei expediţii a grecilor sub Alexanrdru cel Mare în

India [Nota 11]. Tocmai din acest simtământ de bază s-a dezvoltat învăţătura iniţiatică sfântă a Indiei, care apare ca o reflectare a acelei stări primordiale a Pământului din vremea când acesta mai avea în sine forţele solare şi înaltele entităţi, pentru al căror caracter sublim, mai târziu, a fost resimţită o nostalgie. Din această cauză, atunci când elevul era iniţiat şi când el putea evoca în sine acest lucru conceput ca Brahman, acesta era un sentiment înalt al vieţii spirituale. Era un proces major în sufletul uman. Era o înălţare în lumi înalte. Nu puteai fi iniţiat şi să ajungi la o vedere adevărată decât prin înălţarea la lumile cele mai înalte. Lumea care este în jurul nostru este lumea fizică. În jurul ei şi în interiorul ei tălăzuieşte lumea astrală. Mai sus se află Devachanul, lumea zeilor, iar când trebuia să simtă în macrocosmos pe Brahman, Sinea originară, era necesar ca elevul să ajungă în regiunile cele mai înalte ale Devachanului. Atunci, în Devachanul cel mai înalt, elevul se afla în lumea zeilor, unde îşi are originea ceea ce este mai nobil în om. Era un regn al ordinii celei mai înalte, celei mai perfecte, cel în care pătrundea elevul şi care oferea încă mult mai mult pentru cunoaştere; căci ceea ce am descris aici nu era singurul lucru.

Înainte de a continua descrierea, să facem cunoştinţă cu Învăţătorii. Aţi auzit cu toţii de sfinţii Rishi, fondatorii străvechii culturi sacre indiene care au avut ca învăţător pe Manu. Cine erau aceşti şapte mari Învăţători ai Indiei? Trebuie să clarificăm, pe cât posibil, natura sfinţilor Rishi. Pentru aceasta trebuie să mai privim o dată asupra lumii. Este clar că ceea ce putem percepe cu ajutorul simţurilor fizice, ochi ete. este o consecinţă a spiritualului. Dacă ne imaginăm toată ambianţa pe care o vedem ca fiind spiritualizată, o putem compara cu o ceaţă eterică primordială. Această ceaţă a devenit apoi mai densă, a

coborât în starea de materie, şi din ea s-au adunat ca nişte mingi diferite corpuri cosmice: Soarele, Luna, Pământul s-au separat.

De ce însă s-au separat celelalte planete? Căci şi acest lucru se întâmpla în timpul separărilor individuale; Saturn, Jupiter, Marte, Venus, Mercur s-au separat. De ce s-a întâmplat aceasta?

Vom înţelege acest aspect dacă acceptăm că în marele Cosmos se întâmplă ceva asemănător cu ceea ce se petrece în viaţa noastră obişnuită. Nu rămân repetenţi numai elevii de gimnaziu, ci există şi în Cosmosul cel mare fiinţe care rămân în urmă şi care nu pot ţine pasul. Să clarificăm acest lucru. Unele entităţi înalte n-au putut ţine pasul cu Pământul; ele au extras substanţele cele mai fine şi au modelat cu acestea Soarele, care a devenit sediul lor. Acestea au fost cele mai înalte entităţi legate de evoluţia noastră. Dar şi ele parcurseseră o evoluţie. Existau, aşadar, unele fiinţe care erau atunci pe punctul de a deveni spirite solare şi altele care rămăseseră în urmă, care se aflau mai jos decât spiritele solare, deşi mai sus decât omul, care nu şi-au putut parcurge evoluţia în acelaşi timp cu spiritele solare, pentru că nu erau atât de mature ca acestea. Ele nu puteau însoţi Soarele care părăsea Pământul; Soarele le-ar fi ars. Pentru Pământ ele erau însă prea nobile, din care cauză şi-au adunat substanţe speciale, care corespundeau naturii lor şi a căror fineţe era intermediară între Soare şi Pământ. În felul acesta s-au separat Venus şi Mercur. În aceste cazuri avem de-a face cu două categorii de entităţi care nu atinseseră treapta spiritelor solare, dar erau superioare omului. Ele au devenit spirite ale planetelor Venus şi Mercur. Aceste spirite sunt agenţii care au prilejuit naşterea celor două planete. Din alte motive, încă

mai înainte, s-au format Marte, Jupiter şi Saturn. Şi acestea au devenit reşedinte ale anumitor entităţi.

Vedem astfel cum spiritele sunt cauza formării planetelor. Nu trebuie însă crezut că aceste entităţi care sălăşluiesc pe diferitele corpuri ale sistemului solar nu ar fi în legătură cu locuitorii Pământului. Trebuie să recunoaştem că limitele fizice nu sunt graniţele adevărate, că şi dincolo de aceste limite există posibilităţi multiple pentru entităţile celorlalte corpuri cereşti de a exercita acţiuni magice asupra Pământului. Astfel, acţiunile spiritelor Soarelui, ale lui Marte, ale lui Jupiter, ale lui Saturn, ale lui Venus, ale lui Mercur etc. se întind până la Pământ. Ultimele două sunt mai apropiate de Pământ; ele au ajutat omul, atunci când Soarele se separase, să modeleze Pământul aşa cum îl vedem în prezent.

Aş vrea să fac aici o paranteză, pentru că s-au strecurat unele neînţelegeri referitor la denumirea planetelor. În toate denumirile oculte, ceea ce astronomii actuali numesc Mercur este denumit Venus, iar ceea ce numese Venus este denumit Mercur. Cei ce se ocupă de astronomia exterioară nu ştiu că la baza numelor se află taine, pentru că nu se doreşte dezvăluirea denumirilor esoterice. Aceasta s-a întâmplat pentru a învălui anumite lucruri.

Toate spiritele celorlalte planete acţionează pe Pământ. De la toate planetele pleacă influenţe asupra oamenilor. Aceste influenţe trebuiau însă să fie mai întâi mijlocite omului şi acest lucru s-a întâmplat datorită faptului că cei şapte Rishi au fost iniţiaţi de marele Manu în aşa fel încât fiecare Rishi înţelegea tainele uneia dintre planete, acţiunile sale. Şi pentru că existau şapte planete, aceşti şapte Rishi erau în ansamblul lor ceea ce reprezintă o lojă septuplă care putea transmite elevilor ei învăţăturile

privind tainele sistemului nostru solar. Din această cauză găsim trimiteri la acest fapt în unele scrieri oculte vechi. Așa, de exemplu, se spune: Există taine care trebuie căutate dincolo de cei șapte, privind timpul dinaintea separării planetelor și care sunt cele păstrate de însuși sfântul Manu. Ceea ce era ascuns în tainele celor șapte Rishi era ceea ce planetele păstrau ca forțe. Așa acționa acest cor al celor șapte Rishi, în perfectă armonie cu Manu, în minunata înțelepciune care le era predată elevilor. Dacă am vrea să caracterizăm această situație, ar trebui să spunem: Această învățătură străveche conținea evoluția umanității prin stările planetare Saturn, Soare, Lună, Pământ, Jupiter, Venus, Vulcan. Tainele evoluției erau ascunse în cei șapte membri ai lojei, fiecare din ei însemnând o treaptă în progresul omenirii.

Aceasta o vedea elevul, și nu numai că o vedea, dar o și auzea când se ridica în Devachan, în lumea devachanică: căci aceasta este o lume a emisiei sonore. El auzea aici sunetul sferelor celor șapte planete. În lumea astrală el vedea imaginea; în lumea devachanică auzea sunetul, iar în cea mai înaltă dintre lumi trăia Cuvântul. Așadar, când elevul indian se ridica în Devachanul superior el percepea prin muzica sferelor și prin cuvântul sferelor cum spiritul primordial Brahma se articulează prin evoluție în lanțul planetar format din șapte membri, și auzea acest lucru prin Cuvântul originar Vâc. Aceasta era denumirea Cuvântului originar pe care-l auzea elevul; în acesta el percepea întreaga evoluție a lumilor. Cuvântul defalcat în șapte părți, Cuvântul primordial al Creației, acționa în sufletul elevului, Cuvântul originar pe care el îl descria ncinițiaților aproximativ așa cum am descrie azi evoluția noastră cosmică. Ceea ce percepea el se află descris în mod elementar în ***Teosofia*** [Nota 12] mea. Și această descriere

o regăsim din nou mai întâi în religia primordială sfântă a indienilor, în ceea ce s-a numit „Veda" sau, în traducere, „Cuvântul".

Acesta este sensul adevărat al Vedelor, iar ceea ce s-a scris mai târziu este ultima amintire a străvechii învăţături sfinte despre Cuvânt. Cuvântul a fost transmis din gură în gură, căci prin scrierea lui este lezată tradiţia primordială. Numai din Vede se mai poate simţi ceva din ceea ce atunci s-a infiltrat în această cultură. Când elevul trăia aceasta în amintirea sa, el putea spune: Ceea ce trăiesc în sufletul meu, Cuvântul originar pe care-l port în sufletul meu, a existat şi pe vechiul Saturn; pe Saturn a răsunat deja primul abur al Cuvântului Vedelor.

Evoluţia a continuat trecând prin etapele Soare şi Lună, până la etapa Pământ. Cuvântul a căpătat forme tot mai dense şi imaginea omului din germenul primordial al Pământului era deja o densificare a stării în care se afla Cuvântul primordial în etapa Saturn. Ce s-a întâmplat acum?

Cuvântul lui Dumnezeu, omul primordial, s-a învăluit în învelişuri mereu noi şi este vorba de învelişurile pe care Cuvântul le-a preluat în cadrul evoluţiei Pământului. Elevul ştia că nimic nu se repetă în Cosmos şi că fiecare planetă îşi are misiunea sa. Ceea ce el a văzut pe vechiul Soare modelându-se ca viaţă, ceea ce a fost inoculat pe vechea Lună ca înţelepciune la baza tuturor lucrurilor a fost urmat pe Pământ de ceea ce este misiunea Pământului, dezvoltarea iubirii; aceasta nu era prezentă pe vechea Lună. În felul acesta, ceea ce pe planeta anterioară a fost prezent într-o formă mult mai spirituală dar mult mai rece, arhetipul omului, s-a învestmântat cu un înveliş astral cald. Ceea ce trebuia să devină om fusese îmbrăcat pe vechea Lună într-un înveliş astral şi acesta conferă pe Pământ

capacitatea vieţii umane interioare de a dezvolta iubirea de la forma cea mai joasă până la cea mai înaltă.

Elevului indian îi devenise clar perceptibilă în Devachanul superior forma umană, arhetipul. Apoi acesta a căpătat în Devachanul inferior cu un înveliş astral care avea în sine forţele pentru dezvoltarea iubirii. Iubirea, Erosul, era numit Kama. În felul acesta Kama capătă un sens pentru evoluţia Pământului. Cuvântul divin Brahman s-a îmbrăcat în Kama şi, prin intermediul lui Kama, elevului îi răsuna Cuvântul primordial. Haina iubirii era Kama, haina Cuvântului primordial Vâc, care se află la baza latinescului „Vox". În felul acesta, elevul resimţea în fiinţa sa cea mai profundă cum cuvântul divin se înconjurase cu un veşmânt astral al iubirii şi spunea: Omul, care în prezent este alcătuit din patru mădulare, din corp fizic, corp eteric, corp astral şi din Eu, acest om are ca mădular superior Eul. Iar acest Eu a coborât în vesmântul iubirii şi şi-a format Kama-Manas [Nota 13]. Aceasta era fiinţa cea mai interioară a omului, Kama în care se înveşmânta Manas: acesta era Eul. Dar ştim şi că fiinţa cea mai intimă va dezvolta din sine trei mădulare superioare care transformă mădularele inferioare, transformă şi corpul fizic, şi aşa cum Manas devine din învelişul astral, aşa cum Pranei îi corespunde Buddhi [Nota 14] pe o treaptă superioară, tot aşa şi corpul fizic, atunci când va fi complet spiritualizat, va fi Atma. Toate aceste lucruri se aflau deja ca germeni în Vâc şi o propoziţie din Vede aminteşte de modul în care elevul dădea expresie tainei fiinţei celei mai intime.

Ştim că pe Saturn a luat naştere corpul fizic, pe Soare corpul eteric, pe Lună corpul astral şi abia pe Pământ Eul. Dar adevărata structură primordială umană, Cuvântul arhetipal Vâc, avea în sine deja următoarele trei mădulare.

Omul trebuie să mai aştepte realizarea a trei mădulare superioare şi abia atunci va fi o imagine fidelă a Cuvântului Creaţiei, a Cuvântului primordial. Iar elevul trebuia să fie atenţionat asupra faptului că numai iniţiatul putea fi deplin lămurit cu privire la natura adevărată a corpurilor fizic, eteric şi astral. În prezent, omul este el însuşi numai când îşi exprimă „Eu suntul" său, când cuprinde cu vederea tot ceea ce-i este propriu. Numai aici el este în întregime om. De fapt, şi celelalte mădulare sunt manifeste, dar în ele el este încă inconştient. În cel de al patrulea, Vâc-ul, a devenit evident: „În cel de al patrulea vorbeşte omul!" Aceasta era propoziţia din Veda. Când răsună cuvântul Eului, răsună cea de a patra parte a Vâc-ului. Propoziţia din Veda era: „Vâc-ului îi sunt repartizate patru pătrimi; trei sunt păstrate ascuns şi nu se mişcă; oamenii nu vorbesc decât a patra pătrime".

Aici avem o minunată descriere a ceea ce am auzit de atâtea ori. Aceasta se afla în faţa privirii spirituale a elevului. Privirea sa fusese condusă înapoi la starea în care nimic nu fusese încă despărţit, în care mai exista un Pământ primordial, în care vorbea Vâc-ul deplin. Acest lucru îl exprimă o altă propoziţie a Vedei: „Mai înainte nu ştiam ce este aceea «Eu sunt»; abia după ce prima-născută a Pământului a venit asupra mea, Spiritul s-a umplut cu lumină şi am participat la sfântul Vâc", la înţelepciune. În acest text este redată din nou o vedere pe care o avea iniţiatul.

Prin aceasta am făcut referiri numai la puţine aspecte din trăirile elevului vechilor Rishi, din învăţăturile minunate care s-au infiltrat în cultura indiană, care au fost trimise epocilor culturale ulterioare şi care au fost transformate după necesităţile de viaţă ale altor popoare. Dar toţi înţeleseseră Cuvântul originar Vâc.

Vom cunoaşte mai bine unele lucruri dacă vom avea în vedere o taină în toate conexiunile ei. Trebuie să ne reprezentăm că influenţa profesorului asupra elevului era cu totul alta decât în prezent. Astăzi este posibilă o astfel de influenţă, într-o oarecare măsură, numai când elevul a fost adus la o anumită treaptă de iniţiere. Atunci forţele profesorului care treceau asupra elevului erau mult mai puternice. Ne putem face o reprezentare despre aceste forţe dacă vom spune: Nu acţiona numai ceea ce profesorul putea transmite prin cuvânt sau prin scris. Toate acestea nu acţionau, de fapt, decât asupra sufletului raţiunii, dar în afara acestora acţionau forţe magice, tainice, de la profesor la elev şi în principal forţele profesorului, care erau capabile să umple cu lumină şi forţă vie imaginile pe care el le aducea în sufletul elevului. Această influenţă specială s-a pierdut abia în cea de a patra epocă de cultură postatlanteană, cea greco-romană. Era cu totul altceva când un vechi egiptean stătea în faţa unui elev decât, în prezent, când un profesor stă în faţa elevului. Cu totul alte forţe erau transmise de vârstnici tinerilor. Aceasta trebuie s-o ştie cel care vrea să înţeleagă ce se află descris în lumea greacă veche. Socrate [Nota 15] avea forţe telepatice pe care le lăsa să treacă asupra elevilor în timp ce îi instruia. Asemenea lucruri nu se mai întâmplă în zilele noastre. La ele se face referire în scrierile lui Platon. Astăzi ar fi desigur un viciu condamnabil ceea ce era justificat atunci. De fapt, au loc transformări; nimeni nu are dreptul să copieze acele lucruri în prezent. Se doreşte raportarea unor fenomene actuale la cele vechi, dar lucruri întâmplate atunci ar fi azi inacceptabile.

În timpurile vechi, anumite forţe treceau de la profesor la elev. În vechiul Egipt mai exista un mare număr de oameni capabili să preia astfel de forţe pe această cale.

Când un om era deosebit de receptiv şi se afla faţă în faţă cu altul, care învăţase să-şi fortifice gândurile, atunci un gând mai puternic acţiona în aşa fel încât în sufletul celui receptiv el apărea ca imagine. Aşadar, în vechiul Egipt o astfel de influenţă telepatică era posibilă într-un grad foarte înalt, iar transmiterea gândurilor era prezentă în mare măsură. Era cazul în care o natură voluntară puternică stătea faţă în faţă cu o natură mai slabă. În felul acesta în Egipt mai era posibil să conduci şi să dirijezi prin gânduri într-o măsură care azi nu mai poate fi imaginată. În prezent, cu asemenea forţe s-ar face grave abuzuri.

În esenţă, în vechiut Egipt, iniţierile se bazau pe forţe care se puteau transmite telepatic. Acelaşi lucru a fost posibil şi în India şi în Persia. Aceste forţe întăreau metoda pe care, dacă am vrea să ne exprimăm exoteric, am putea-o numi medicală. Prin aceasta nu trebuie înţeleasă, desigur, medicina oficială de azi. De ceea ce, în prezent, omul numeşte medicină medicul şi iniţiatul egiptean n-ar fi făcut decât să râdă. Vechiul medic egiptean ştia un singur lucru, şi anume că acele stări care existau, la origine, în Atlantida şi puteau fi percepute prin iniţiere mai puteau fi trezite şi acum, într-un anumit sens. Starea de conştienţă în care trăia omul în Atlantida era o conştienţă înceţoşată. Iniţiatul egiptean spunea că a existat un timp în care fiinţele spirituale exercitau o forţă mult mai mare asupra omului. În prezent, când doarme, omul nu mai ştie nimic despre lumile superioare; dar atlantul trăia, într-o stare de conştienţă clarvăzătoare crepusculară, împreună cu zeii. Şi aşa cum, în prezent, mai bine decât orice învăţături morale acţionează ridicarea omului la starea de om ideal, iniţiatul egiptean acţiona asupra elevului prin forţe şi imagini ale proceselor spirituale superioare. Acest lucru nu acţiona

numai în mod exterior, ci profund interior, acţiona în aşa fel încât rezulta un proces foarte riguros.

Să ne imaginăm un om care este bolnav pentru că anumite procese nu se desfăsoară normal. De unde vine aceasta? Cel care este instruit din punct de vedere ocult ştie că funcţionarea haotică a corpului fizic nu vine din afară, că toate bolile existente care nu vin din afară trebuie atribuite unei dezordini în corpul eteric. Dar corpul eteric este bolnav pentru că este în dezordine corpul astral. Când la omul atlantean exista pericolul de a apărea o dezordine în repartiţia umorilor, se luau imediat măsuri ca să se poată reinstala ordinea. Omul primea, în starea de somn, din lumile spirituale o asemenea forţă încât forţele şi funcţiile tulburate erau restabilite, iar el se însănătoşea; într-o anumită măsură, prin somn erau refăcute forţele sănătoase. Vechii medici egipteni foloseau o metodă asemănătoare. Ei reduceau în mod artificial conştienţa pacientului până la un somn hipnotic şi erau stăpâni astfel pe imaginile lumii sufleteşti care luau naştere în jurul pacientului. Ei dirijau aceste imagini în aşa fel încât ele aveau forţa de a acţiona asupra corpului fizic pentru a-l însănătoşi. Acesta era sensul somnului în templu, folosit în cazul îmbolnăvirilor interioare. Bolnavului nu i se administrau alte remedii, ci el era lăsat să doarmă în templu. Conştienţa sa era adusă într-o stare crepusculară şi era lăsat să privească în lumea spirituală. Acum i se dirijau trăirile astrale astfel încât ele să aibă forţele necesare pentru a revărsa din nou sănătate în trup. Aceasta nu este superstiţie, ci este o taină pe care iniţiaţii o cunoşteau: ei aduceau elementul spiritual în trăirile bolnavului. În medicina pe care o găsim, din această cauză, atât de intim legată cu principiul iniţierii, în cazul vindecării, vindecarea reinstala parcă în mod artificial starea atlanteană.

Deoarece omul nu se opunea cu conştienţa sa de veghe, acţionau acele forţe care erau necesare pentru vindecare. Aşa acţiona somnul din templu.

În cultura egipteană mai era prezent principiul care fusese dominant în India la înţelepţii Rishi, care dirijau ei înşişi şi lucrurile, care erau chiar mijlocitorii forţelor planetare, elevii lui Manu, ai marelui profesor al primei culturi sublime. În prima cultură postatlanteană Rishi au fost cei care au adus acea cultură sublimă care conducea omul în lumi spirituale, înalte, grandioase, până în lumea devachanică superioară. Ceea ce era văzut aici a foat adus în perioadele culturale următoare în planul fizic, până când, în cea de a patra epocă postatlanteană, a coborât în planul fizic entitatea pe care am cunoscut-o ca fiind Brahmanul epocii culturale indiene, pe care noi o denumim Hristos, care nu doar ne mijloceşte spiritualul, ci a devenit el însuşi om pentru a radia asupra tuturor oamenilor forţa tainică a Cuvântului primordial.

Astfel a coborât Cuvântul primordial pentru a ridica din nou omul. Iar omul trebuie să înţeleagă cum s-a întâmplat, pentru ca să facă din sine un instrument cu ajutorul căruia să acţioneze în viitor. Este necesar să facem cunoştinţă cu ceea ce a acţionat înaintea noastră, pentru a putea colabora noi înşine la o modelare tot mai înaltă a ceea ce se află, pentru noi, în jurul nostru.

Trebuie să creăm în viitor o lume spirituală. Pentru aceasta este necesar să înţelegem mai întâi Cosmosul.

CONFERINȚA a V-a

Leipzig, 7 septembrie 1908

Până acum am încercat să ne creăm o imagine a evoluţiei Pământului nostru în legătură cu evoluţia omului, pentru că a trebuit să explicăm cum se reflectă trecutul Pământului, evenimentele evoluţiei noastre în cunoaşterea proprie diferitelor epoci culturale ale perioadei postatlanteene. Am arătat cum trăirile cele mai profunde ale elevilor Rishilor reprezentau imagini interioare percepute prin clarvedere de cei care parcurgeau procesul de iniţiere, imagini ale relaţiilor şi fenomenelor care s-au desfăşurat pe Pământul nostru originar pe vremea când acesta mai conţinea în sine Soarele şi Luna. Am văzut şi ce treaptă înaltă de iniţiere trebuia să atingă un elev al culturii indiene pentru a-şi putea însuşi o astfel de concepţie despre lume, care era ca o repetiţie a ceea ce s-a petrecut într-un trecut străvechi. Am văzut şi ceea ce gândeau grecii atunci când, în timpul campaniilor lui Alexandru, au făcut cunoştinţă cu ceea ce trăia un candidat la iniţiere indian, în al cărui suflet se înălţa imaginea forţei divin-spirituale, creatoare, care a început să se manifeste în ceaţa originară din timpul în care Soarele şi Luna erau încă unite cu Pământul. Această imagine, Brahmanul indienilor..., care grecilor le apărea cu Herakles [Nota 16], să o prezentăm în faţa sufletului ca pe o mare repetiţie interioară a faptelor care se petrecuscră în realitate în trecut. Am subliniat şi faptul că etapele de evoluţie următoare ale Pământului s-au oglindit în perioadele culturale persană şi egipteană. Ceea ce s-a întâmplat, aşadar, în a doua epocă, când Soarele s-a retras din Pământ, a fost reactualizat ca imagine la iniţiaţii perşilor.

Iar ceea ce s-a petrecut când Luna s-a retras treptat a devenit concepţie despre lume şi principiu de iniţiere la egipteni, caldeeni, babilonieni, asirieni.

Pentru a putea privi mai bine în sufletul vechiului egiptean – căci acest lucru este cel mai important pentru noi, iar iniţierea persanilor vom considera-o numai o pregătire –, trebuie să insistăm, pentru mai multă precizie, asupra a ceea ce s-a întâmplat de fapt în vremea când Soarele şi Luna s-au separat de Pământ.

Să schiţăm o imagine a Pământului însuşi, care s-a format treptat din ceea ce a rămas după ce s-a îndepărtat Soarele, apoi, mai târziu, după plecarea Lunii. Să facem abstracţie de marile evenimente cosmice şi să vedem ce se întâmplă pe Pământ. Dacă privim încă o dată retrospectiv spre Pământ, în starea sa originară, când era unit cu Soarele şi cu Luna, nu găsim nici animalele, nici plantele şi cu atât mai puţin mineralele actuale. La origine, Pământul era constituit numai din germeni umani. Este drept că şi germenii animalelor şi ai plantelor au fost structuraţi pe vechiul Soare şi pe vechea Lună, că erau deja conţinuţi în starea primordială a Pământului, dar erau într-un anumit sens încă germeni latenţi, nu erau germeni care ar fi putut da naştere cu adevărat la ceva. Abia când Soarele a început să se separe de Pământ au devenit activi germenii care mai târziu au devenit animale. Şi numai după ce el s-a separat complet de Pământ s-au activat şi acei germeni care mai târziu au devenit plante. Doar când Luna a început să se desprindă din corpul planetar comun s-au format treptat germenii mineralelor. Să reţinem acest lucru.

Pământul a fost, când avea încă în sine Soarele şi Luna, un fel de ceaţă eterică, de o extindere considerabilă, iar în aceasta se aflau germeni umani cu forţă de dezvoltare, dar în stare latentă şi germenii celorlalte fiinţe:

animale, plante şi minerale. Întrucât existau germeni umani, dar nu existau ochi, aceste fenomene nu puteau fi văzute exterior, astfel încât descrierea făcută aici nu poate fi vizibilă decât pentru omul clarvăzător, prin privire retrospectivă. Această descriere este făcută pornind de la premisa că dacă cineva s-ar fi aflat şi ar fi putut privi dintr-un punct al Universului el ar fi văzut acest lucru. Nici pe vechiul Saturn un ochi fizic nu ar fi observat nimic. În starea primordială, Pământul era o ceaţă, un abur ce nu ar fi fost perceput decât ca o căldură. Din această masă, din această ceaţă primordială s-a constituit treptat o sferă de abur luminoasă, care ar fi putut să fie văzută dacă ar fi existat un ochi. Iar dacă am fi putut pătrunde cu simţ afectiv în aceasta ne-ar fi apărut ca un spaţiu încălzit; ea s-ar fi comparat întru câtva cu interiorul unui cuptor. Foarte curând această masă ceţoasă a devenit însă luminoasă, radiantă. Această sferă de abur care s-a format aici avea în sine toţi germenii de care am vorbit mai înainte. Trebuie să ne fie clar că această ceaţă nu avea constituţia unei ceţe actuale sau a unei formaţiuni actuale de nori, ci în ea se aflau dizolvate toate substanţele care azi sunt lichide sau solidificate. Toate metalele, toate mineralele, totul se afla sub formă de vapori şi de ceaţă, într-o formă foarte transparentă, de abur străluminat, pătruns de căldură şi lumină. Imaginaţi-vă că vă aflaţi în acest abur. Ceea ce se formase din ceaţa eterică era un gaz străluminat. Iar acesta devenea din ce în ce mai luminos şi chiar prin densificarea gazelor lumina devenea mai intensă, astfel încât, în fapt, această ceaţă apărea ca un mare Soare, care lumina în spaţiul cosmic.

Acest moment a existat, fără discuţie, când Pământul mai purta în sine Soarele, când el era încă străluminat şi iradiat, trimiţând lumina lui în spaţiul cosmic. Această

lumină făcea însă posibil ca nu numai omul să trăiască împreună cu Pământul în acea structură primordială, ci ca în plinătatea luminii să trăiască şi toate celelalte fiinţe superioare, care nu primeau un corp fizic, dar care erau legate de evoluţia omului: îngeri, arhangheli, forţe primordiale. Dar nu numai acestea se aflau în lumină; în plinătatea luminii mai trăiau şi alte entităţi, de rang şi mai înalt: Puterile sau Exusiai sau Spiritele formei, Virtuţile sau Dynamis sau Spiritele mişcării, Domniile sau Kyriotetes sau Spiritele înţelepciunii şi acele spirite care se numesc Tronurile sau Spiritele voinţei şi, în sfârşit, în legătură mai puţin strânsă cu plinătatea luminii, Heruvimii şi Serafimii. Pământul era un corp cosmic populat de o întreagă ierarhie, de la entităţile cele mai joase până la cele mai sublime. Iar ceea ce radia ca lumină în spaţiu, lumina de care era străbătut corpul pământesc, nu era numai lumină, ci şi ceea ce mai târziu va fi misiunea Pământului: era forţa iubirii. Aceasta era cea mai importantă componentă a Pământului. Trebuie să ne reprezentăm, aşadar, că nu este radiată numai lumină, nu numai lumină fizică, ci că această lumină este însufleţită, spiritualizată cu forţa iubirii.

Pentru o mentalitate modernă acest lucru este greu de reprezentat. Există în prezent oameni care descriu Soarele ca şi cum ar fi o sferă gazoasă care radiază pur şi simplu lumină. Astăzi este dominantă o astfel de unică reprezentare pur materială despre Soare. Fac excepţie numai ocultiştii. Cine vede azi o descriere a Soarelui aşa cum este prezentată în scrierile de popularizare, în cărţi care formează hrana spirituală a nenumăraţi oameni, nu a făcut cunoştinţă cu esenţa Soarelui. Ceea ce este scris în aceste cărţi are, în ceea ce priveşte Soarele, tot atâta valoare ca şi atunci când cineva descrie, ca esenţă, ca fiinţă a omului, un cadavru. Cum cadavrul este omul însuşi, tot

atât de adevărat este ceea ce în astrofizică este spus despre Soare.

La fel cum cel care descrie cadavrul lasă la o parte ce este mai important la om, tot astfel fizicianul care descrie în prezent Soarele nu prezintă fiinţa sa atunci când crede că a găsit cu ajutorul analizei spectrale componentele interioare ale Soarelui; ceea ce este descris nu reprezintă decât corpul exterior al Soarelui. Fiecare rază solară radiază asupra tuturor fiinţelor terestre forţa unor entităţi superioare care populează Soarele, şi cu lumina razei solare pluteşte spre noi forţa iubirii, aceeaşi forţă care aici, pe Pământ, trece de la om la om, de la inimă la inimă. Soarele nu poate trimite niciodată pe Pământ numai lumină fizică; sentimentul de iubire cel mai fierbinte şi pasional este prezent în mod invizibil şi în lumina solară. Prin aceasta se revarsă spre Pământ forţele Tronurilor, ale Serafinilor, a1e Heruvimilor şi ale întregii ierarhii a entităţilor superioare care sălăşluiesc în Soare şi care nu au nevoie de vreun alt trup decât lumina. Însă pentru că tot ceea ce în prezent se află în Soare mai era legat atunci de Pământ, şi toate fiinţele superioare erau legate de Pământ. Chiar şi în prezent ele sunt legate de evoluţia Pământului.

Trebuie să gândim că omul, care era pe treapta cea mai de jos a fiinţelor superioare, era atunci deja în germene, ca noul copil al Pământului, purtat şi îngrijit de aceste fiinţe de rang înalt, trăind în sânul acestei lumi de fiinţe divine. Omul care exista în acea vreme avea, pentru că trăia încă în sânul acestor entităţi, un corp mult mai subtil. În această privinţă, conştienţei clarvăzătoare i se arată că ar fi fost alcătuit dintr-o formă de abur, un corp alcătuit din aer sau din gaz, străbătut de radiaţii. Să ne imaginăm un nor cu formă foarte regulată, ca o formaţiune în formă de cupă ce se lărgeşte la partea superioară, şi că

această cupă este încinsă la roşu şi este străluminată de lumina interioară şi vom avea omul acelei perioade care începe să aibă, în această etapă de evoluţie a Pământului, o conştienţă crepusculară aşa cum o are, în prezent, lumea vegetală. Oamenii nu erau ca plantele, în sensul actual; ei erau mase de nori străluminate şi străbătute de căldură în formă de cupă, fără limite fixe şi neseparate prin demarcaţii stabile de masa totală a Pământului.

Aceasta a fost odată forma omului, o formă, care reprezenta un corp fizic de lumină, depinzând încă de forţele luminii. Din această cauză, datorită fineţii corpului, în el se puteau afunda nu numai un corp eteric şi unul astral, nu numai Eul, în primele lui începuturi, ci şi entităţile spirituale superioare care erau legate de Pământ. Atunci omul era încă, pentru a spune astfel, înrădăcinat în fiinţele divin-spirituale şi acestea erau în fiinţa lui. În adevăr, nu este uşor să descrii splendoarea Pământului de atunci şi să dai o reprezentare a acelei vremi. Trebuie să ne reprezentăm Pământul ca pe o sferă străluminată, înconjurată de nori purtători de lumină, dând naştere unor splendide fenomene luminoase şi unor minunate jocuri de culori. Dacă ai fi putut întinde o mână simţitoare ai fi perceput fenomene calorice, tălăuzind în sus şi în jos prin masele incandescente, străluminate, fiinţele omeneşti actuale învăluite şi înconjurate de toate entităţile spirituale într-o continuă agitaţie, trimiţând spre afară lumină strălucitoare! În afară Cosmosul pământesc, în marea sa diversitate, în interior omul înconjurat de lumină radiantă în legătură cu entităţile divin-spirituale, pornind de la ele şi transmiţând curenţi de lumină în sfera exterioară de lumină. Omul era legat ca printr-un cordon ombilical ce porneşte din divinitate de acest întreg, de pântecele de lumină, de sânul cosmic al Pământului nostru. Era un sân

cosmic cel în care trăia pe atunci planta de lumină, omul care se simţea una cu mantaua de lumină a Pământului. Astfel, omul era, în această formă de plantă de abur, prins de cordonul ombilical al mamei-Pământ, era purtat şi îngrijit de întreg Pământul-mamă. Aşa cum, într-un sens mai grosolan, astăzi copilul este purtat şi îngrijit în corpul mamei ca embrion, atunci era purtat şi îngrijit germenul om. Aşa trăia omul în timpul de început al Pământului.

Apoi Soarele a început să se elibereze, luând cu sine substanţele cele mai fine. A existat un timp în care înaltele entităţi solare au părăsit omul, în care tot ce ţine în prezent de Soare a părăsit Pământul nostru, lăsând în urmă substanţele mai grosiere. Şi această ieşire a Soarelui era legată de faptul că aburul s-a răcit, devenind apă, astfel încât, în timp ce anterior avusesem Pământul de abur, aveam acum Pământul de apă. Totuşi în centru apele primordiale nu erau înconjurate de aer; încetul cu încetul apele s-au transformat în ceţuri dense, care s-au subţiat treptat. Astfel, Pământul de atunci a fost un Pământ de apă, înglobând şi materii moi, înconjurat de ceţuri care deveneau din ce în ce mai subţiri, până în sferele cele mai înalte, unde ceţurile deveneau extrem de fine. În felul acesta era modificat Pământul, iar oamenii trebuiau să-şi afunde acum forma lor gazoasă, odinioară străbătută de incandescenţă, în apele tulburi şi să se întrupeze acolo ca mase aproape dotate cu formă, forme de apă în apă, aşa cum mai înainte fuseseră forme de aer în aer. Omul a devenit o formă de apă, dar nu în întregime. El nu s-a afundat niciodată în întregime în apă. Acesta este un moment important. Am văzut cum Pământul era în centrul lui Pământ de apă, omul era numai parţial o fiinţă de apă, el proemina în învelişul de abur, astfel încât jumătate era fiinţă de apă, jumătate de abur. Jos, în apă, era imposibil ca

Soarele să-l ajungă pe om, masa de apă era atât de groasă încât lumina Soarelui nu o putea pătrunde. În abur, lumina Soarelui putea pătrunde întru câtva, astfel încât omul trăia parţial în apa întunecată, lipsită de lumină, şi parţial în aburul străluminat. Totuşi un lucru nu lipsea din apă, ceva ce trebuie să descriem acum mai precis.

De la început Pământul nu a fost numai încins la roşu, luminos, ci şi sonor, iar sunetul rămăsese în Pământ, astfel încât atunci când lumina l-a părăsit apa care devenise întunecată era interior străbătută de sunet şi acesta era cel care dădea apei forma, modelarea, aşa cum putem afla prin experimentele fizice bine cunoscute. Vedem că sunetul are capacităţi modelatoare, o forţă formatoare, pentru că prin sunet părţile sunt ordonate, se articulează între ele. Sunetul are o forţă formatoare şi aceasta era cea care a format şi trupul din apă. Aceasta era forţa sunetului care rămăsese în Pământ. Sunetul este cel care străbate Pământul, prin sunet s-a format şi silueta omului. Lumina nu mai putea răzbate decât la acea parte a omului care proemina din apă. Jos un trup de apă, sus un trup de aburi pe care-l atingea lumina exterioară, la care aveau acces în lumină entităţile care ieşiseră o dată cu Soarele. Înainte omul se simţise în sânul Soarelui, când acesta mai era unit cu Pământul; acum, ele îl iradiau în lumină şi-l străbăteau cu forţa lor radiantă. Dar nu trebuie să uităm că în ceea ce rămăsese în urmă după separarea Soarelui erau prezente şi acele forţe pe care Pământul trebuia să le îndepărteze de la sine, forţele Lunii.

Avem, aşadar, un timp în care Soarele tocmai plecase, în care treptat omul-plantă trebuia să se afunde în Pământul de apă fizic. Aceasta era treapta pe care omul o atinsese atunci în trupul său, pe care în prezent o aflăm în stare degenerată la peşti. Peştii sunt resturile, rămăşiţele

acelor oameni, desigur într-o formă decadentă. Trebuie să ne imaginăm un peştişor auriu în forme vegetale fantastice, foarte mobil, dar cu un sentiment de melancolie, pentru că lumina fusese luată apei. Ceea ce a luat naştere, a fost o profundă, foarte profundă nostalgie. Lumina nu mai era prezentă; nevoia de lumină a determinat apariţia dorului. A existat în evoluţia Pământului un moment în care Soarele nu era complet ieşit din Pământ; atunci se mai putea vedea acea formă încă străbătută de lumină, oamenii în partea superioară încă pe treapta solară, jos deja în forma care a fost păstrată în conformaţia de peşte. Prin faptul că omul trăia cu jumătate din fiinţa sa în întuneric, aici jos exista o natură umană cu adevărat inferioară, căci în partea cu care era afundat în apă el avea în sine forţele lunare. Chiar dacă această zonă nu era întărită ca lava de pe Luna actuală, forţele acestea erau întunecate. Aici nici nu se puteau afunda decât părţile cele mai rele ale astrului. Dar nu exista o formă de abur, asemănător părţii capului, în care pătrundea prin iradiere lumina din afară şi-i conferea formă, astfel încât omul era constituit dintr-o parte inferioară şi una superioară. El se deplasa în această atmosferă de abur înotând, plutind. Atmosfera de aburi denşi a Pământului încă nu era aer, era abur, aşadar încă nu era aer, prin care ar fi putut pătrunde Soarele. Căldura putea pătrunde, nu însă şi lumina. Raza de soare nu putea săruta întregul Pământ, ci numai suprafaţa, oceanul terestru rămânea întunecat. În acest ocean existau însă forţele care mai târziu au fost îndepărtate sub forma de Lună.

Prin faptul că forţele luminii pătrundeau atunci, pătrundeau şi zeii în Pământ. Astfel încât jos găsim mantaua de apă lipsită de zei, părăsită de aceştia, pătrunsă numai de forţa sunetului, de jur împrejur aburul în care se

întindeau forţele Soarelui. În felul acesta omul, în corpul său de aburi care se ridica deasupra suprafeţei apei, continua să primească ceea ce radia spre el ca lumină şi iubire din lumea spirituală. De ce totuşi nucleul de apă întunecat era străbătut de lumea sonoră?

Din cauză că unul dintre spiritele solare înalte rămăsese pe loc, el îşi legase existenţa de Pământ. Este acelaşi spirit pe care îl cunoaştem ca Iahve sau Iehova. Numai Iahve a rămas cu Pământul, el s-a sacrificat, a fost cel a cărui fiinţă interioară a umplut Pământul de apă, ca sunet creator de formă.

Dar pentru că forţele cele mai rele rămăseseră ca îngrediente în Pământul de apă, pentru că aceste forţe erau elemente înspăimântătoare, partea de abur a omului a coborât tot mai jos şi din forma de plantă de odinioară a luat naştere treptat o fiinţă ce s-a aflat pe treapta unui amfibian. În legendă şi în mituri această formă care se află mult mai jos decât omenirea ulterioară este descrisă drept balaurul, omul-amfibie, dragonul. Cealaltă parte a omului, care era un element al luminii, este reprezentat ca o fiinţă care nu a coborât, care combate natura inferioară, de exemplu, ca Mihail, ca omorâtorul balaurului, ca Sfântul Gheorghe, este reprezentat în luptă cu balaurul. Şi în reprezentarea lui Siegfried cu balaurul avem de-a face cu imaginea modificată a ceea ce era în acele timpuri în structura umană bipartită. În partea superioară a Pământului, şi prin aceasta şi în partea superioară a omului fizic, pătrundea căldura şi forma, ceva ca un balaur în flăcări. Dar deasupra se înălta corpul eteric în care fusese reţinută forţa Soarelui. Avem astfel o figură pe care Vechiul Testament a reprezentat-o foarte bine sub forma şarpelui ademenitor, care este şi el un amfibian.

Se apropia tot mai mult timpul în care forţele cele mai de jos trebuiau să fie azvârlite în afară. Catastrofe de mare anvergură au zguduit Pământul şi numai pentru ocultist formaţiunile bazaltice apar ca resturi ale acelor forţe purificatoare care au răvăşit corpul Pământului atunci când Luna a trebuit să se separe de el. Acesta a fost totodată şi timpul în care s-a densificat tot mai mult nucleul de apă al Pământului şi în care treptat a luat naştere nucleul solid, mineral. Pe de o parte, Pământul s-a densificat prin plecarea Lunii, dar, pe de altă parte, părţile superioare au cedat părţilor inferioare substanţele lor mai grele, mai grosolane, iar sus a luat naştere ceea ce era, de fapt, încă străbătut de apă, dar care treptat a devenit asemănător aerului nostru. Pământul a căpătat astfel un nucleu solid în centru, iar în jurul acestuia era apă. La început ceaţa era încă de nepătruns pentru razele solare, dar datorită faptului că ea a cedat substanţele, a devenit tot mai subţire. Abia mai târziu, mult mai târziu, din aceasta s-a format aerul şi, treptat, razele solare, care înainte nu puteau atinge Pământul, au putut să-l pătrundă.

Acum vrem să evocăm o nouă treaptă pe care a atins-o Pământul. La început omul era afundat în apă şi proemina numai în ceaţă; prin densificarea Pământului omul din apă capătă posibilitatea de a densifica forma, de a căpăta un schelet. Omul s-a densificat în el însuşi. Din această cauză, partea superioară a omului s-a transformat, în aşa fel încât a devenit adecvat noii situaţii. Ceea ce a survenit nou în afara lui, ceea ce mai înainte era imposibil, a fost respiraţia aeriană. Acum găsim o primă structurare a plămânului. În partea superioară se afla ceea ce mai înainte prelua lumina, care însă nu putea pătrunde mai jos. Acum, omul simţea din nou lumina în starea sa de conştienţă crepusculară. El putea simţi ceea ce îl iradia de sus, ca forţe

divine care curgeau spre el. În această fază de tranziţie el simţea ceea ce radia spre el, despărţindu-se în două: adierea aerului pătrundea în om; înainte lumina pătrundea până la el, acum aerul pătrundea în el. Omul care simţea aceasta trebuia să spună: Înainte simţeam forţa care este deasupra mea ca forţa ce-mi dădea ceea ce acum îmi este necesar pentru a respira. Lumina era pentru mine respiraţie. Ceea ce se revărsa acum în el era ca doi fraţi; lumina şi aerul erau pentru el doi fraţi; pentru el devenise o dualitate: lumină şi aer.

Adierea aerului care pătrundea în om era în acelaşi timp şi vestirea că el trebuia să înveţe a simţi ceva cu totul nou. Atât timp cât lumina era singură, omul nu a cunoscut naşterea şi moartea. La început norul străluminat până la incandescenţă se transforma, şi omul simţea acest lucru aproximativ ca schimbarea unei haine; el nu simţea că era născut, că murea, el se simţea veşnic, naşterea şi moartea le percepea ca pe nişte întâmplări. O dată cu prima inspiraţie, au apărut în conştienţa sa naşterea şi moartea: Aerul, adierea de aer, care se despărţise de fratele său, raza de lumină – aşa simţea omul de atunci – care a despărţit prin aceasta şi fiinţele care anterior erau pătrunse cu lumina, mi-a adus moartea.

Cine a omorât, cine a suprimat gândul constient? Eu am o formă întunecată, totuşi sunt legat de fiinţa eternă. Este adierea de aer care a pătruns în om, Typhon. Typhon este numele adierii de aer. Şi în timp ce sufletul egiptean trăia în sine acest lucru care se petrecuse astfel încât raza mai înainte unică s-a scindat în rază luminoasă şi adiere de aer, acest eveniment cosmic a devenit o imagine simbol care s-a prezentat ca uciderea lui Osiris de către Typhon sau Seth, adierea de aer.

Un mare eveniment cosmic se ascunde în mitul egiptean care povestește despre uciderea lui Osiris de către Typhon. Egipteanul simțea zeul venit din Soare şi care se împăca cu fratele său în persoana lui Osiris. Typhon era aerul respirat care i-a adus omului moartea. Vedem, într-unul din exemplele cele mai pregnante, cum se repetă în cunoaşterea interioară a omului faptele evoluţiei lumii.

Aşa s-a oglindit devenirea treimii Soare-Lună-Pământ. Toate acestea îi erau comunicate elevului-egiptean în imagini de mare profunzime, obţinute conştient.

CONFERINŢA a VI-a

Leipzig, 8 septembrie 1908

Reflectând la cele expuse în ultimele zile cu privire la evoluţia Pământului nostru şi chiar a sistemului solar şi legătura ei cu omul, cineva poate a găsit o contradicţie ciudată cu multe reprezentări despre viaţă devenite familiare. Alţii vor fi spus: Am auzit ieri că cele mai negative forţe ale evoluţiei aparţin Lunii şi că abia din momentul separării Lunii de Pământ forţele cele mai nocive au plecat şi a rămas legată de Pământ o stare a acestuia compatibilă cu evoluţia omului. Am auzit toate acestea, dar unde rămâne romantismul Lunii? Toată poezia care a ţâşnit din simţiri adevărate, care se referă la toate influenţele minunate ale Lunii asupra omului?

Această contradicţie este numai aparentă şi se revolzăă dacă nu studiem faptele în mod unilateral, ci dacă aşezăm în faţa sufletelor noastre întreaga sumă a faptelor. În orice caz, dacă am testa în prezent Luna cu privire la masa ei fizică, am găsi că aceasta este nepotrivită pentru a

găzdui pe suprafaţa ei o viaţă ca cea pe care o avem acum pe Pământ. Totodată trebuie să spunem şi că forţele eterice şi substanţele Lunii sunt în mare măsură de aşa natură încât se comportă ca ceva de foarte mică valoare faţă de etericul propriei noastre corporalităţi. Şi dacă luăm în considerare şi ceea ce aparţine astralului diferitelor fiinţe lunare – despie care putem vorbi în orice caz – şi l-am studia în mod clarvăzător, abia atunci ne-am putea convinge că prin comparaţie cu ce este mai rău, cu sentimentele inferioare care se găsesc pe Pământ, există nenumărate lucruri mai rele şi lipsite de valoare pe Lună. Ne este aşadar îngăduit să vorbim, cu privire la ceea ce este astral, eteric şi fizic pe Lună, de fiinţe, de elemente care trebuiau eliminate, pentru ca Pământul nostru să-şi poată urma calea liberă de influenţe dăunătoare.

Acum trebuie să conştientizăm însă un alt fapt. Nu trebuie să ignorăm că nu ne este îngăduit să ne oprim în nici o privinţă la ceea ce este rău, josnic, căci tot ceea ce devine în cursul evoluţiei josnic, rău, este întotdeauna subordonat unui fapt important. Atât timp cât se întâmplă aceasta, tot ce a coborât adânc în sfera inferioară trebuie să fie purificat de alte fiinţe, superioare, adus în sfere înalte şi curăţit, astfel încât să fie refolosit în economia universală. Dacă, undeva în Cosmos, găsim un loc unde există fiinţe inferioare putem fi siguri că legate de acestea există altele, superioare lor, care au o putere atât de mare a binelui, a frumosului, a splendorii, încât sunt apte să conducă spre bine chiar şi forţele cele mai rele. Din această cauză este adevărat că tot răul este legat de existenţa lunară, pe de altă parte însă de aceasta sunt legate şi fiinţe superioare. Noi ştim că pe Lună sălăşluieşte, de exemplu, înalta entitate spirituală Iahve. O entitate atât de înaltă, cu asemenea forţă şi splendoare, are însă în subordinea activităţii sale cete

foarte mari de fiinţe slujitoare, de natură bună. Trebuie aşadar să ne reprezentăm că, în orice caz, ce era mai rău a plecat împreună cu Luna din Pământ, dar totodată că acele fiinţe care sunt capabile să transforme răul în bine, urâtul în frumos au rămas legate de Lună. Acest lucru nu l-ar fi putut face dacă ar fi lăsat urâtul în corpul Pământului; ele au trebuit să-l îndepărteze. Dar, în primul rând, de ce a trebuit să ia naştere urâtul şi răul de aici? A trebuit să ia naştere pentru că fără intervenţia urâtului şi răului ar fi fost imposibil să se realizeze orice altceva: omul nu ar fi putut niciodată să devină o fiinţă formată, închisă în sine.

Să ne amintim cele spuse ieri. Am văzut cum natura inferioară a omului era înrădăcinată în apă, cum proemina pe jumătate în Pământul de apă întunecat. Nu existau oase, nu exista o formă umană solidă. Exista o formă ce se metamorfoza în sine, exista o formă vegetală, asemănătoare florii, care se schimba continuu. Omul ar fi rămas astfel, dacă forţele nu s-ar fi format aşa cum ele au fost eliminate pe Lună.

Dacă Pământul ar fi fost expus numai Soarelui, mobilitatea fiinţei umane ar fi crescut în cel mai înalt brad, Pământul ar fi adoptat un tempo imposibil pentru om; omul nu ar fi putut lua naştere în forma sa actuală. Dacă, dimpotrivă, ar fi acţionat numai forţele lunare, omul ar fi încremenit de îndată; omul s-ar solidifica în clipa naşterii, ar deveni o mumie şi ar intra astfel în veşnicie. Între aceste două extreme omul se dezvoltă în prezent între o mobilitate nelimitată şi o fixare în formă. Pentru că pe Lună se află forţele modelatoare, Luna fizică a devenit o zgură. În aceste forme nu pot acţiona decât fiinţele superioare,puternice, care sunt în legătură cu Luna. Astfel, pe Pământ acţionează două forţe: cele solare şi cele lunare, unele punând în mişcare, altele mumificând. Imaginaţi-vă

că o fiinţă uriaşă ar lua Soarele şi l-ar duce în altă parte; în aceeaşi clipă noi toţi am încremeni ca mumii, în aşa fel încât nu am mai putea pierde niciodată această formă. Dar să presupunem că un uriaş ar îndepărta Luna. Atunci toate mişcările armonioase, măsurate, rotunjite pe care le avem în prezent ar deveni neliniştite, sacadate. Am deveni interior foarte mobili; am vedea cum ni s-ar lungi mâinile până la dimensiuni uriaşe şi s-ar restrânge iar. Forţa de metamorfozare ar creşte foarte mult. Acum însă omul este inserat între aceste două forţe.

Dar în Cosmos unele lucruri sunt orânduite cu deosebită înţelepciune, nu numai în forme şi substanţe, ci şi în relaţia dintre lucruri. Astăzi, pentru a putea conştientiza ce înţelepciune infinită există în Cosmos, vom lua în considerare o relaţie legată de figura lui Osiris. În figura lui Osiris, egipteanul percepea acţiunea Soarelui asupra Pământului, din vremea când în jurul Pământului tălăzuiau încă aburi de ceaţă, când încă nu exista aer, şi vedea că atunci când s-a produs în om respiraţia aerului la un moment dat entitatea unitară Osiris-Seth s-a scindat. Seth sau Typhon determină pătrunderea adierii aerului în noi. Typhon, pala de vânt, s-a desprins de lumina Soarelui. Osiris acţionează numai ca lumină a Soarelui. Acesta este însă şi momentul în care în fiinţa omului a pătruns naşterea şi moartea. În ceea ce formează şi desface forma, care până atunci fusese ca şi cum am îmbrăca şi am dezbrăca o haină, a survenit o mare modificare. Dacă omul ar fi putut simţi, în timpul când influenţele care vin de la Soare încă nu părăsiseră Pământul, acţiunile care porneau de la acele entităţi înalte care mai târziu au plecat din Pământ, atunci el ar fi privit cu recunoştinţă spre aceste fiinţe solare. Însă când Soarele s-a separat din ce în ce mai mult de Pământ, când ceea ce era atmosfera de aburi – care

era atunci pentru om regnul naturii sale superioare – a devenit tot mai fină, omul, care putea percepe tot mai puţin influenţa directă a Soarelui, a pierdut conştienţa a ceea ce erau forţele naturii sale inferioare şi a ajuns la a-şi conştientiza Eul acolo. Când se afundă în natura sa inferioară, abia atunci el devine conştient de sine.

De ce entitatea pe care o cunoaştem azi ca fiind Osiris s-a întunecat? O dată cu plecarea Soarelui, lumina a încetat să mai acţioneze, dar Iahve a rămas mai întâi pe Pământ, până când s-a separat Luna. Osiris a fost spiritul care conţinea în sine lumina Soarelui, în aşa fel încât, mai târziu, când s-a separat Luna, a plecat o dată cu ea şi a primit misiunea de a dirija lumina solară dinspre Lună spre Pământ. Aşadar, mai întâi am văzut Soarele desprinzându-se; Iahve rămâne cu ceaţa sa, cu Osiris, în Pământ. Omul învaţă să respire. Apoi şi Luna iese din corpul pământesc. Osiris pleacă cu Luna, cu misiunea de a reflecta lumina Soarelui de pe Lună spre Pământ. Osiris este aşezat într-o ladă, ceea ce înseamnă că el se retrage o dată cu Luna. Înainte, omul primea influenţa lui Osiris din Soare; acum capătă impresia că ceea ce mai înainte îi venea de la Soare curge spre el din Lună. Când Luna radia în jos, omul îşi spunea: Osiris, tu eşti cel care îmi trimite din Lună lumina Soarelui, care apartine fiinţei tale.

Dar această lumină a Soarelui este reflectată zilnic într-o altă formă. Când Luna este pe cer ea o seceră îngustă, avem prima formă; când ea creşte, avem a doua formă, şi tot aşa, în cursul a paisprezece zile, avem paisprezece forme, până la Luna plină. Osiris îndreaptă spre Pământ, în cursul a paisprezece zile, cele paisprezece forme ale suprafeţei sale luminate. Are o însemnătate profundă faptul că aceste paisprezece forme, paisprezece forme de creştere, le adoptă Luna, adică Osiris, pentru a îndrepta

spre noi lumina Soarelui. Ceea ce face Luna este legat în Cosmos de faptul că omul a învăţat să respire. Abia când acest fenomen s-a produs, abia atunci omul a putut să respire şi prin aceasta a fost legat de lumea fizică şi a putut lua naştere în entitatea umană primul germene al Eului.

Cunoaşterea egipteană ulterioară a simţit tot ce am descris aici, şi o prezenta astfel: Osiris a guvernat mai întâi Pământul, apoi însă a apărut Typhon, vântul. Era timpul în care apele coboară atât de mult, încât apare aerul pe care omul începe să-l respire. Typhon a învins conştienţa de nivel Osiris, el l-a omorât pe Osiris, l-a pus într-o ladă şi l-a predat mării. Cum s-ar putea exprima evenimentul cosmic în mod mai senificativ în imagini? Mai întâi domneşte Zeul solar, apoi el este alungat în Lună. Luna este lada care este expulzată în marea spaţiului cosmic; de acum încolo Osiris se află în spaţiul cosmic. Dar ne amintim şi de faptul că în legendă se spune că atunci când Osiris a reapărut în spaţiul cosmic el a apărut în paisprezece forme. Legenda spune: Osiris a fost împărţit în paisprezece mădulare şi înmormântat în paisprezece morminte. Avem în această legendă o indicaţie admirabilă, adâncă, privind procesul cosmic. Cele paisprezece forme ale Lunii, fazele Lunii, sunt cele paisprezece fragmente ale lui Osiris îmbucătăţit. Osiris întreg este faţa Lunii pline.

Acest lucru se prezintă mai întâi ca şi cum totul ar fi numai un simbol. Vedem însă că el şi-a avut importanţa sa reală. Şi ajungem acum la ceva fără ca vreodată tainele Cosomosului să ne devină clare. Dacă nu s-ar fi produs o astfel de constelaţie a Soarelui, Lunii şi Pământului, dacă Luna nu ar fi apărut în paisprezece fonne, nu ar fi existat altceva, căci aceste paisprezece forme au determinat ceva cu totul special. Fiecare din acestea a avut o influenţă mare asupra dezvoltării omului pe Pământ. Acum va trebui să vă

spun ceva foarte straniu, dar adevărat. În vremea când toate acestea nu avuseseră încă loc, când Osiris încă nu plecase, omul, în forma sa de lumină, nu avea nici măcar în stadiu de prestructurare, de germene ceea ce în prezent este de cea mai mare importanţă. Ştim cât de importantă este măduva spinării, din care pleacă o mare parte din nervi. Aceştia nu se găseau nici măcar ca structuri pregătitoare în timpul când Luna încă nu părăsise Pământul. Cele paisprezece forme ale Lunii, în ordinea în care se succed, au devenit prilejul ca paisprezece fascicule de nervi să se articuleze la măduva spinării a omului. Forţele cosmice au acţionat astfel, încât celor paisprezece faze sau forme ale Lunii să le corespundă aceste paisprezece fascicule de nervi. Aceasta este consecinţa acţiunii lui Osiris.

Evoluţiei Lunii îi mai corespunde şi altceva. Aceste paisprezece faze nu sunt decât jumătate din fenomenele Lunii. Luna are paisprezece faze de la Luna nouă până la Luna plină şi paisprezece faze de la Luna plină până la Luna nouă. În timpul celor paisprezece zile care merg spre Luna nouă nu se manifestă acţiunea lui Osiris. În acest timp, Luna este luminată de Soare, în aşa fel încât ea arată treptat Pământului suprafaţa sa neluminată, ca Lună nouă. Aceste paisprezece faze, de la Luna plină la Luna nouă, au şi ele acţiunea lor şi aceasta este percepută de conştienţa egipteană ca lucrare a lui Isis. Cele paisprezcce faze sunt guvernate de Isis. Prin acţiunea de tipul Isis pornesc din măduva spinării alte paisprezece fascicule de nervi. Acestea însumează douăzeci şi opt de fascicule de nervi, care corespund diferitelor faze ale Lunii. Vedem aici originea unor formaţiuni foarte precise ale organismului terestru în evenimente cosmice. Unii vor spune: Acestea nu sunt toate fasciculele nervoase, sunt numai douăzeci şi opt.

Ar fi numai douăzeci şi opt dacă anul lunar ar coincide cu anul solar. Anul solar este însă mai lung, iar diferenţa faţă de anul lunar a determinat existenţa fasciculelor de nervi suplimentare. În felul acesta omului i-au fost încorporate prin Lună influenţele Isis şi Osiris. De aceasta însă se mai leagă şi altceva.

Până în momentul în care Luna a început să acţioneze din afară, nu existase încă o separare a sexelor. Existase numai un organism care era atât masculin cât şi feminin. Separarea a avut loc prin acţiunea alternativă a lui Isis şi a lui Osiris, venind dinspre Lună, şi în funcţie de felul în care era exercitată o influenţă deosebită asupra nervilor Osiris sau asupra nervilor Isis, organismul devine masculin sau feminin. Un om în care este dominantă acţiunea Isis devine masculin, iar un corp în care predomină acţiunea Osiris devine feminin. Desigur, în fiecare bărbat şi în fiecare femeie acţionează ambele tipuri de forţe, Isis şi Osiris, dar în aşa fel încât la bărbat corpul eteric este femeiese, iar la femeie corpul eteric este bărbătesc. Avem de-a face aici cu legătura minunată dintre fiecare fiinţă individuală cu conjuncturile din Cosmos.

Am aflat astfel că nu numai forţele ci şi constelaţiile corpurilor cereşti influenţează omul. Sub influenţa celor douăzeci şi opt de fascicule de nervi care pleacă din măduva spinării s-a format tot ceea ce aparţine corpului bărbătese şi femeiesc. Să mai amintim ceva, care ne va permite să avansăm mult în clarificarea unor aspecte privind Cosmosul şi legăturile cu evoluţia omului. Aceste forţe modelează forma omului, dar omul nu se imobilizează în ea; se creează o situaţie de echilibru între influenţa Soarelui şi cea a Lunii. Despre cele ce urmează nu trebuie să credem că avem de-a face numai cu simbolistica, ci avem de-a face cu fapte reale.

Ce este Osirisul primordial, Osirisul încă neîmbucătăţit? Ce este Osirisul îmbucătăţit? Ceea ce mai înainte în om era încă o unitate, acum este fragmentat în cei douăzeci şi opt de nervi. Am văzut cum el se află fragmentat în noi înşine. Fără acest lucru nu s-ar fi putut determina apariţia formei umane. Dar ce a luat naştere mai întâi sub influenţa Soarelui şi a Lunii? Mai întâi, prin coacţionarea tuturor fasciculelor de nervi nu au luat naştere numai componente exterioare bărbăteşti şi femeieşti, ci prin influenţa principiului masculin şi feminin a apărut ceva şi în interiorul omului. A luat naştere acţiunea interioară de natură Isis, şi acesta este plămânul. Plămânul este cel ce reglează influenţele lui Typhon sau Seth. Iar ceea ce acţionează asupra omului dinspre Osiris o face prin aceea că impulsionează acţiunea feminină în mod masculin, în aşa fel încât plămânul devine productiv prin respiraţie. Prin influenţele ce vin de la Soare şi Lună se reglează principiile masculin şi feminin: în orice feminin există ceva masculin – laringele; în orice masculin ceva feminin – plămânul.

Interior, Isis şi Osiris acţionează în orice om. În felul acesta fiecare om este bisexuat, deoarece are plămân şi laringe. Fiecare om, fie femeie, fie bărbat, are tot atâţia nervi. După ce Isis şi Osiris s-au sustras naturii inferioare, ei au dat naştere fiului, creatorul viitorului om al Pământului. Amândoi au fost genitorii lui Horus. Isis şi Osiris au dat naştere copilului, păzit şi îngrijit de Isis: inima umană, păzită şi îngrijită de aripile plămânilor Mamei Isis. În reprezentarea egipteană avem de-a face cu ceva ce ne arată că în aceste vechi scoli de Misterii ceea ce devenise natura superioară a omului era privit ca masculin-feminin: ceea ce indianul recunostea ca fiind Brahma. Elevului indian i se arăta deja în omul primordial ceea ce va apărea

mai târziu ca formă superioară. Îi era arătat Horus, copilul, şi i se spunea: Toate acestea au luat naştere prin sunetul primordial, prin Vâc, care apoi se diferenţiază în multe sunete. Iar ce trăia elevul indian ni s-a păstrat într-o uimitoare afirmaţie din Rig Veda. Găsim aici un pasaj unde se spune: Şi peste om vin cele şapte de jos, cele opt de sus, cele nouă din spate, cele zece din fundamentele bolţii de stânci şi cele zece din interior, în timp ce mama are grijă de copilul care trebuie alăptat (Rig Veda X, 27, 15-16). Este un pasaj uimitor. Să ne reprezentăm pe această Isis, pe care am descris-o ca plămân, pe acest Osiris, pe care l-am descris ca aparat respirator, şi să ne gândim cum vocea acţionează în interior, se diferenţiază ca sunete ale laringelui, sunete ale plămânilor, cum se diferenţiază în litere. Aceste litere vin din diferite părţi; şapte vin de jos, din gât etc. Acţiunea caracteristică a tot ce este legat de aparatul nostru respirator se află în acesta. Acolo unde sunetul se diferentiază şi se articulează este mama superioară, cea care păzeşte şi îngrijeşte copilul – mama: plămânul; copilul: inima umană formată ca urmare a tuturor influenţelor, din care vin impulsurile pentru însufleţirea vocii.

Aşa se arăta candidatului la iniţiere acţiunea tainică şi lucrarea în interiorul Cosmosului, aşa se construia în decursul timpului el pe sine. Şi vom vedea cum în această ţesătură s-au construit, integrându-se în el, celelalte organe ale omului. Avem, aşadar, în această învăţătură ocultă egipteană şi un capitol al anatomiei oculte, aşa cum era ea dezvoltată într-o şcoală ocultă egipteană, în măsura în care se ştia despre forţe cosmice şi despre legătura lor cu corpul fizic al omului.

CONFERINȚA a VII-a

Leipzig, 9 septembrie 1908

În conferințele anterioare am evocat un mare număr de fapte, care se referă la evoluția Pământului și a întregului sistem solar, în legătură cu natura omului. În special în ultimele două expuneri am căutat să scoatem în evidență acele aspecte ale evoluției Soarelui, Pământului și Lunii care și-au găsit reflectarea în Misteriile egiptene, cu care au făcut cunoștință atât elevii Misteriilor egiptene cât și întregul popor egiptean. Elevul învăța să cunoască, prin vederea sa clarvizionară, tot ce am expus în conferințele anterioare și pe care le vom completa prin studiul de azi. Cea mai mare parte a poporului, care nu se putea ridica până la clarvedere, învăța să cunoască, printr-o imagine foarte semnificativă, despre ce era vorba. Această imagine, care era considerată cea mai importantă imagine a concepției egiptene despre lume, am prezentat-o în mai multe rânduri. Este imaginea care include legenda lui Osiris și Isis. Cunoaștem cu toții această imagine despre care, de fapt, nici un om care cunoaște câte ceva nu crede că ar fi lipsită de importanță. Legenda lui Isis spune următoarele:

În timpuri mai vechi domnea încă pe Pământ, spre prosperitatea omenirii, Osiris; Soarele se afla în acel moment în semnul Scorpionului. Atunci fratele Typhon sau Seth l-a omorât pe Osiris, determinându-l să se culce într-o ladă pe care a închis-o și i-a dat drumul pe mare. Isis, sora și soția lui Osiris, și-a căutat fratele și soțul și după ce l-a găsit l-a adus în Egipt. Dar răul Typhon a încercat din nou să-l omoare pe Osiris și l-a tăiat în bucăti. Isis a adunat fragmentele și le-a îngropat în locuri diferite; în prezent, în

Egipt, vi se arată diferite morminte ale lui Osiris. Apoi, Isis l-a născut pe Horus şi acesta şi-a răzbunat tatăl, omorându-l pe Typhon. Osiris a fost preluat în lumea fiinţelor divin-spirituale şi nu mai este activ pe Pământ, dar el este activ acolo pentru om, când acesta se află în lumea spirituală între moarte şi o nouă naştere. Din această cauză, în Egipt, drumul mortului era închipuit ca drumul către Osiris.

Aceasta este legenda care aparţine celor mai vechi elemente ale concepţiei egiptene despre viaţă. În timp ce unele aspecte au fost modificate sau adăugite, această legendă a lui Osiris a străbătut toate cultele ţării Egiptului, atât timp cât au existat, de fapt, concepţiile religioase egiptene.

După ce am evocat această legendă, în care a fost comprimat ceea ce considera elevul scolilor de Misterii ca fiind un adevărat eveniment al tainelor sfinte, trebuie să ne facem o reprezentare mai precisă despre ceea ce s-a produs în om prin influenţa diferitelor forme lunare. Am vorbit despre cele douăzeci şi opt de fascicule de nervi care porneau din măduva spinării, care-şi au originea în constelaţiile Lunii în timpul celor douăzeci şi opt de zile ce sunt necesare pentru ca Luna să revină la aceeaşi formă. Am cercetat taina formării celor douăzeci şi opt de perechi de nervi, prin intermediul forţelor cosmice. Acum vă rog să acordaţi o atenţie deosebită celor ce urmează.

Trebuie să descriem cu cea mai mare precizie – atât cât se poate face aceasta într-o scurtă conturare schematică a problemei – ce învăţa elevul egiptean cu privire la evoluţia omului într-un cadru mai larg. Despre aceasta, unii, prea contaminaţi de anatomia modernă, vor spune: Din punctul de vedere actual este pură absurditate. Ei pot să spună acest lucru. Trebuie însă să fie conştienţi că este învăţătura pe care elevul egiptean candidat la iniţiere

nu şi-o însuşea, ci o şi vedea în mod clarvizionar. Acum vorbesc pentru cei care pot urmări aceste lucruri cu simţirile lor. Această învăţătură nu a fost numai pentru egiptean un rezultat al clarvederii mai vechi în Misterii, ci şi pentru ocultistul actual, modern, acest lucru are valoare de adevăr şi se petrece la fel.

Vom repeta lucruri despre care am mai vorbit în zilele trecute, şi anume că la începutul evoluţiei sale Pământul era constituit în întregime din germeni umani, care alcătuiau ceaţa primordială a Pământului. Atât clarvăzătorul indian cât şi cel egiptean puteau vedea cum, în mod spiritual, din acest germene uman lăstărea întreaga formă de mai târziu a omului. Tot ce a apărut mai târziu din acest germene uman putea fi văzut atunci prin clarvedere. Dar se putea privi retrospectiv la ceea ce a luat naştere la început din germenele uman, când Soarele era încă unit cu Pământul; era ca un fel de plantă, care-şi deschidea cupa spre partea superioară. Aceste forme umpleau, ca să spunem aşa, întregul Pământ, în timp ce se formau din acea ceaţă primordială. Dar în primele începuturi, această coroană, care lua naştere aşa cum se deschide o cupă florală în spaţiul cosmic, abia era vizibilă; ea ar fi putut fi percepută ca un corp caloric în formă de cupă. Aşadar, la început, exista un corp caloric. Când Pământul încă era contopit cu Soarele, acest interior al formaţiunii umane a început să strălucească şi trimitea raze de lumină în Univers.

Dacă în acel timp am fi perceput ca o fiinţă înzestrată cu ochii actuali şi ne-am fi apropiat de o astfel de formă luminoasă, am fi văzut ceva asemănător cu o sferă scânteietoare, ca un Soare pâlpâitor scânteind în spaţiul cosmic în raze licăritoare, în formă regulată. Abia şi-ar mai putea face cineva, azi, o imagine clară a ceea ce era atunci.

El ar putea realiza acest lucru, dacă ar gândi că Pământul nostru ar fi umplut cu licurici plutind într-un aer foarte curat şi că aceştia şi-ar trimite lumina în spaţiul cosmic. Cam aşa ar arăta primul stadiu al omului în spaţiul cosmic când Pământul şi Soarele erau încă împreună. Aproximativ în acelaşi timp, în jurul acestei formaţiuni-cupă se articula un fel de corp gazos. În acesta erau dizolvate multe substanţe; aşa cum astăzi în corpul animal şi uman se găsesc substanţe lichide şi solide, atunci ele erau în stare gazoasă. Însă, curând după ce a luat naştere această formaţiune, din masa comună a Pământului au mai ieşit şi alţi germeni, care au devenit prima structură a regnului animal. Desigur, întregul Pământ era constituit dintr-o masă de aer, din corpuri care emiteau lumină, care luminau în spaţiul cosmic. În interiorul acestei mase s-a diferenţiat şi prima structură de animale asexuate, care se aflau atunci pe treapta cea mai de jos a regnului animal actual, şi vom vedea că aceste animale, care luau atunci naştere în prima lor formă structurală, au căpătat o anumită importanţă şi pentru om.

Au luat naştere, aşadar, primele structuri schematice ale animalelor şi este important în primul rând pentru noi că aceste animale care luaseră naştere erau masele de gaz cele mai dense. Aceste animale s-au dezvoltat până la un anumit nivel, trecând prin cele mai variate forme; iar când Soarele tocmai plecase din masa Pâmântului, forma animală cea mai dezvoltată era cea de peşte, dar nu actuala formă de peşte. Forma animalelor de atunci era cu totul alta decât a celor de azi, dar se afla pe treapta corespunzătoare peştilor. Aceştia trebuiau să păstreze, în cursul evoluţiei Pământului, ceea ce se putea deveni în plan fizic când Soarele era încă legat cu Pământul. Apoi Pământul s-a densificat, devenind Pământ de apă, şi

formaţiunile cele mai dense, animalele, înotau în acest Pământ de apă. Acum s-a întâmplat ceva foarte ciudat. Unele din aceste forme primordiale de peşte au rămas animale şi nu s-au implicat în progresul evoluţiei. Câteva au intrat într-o anumită relaţie cu formele umane.

Când Soarele a părăsit Pământul, acesta a început să se învârtă în jurul axei sale, astfel încât o dată era luminat de către Soare, iar altă dată aceeaşi parte era neluminată, astfel au apărut ziua şi noaptea. Însă zilele şi nopţile erau mult mai lungi atunci decât în prezent. În acel timp, când Luna încă nu se separase, de fiecare dată când o formaţiune umană care se densificase foarte mult se afla pe partea însorită i se articula acestei mase gazoase, jos în Pământul de apă, ceva dintr-o astfel de formă animală. Forma umană şi cea animală se legau în aşa fel încât sus se afla forma umană, iar spre partea inferioară forma animală; aşadar, înspre Soare proemina partea superioară, care înspre partea de jos devenea tot mai slab şi la care se articula corpul animal. Exista, aşadar, această proeminare a părţii superioare deasupra Pământului de apă; şi deoarece acţiunea Soarelui trece prin omul-floare, ea acţionează asupra forţelor interioare ale Pământului şi Lunii. Pentru că aici la corpul uman a fost articulată o formă animală care se afla la nivelul treptei de peşte, se spunea că Soarele care lumina corpul omului se atla în semnul Peştilor. Prima referire la această formaţiune a coincis cu faptul că Soarele se afla în semnul Peştilor şi pe bolta cerească, dar el a mai trecut de multe ori prin această constelaţie până s-a Format constelaţia următoare. În orice caz, punctul de plecare pentru această formaţiune a fost momentul în care Soarele se afla şi pe cer în constelaţia zodiacală a Peştilor. Şi de aici, de la faptul că fiinţele aflate pe treapta peştilor s-au articulat atunci cu omul, şi-a primit constelaţia numele.

După cum ştim evoluţia se continuă prin aceea că Luna şi Pământul formează un corp unic. La separarea Soarelui de Pământ, Iahve a rămas cu forţele lunare şi printre subordonaţii săi se afla şi figura zeiască pe care egipternii o numeau Osiris.

Până la separarea Lunii de Pământ, evoluţia a avut un caracter cât se poate de straniu. Pământul era, după cum ştim, un Pământ de apă, iar modelarea de forme în apă a atins un nivel din ce în ce mai inferior înainte ca Luna să părăsească Pământul. Când Luna s-a depărtat de acesta, omul se afla, în ceea ce priveşte natura sa inferioară, aproximativ la nivelul unei mari salamandre. Aceasta este ceea ce Biblia numeşte şarpe, ceea ce se numeşte balaur sau dragon. În perioada în care Luna părăsea Pământul, tot mai mult din regnul animal se insinuase în forma umană inferioară. Când Luna s-a depărtat, omul avea jos o formă de natură animală, întunecoasă, însă sus se găseau ultimele resturi ale unei forme luminoase în care din afară curgeau forţele Soarelui. Aceasta le rămăsese oamenilor, faptul că entităţile de lumină acţionau în ei. În marea primordială omul se mişca plutind, înotând, omul a cărui formă de lumină proemina deasupra Pământului de apă. Ce era această formă de lumină? Ea se transformase între timp într-un organ de simţ cuprinzător, puternic. Când Luna s-a despărţit de Pământ această transformare era înfăptuită. Când omul înota în marea primordială, el putea percepe cu acest organ dacă o fiinţă periculoasă oarecare se afla în apropiere. El percepea cu acest organ mai ales căldura şi răceala. Mai târziu, acest organ s-a atrofiat; este ceea ce azi numim glanda pineală sau epifiza. Atunci omul înota în masa Pământului şi se folosea de acest organ ca de un fel de lanternă. Mai putem găsi şi în prezent la copiii foarte mici un punct moale pe suprafaţa capului; acesta este

punctul unde ar trebui căutat locul de unde se întindea în afară, în spaţiul cosmic, acest organ.

Omul prelua în sine forme animale din ce în ce mai evoluate. Şi, la un moment precis al dezvoltării formei omului, ceea ce devenise între timp din peşti, pentru că trăia în apă şi pentru că avea în sine germenul omului viitor, a fost numit omul de apă (în l. germană = *der Wassermann* corespunde noţiunii de Vărsător, n.tr.). O altă formă care a luat naştere este ceea ce poate fi numit Capricornul. Caracteristic este faptul că, de fapt, ceea ce corespunde în membrele sale inferioare a dat cu adevărat numele constelaţiilor dominante în momentul respectiv. Picioarele sunt efectiv peştii primordiali; partea inferioară a gambelor, până la genunchi, reprezintă omul de apă (Vărsătorul), ceea ce mult timp a oferit omului capacitatea de a avea o direcţie în timpul înotului; genunchii îi punem în legătură cu semnul Capricornului. Animalitatea s-a dezvoltat din ce în ce mai mult şi ceea ce a devenit coapsa este numit Săgetător. Ne-am îndepărta prea mult de subiect dacă v-aş explica aceasta.

Vreau să vă dau o imagine a aspectului omului din timpul în care animalitatea corespundea Săgetătorului. Omul era atunci un animal care se putea deplasa pentru prima oară pe insulele care se ridicau din apă. Spre partea superioară omul devenea tot mai subţire, în partea de sus îşi păstra, în fapt, forma de floare. Forma rămânea luminată sus de un organ pe care-l purta pe cap ca pe un fel de lanternă. Ne-am reprezenta corect forma de atunci a omului dacă ne-am imagina-o sus ca fiind eterică, iar jos asemănătoare animalelor. În imagini mai vechi ale Zodiacului se mai vede semnul Săgetătorului, jos ca formă animală, sus ca formă umană. Aceste semne redau nivelul de evoluţie pe care se afla omul, după cum Centaurul redă

o treaptă de evoluţie adevărată a omului: partea inferioară cal, partea superioară om. Calul nu trebuie însă să-l luăm *ad litteram*, ci ca reprezentant al animalităţii. Acesta a fost principiul de bază al artei în timpuri străvechi; când se dorea exprimarea artistică a unui adevăr, fie se cerea descrierea lui de către un clarvăzător, fie artistul era chiar el clarvăzător. Existau artişti care erau ei înşişi iniţiaţi. Se spune că Homer era un văzător orb; aceasta înseamnă că era un clarvăzător. El putea privi retrospectiv în cronica Akasha. Orbul Homer era mult mai văzător, în sens spiritual, decât ceilalţi greci.

Aşadar, Centaurul este o formă umană adevărată. În vremea când omul arăta astfel, Luna încă nu ieşise din Pământ. În om mai exista încă ceea ce se formase mai devreme, în timpul perioadei vechiului Soare: glanda pineală luminoasă pe care o purta pe cap ca pe un fel de lanternă. Când Luna a ieşit din Pământ a survenit separarea sexelor. Omul-centaur era încă lipsit de sexualitate. Sexualitatea a apărut când Soarele s-a aflat în semnul Scorpionului şi din această cauză sexualitatea omului este pusă în legătură cu acest semn. Scorpionul este ceea ce pe planul animalităţii corespundea nivelului de evoluţie existent, când omul se dezvoltase până la sexualitate. Omul era orientat în jumătatea sa superioară spre forţele cosmice, în jumătatea sa inferioară însă era prezent ca fiinţă bisexuată. Omul devenise sexuat. Când elevul clarvăzător al Misteriilor egiptene şi-a îndreptat ochiul asupra acestei perioade a evoluiiei Pământului, el îl vedea populat de oameni care dezvoltau spre partea inferioară o formă tot mai densificată a corpului, corespunzând naturii sale inferioare, şi care aveau spre partea superioară o formă umană luminoasă.

Apoi a sosit vremea în care au fost integrate prin forţele Lunii de-a lungul acelei regiuni care constituie coloana vertebrală fasciculele de nervi. Formaţiunea de deasupra coloanei vertebrale, regiunea capului actual, se densificase şi ea şi se transformase în creier uman: acesta era organul luminos, complet transformat. La aceasta s-a articulat coloana vertebrală din care porneau fasciculele nervoase şi la aceasta s-a articulat omul inferior, aşa cum l-am descris. Aceasta i se arăta elevului egiptean şi-i devenea clar că orice entitate ar fi vrut să se încorporeze pe Pământ trebuia să preia forma omenească corespunzătoare. Ca spirit, Osiris a vizitat deseori Pământul şi s-a încorporat ca om. Oamenii simţeau atunci: Un zeu a coborât, dar avea formă umană. Orice entitate superioară care venea pe Pământ se afla în forma pe care omul o avea în acel moment. Forma umană era astfel alcătuită încât mai era vizibil acel corp luminos, acea uimitoare podoabă a capului, Lanterna lui Osiris, care a fost reprezentată imagistic sub forma ciudatului ochi al lui Polyphem. Acesta este acel organ, acea lanternă, care s-a aflat mai întâi în afara corpului uman şi care s-a transformat ulterior într-un organ interior, creierul. Totul în arta primordială este simbolic pentru forme autentice.

Când iniţiaţii greci au făcut cunoştinţă cu aceste taine ale egiptenilor, ei aflaseră deja câte ceva: în fond, acelaşi lucru ca şi iniţiatul egiptean. Numai că îl numiseră altfel în limba lor. Iniţiatii Egiptului aveau capacităţile clarvăzătoare dezvoltate în mare măsură, astfel încât elevii lor puteau privi retrospectiv în mod clarvăzător spre acele epoci străvechi. Iniţiatul egiptean avea o legătură originară cu acele taine; din această cauză iniţiaţilor egipteni preoţii greci le apăreau ca bâlbâiţi copilăroşi. Semnificativ în acest sens este cuvântul pe care un preot egiptean l-a spus lui

Solon, cu care s-a întâlnit: O Solon, Solon [Nota 17], voi grecii rămâneţi mereu copii, un grec bătrân nu există! Tineri sunteţi cu toţii în spirit, căci nu aveţi o părere fundamentată pe tradiţie îndelungată şi nici o ştiinţă încărunţită de timp.

În felul acesta, egipteanul se referea la faptul că înţelepciunea egipteană se af1ă la un nivel sublim, mult superior faţă de ceea ce se poate afla în lumea materială. Numai în Misteriile eleusine se atingea acest nivel, dar numai puţini erau părtaşi la acestea. În privinţa acelor faze ale evoluţiei Pământului văzute de iniţiatul egiptean, faptul că zeul Osiris se despărţise de Soare şi se dusese pe Lună şi reflecta de acolo lumina solară, ceea ce acest zeu făcea, era lucru sfânt şi pentru greci. Şi ei ştiau că acest zeu este Osiris, care realizează cele douăzeci şi opt de forme lunare şi prin aceasta structurează douăzeci şi opt de fascicule de nervi în om. Prin Osiris ia naştere sistemul nervos ce însoţeşte măduva spinării şi prin aceasta se formează corpul superior al omului. Toţi muşchii, cartilagiile, alte organe, ca inima şi plămânii, toate acestea îşi primesc forma numai prin nervi. Aşa a luat naştere, prin acţiunea solară anterioară, ceea ce s-a organizat sub formă de creier şi măduvă dorsală, iar asupra acestei măduve dorsale lucrează din afară cele douăzeci şi opt de forme ale lui Osiris şi ale lui Isis. Aşadar, Osiris şi Isis sunt formatorii lor; în timp ce creierul îşi trimite în jos firele senzitive în măduva spinării, Osiris prelucrează măduva spinării. Acest lucru îl percepeau şi grecii şi ei au recunoscut, atunci când au făcut cunoştinţă cu Misteriile egiptene, că Osiris este acelaşi zeu ca cel pe care ei îl numeau Apolo. Ei spuneau că egipteanul Osiris este Apolo şi că felul cum el influenţează nervii, pentru ca în interiorul omului să existe viaţa

sufletească, este asemănător cu modul de acţiune al lui Apolo al nostru.

Să expunem în mod schematic această formă. Să ne imaginăm creierul ca pe o schemă: el se continuă în măduva spinării, aici intervin cele douăzeci şi opt de mâini ale lui Osiris; el cântă ca pe o liră cu cele douăzeci şi opt de braţe, în ceea ce coboară sub formă de măduvă a spinării din creier. Grecii ofereau despre aceasta o imagine foarte semnificativă: este lira lui Apolo. Trebuie să gândim acest lucru altfel. Lira este creierul, coardele sunt nervii, pe care intervin mâinile lui Apolo. Acesta cântă pe lira cosmică, pe marea operă de artă pe care a creat-o Cosmosul, şi face ca în om să răsune sunetele care alcătuiesc viaţa sa sufletească. Aceasta era pentru iniţiaţii eleusini ceea ce egiptenii au conferit prin imaginile lor.

Dintr-una din imagini putem vedea că acestea nu trebuie interpretate schematic, căci am putea introduce ceva din fantezia noastră. De regulă, se va conştientiza că imaginile sunt în realitate mult mai profunde decât ceea ce am putea introduce ca vis al raţiunii. Când iniţiatul grec clarvăzător vorbea de Apolo el avea în faţa sa taina lui Osiris-Apolo şi a instrumentului umanităţii. Şi Osiris se afla în faţa elevului egiptean, când era iniţiat în tainele existenţei pământeşti. Trebuie să spunem că aceste simboluri, aceste imagini, care ne-au fost păstrate, care caracterizează ceea ce a fost preluat din tainele originare, toate expresiile tainelor originare înseamnă mult mai mult decât ceva ce putem interpreta cu raţiunea. Această liră fusese văzută; de asemenea, fuseseră văzută şi mâinile lui Apolo. Esenţial este să atribuim fiecare simbol unei imagini adevărate, unei vederi reale. Căci nu există simbol sau legendă care să nu fi fost percepute.

Candidatul egiptean la iniţiere nu putea pătrunde astfel de taine decât după un timp foarte îndelungat. El era pregătit printr-o instructie specială, asemănătoare cu teosofia noastră elementară. Abia după aceea era admis la exerciţiile propriu-zise. Atunci trăia unele stări asemănătoare extazului, care nu era încă o clarviziune propriu-zisă, dar care era mai mult decât un vis. În această stare el vedea ceea ce mai târziu trebuia să vadă ca imagine. În adevăr, elevul vedea ca pe ceva viu, puternic ieşirea Lunii şi cu aceasta şi pe cea a lui Osiris, lucrarea sa din Lună asupra Pământului: El visa în fapt legenda lui Osiris şi Isis. Fiecare elev avea acest vis despre Osiris şi Isis. El trebuia să-l aibă. Dacă nu l-ar fi visat, nu ar fi putut ajunge la vederea faptelor reale. Elevul trebuia să treacă prin imagine, prin imaginaţiune. Legenda lui Osiris şi Isis se trăieşte interior. Această stare extatică a sufletului era un fel de treaptă premergătoare a vederii adevărate a ceea ce se desfăşoară în lumea spirituală. În Cronica Akasha elevul putea citi cele descrise, numai după o iniţiere, în mare măsură aşa cum am schiţat acest vis azi şi despre care vom continua să vorbim mâine. După aceea vom aminti şi despre celelalte imagini ale Zodiacului şi despre semnificaţia lor.

CONFERINȚA a VIII-a

Leipzig, 10 septembrie 1908

Am făcut cunoştinţă până acum cu procese evolutive importante ale organismului omenesc. Am urmărit acest organism de la apariţia sa până în momentul în care Luna s-a depărtat de Pământ. Desigur, expresia „moment" are un sens imprecis, căci aceste procese se întind pe perioade de timp îndelungate. Din primul moment în care Luna a început să dea semne că începe să se desprindă, până la ultimul, în care s-a desprins cu totul, s-au scurs perioade lungi în care timp s-au mai petrecut unele lucruri în procesul evoluţiei. Noi am luat însă în considerare omul aproximativ până la desprinderea Lunii. Am înţeles această formă a omului, care în partea de jos, aproximativ de la jumătatea corpului, prezenta o conformaţie care nu era cu totul deosebită de cea actuală. Pentru ochii actuali, oricum, acest corp ar fi putut fi văzut, chiar dacă era alcătuit numai din părţi moi, în timp ce părţile superioare ar fi putut fi percepute numai de o conştienţă clarvăzătoare. Am făcut referire la faptul cum legenda, religia şi arta au reţinut ceva din natura umană din acea perioadă în figura Centaurului. Şi în părţile corpului luate izolat am făcut cunoştinţă cu mădulare sau membre ale omului care s-au dezvoltat treptat în ceea ce numim picioare, gambe, genunchi, coapse, care atunci reprezentau formele animale ale Pământului nostru, forme animale care însă se opriseră pe anumite trepte de evoluţie pe care omul le depăşise. Să ne înţelegern acum mai bine în această privinţă.

În timpurile străvechi, când Soarele începea să se desprindă, încă nu luaseră naştere formele animale. După ce Soarele ieşise din formaţiunea comună, formele animale

cele mai evoluate de atunci erau animale ce se aflau pe treapta peştilor actuali. Când se spune că picioarele umane corespundeau acestei forme de peşte, ce înseamnă de fapt aceasta? Înseamnă că atunci au rămas în urmă asemenea forme care înotau ca peştii în Pământul de apă, că, în acel timp, fizic nu era nimic perceptibil din om decât labele picioarelor. Restul era prezent numai în formă eterică, fină. Ceea ce a fost descris ca formă de cupă sau de floare, organul luminos, era complet eteric, o formă de aer străluminată şi numai partea cea mai de jos străbătea Pământul de apă ca peştii. Apoi au apărut animale mai evoluate care sunt fixate prin aceea că în imagine se vorbeşte de omul de apă (Vărsător) care a obţinut corpul vizibil, incluzând şi gamba. Omul a evoluat astfel încât pe fiecare treaptă a existenţei sale a lăsat în urmă anumite forme animale, pe care le-a depăşit încetul cu încetul.

Când Luna a început să se depărteze, omul avansase atât de mult încât îşi încheiase constituirea fizică a jumătăţii sale inferioare, natura superioară însă îşi păstrase cu totul capacitatea modelatoare. Apoi am văzut cum din afară intervine, dinspre Lună, ceea ce am numit a fi acţiunea luminii lunare asupra formei, ceea ce egiptenii au numit Osiris, care poate influenţa omul prin diferitele forme ale Lunii, şi cum se încorporează prin Lună ceea ce este formaţiunea cea mai importantă a corpului superior, nervii, care sunt modelatorii corpului superior actual. Nervii care pleacă din măduva spinării au modelat corpul superior. Acum, prin acele sunete pe care le cântă Osiris-Apolo pe lira umană, se ajunge mai întâi la formarea mijlocului omului, mijlocul şoldurilor. Tot ce a trebuit să rămână pe loc la acest punct pe care omul îl depăşeşte a rămas fixat, în evoluţia ulterioară, în forma de amfibian.

Atât timp cât Luna a rămas legată de Pământ, evoluţia omului a fost mai mult sau mai puţin împinsă în jos. Forma peştilor se mai afla încă într-o anumită legătură cu Soarele, de unde şi senzaţiile pe care le are omul sănătos faţă de peşti. Gândiţi-vă ce bucurie îi poate face unui om când vede un corp frumos, lucitor de peşte, când vede animale de apă frumoase, luminoase şi gândiţi-vă că omul are un sentiment de antipatie când vede ceea ce de fapt este superior peştelui, ce se târăşte ca amfibian, broască, broască râioasă, şarpe. De fapt, amfibienele actuale sunt forme ale acelor timpuri ajunse cu totul în decadenţă, dar astfel de forme omul le-a avut cândva în corporalitatea sa inferioară. Cât timp omul nu a avut decât corporalitatea sa inferioară, până la şold el era un fel de dragon; abia mai târziu, când corpul superior a devenit solid, omul şi-a transformat, plecând de la corpul superior, partea sa inferioară. Putem spune că forma de peşte redă forma pe care a atins-o prin forţele pe care le mai primea când Soarele mai era unit cu Pământul; până la plecarea Soarelui omul a rămas la nivelul peştilor.

Marile fiinţe, conducătorii evoluţiei, au plecat în timp ce-şi modelau Soarele, pentru a se uni din nou cu Pământul într-o epocă mult mai târzie. Unul din spiritele care a plecat o dată cu Soarele, cel mai înalt dintre spiritele solare conducătoare, este Hristos. Ne aflăm înaintea unui eveniment faţă de care resimţim un profund sentiment de veneraţie, când aflăm că până atunci omul a fost unit cu entitatea care, fiind spiritul cel mai nobil, a plecat cândva cu Soarele din Pământ. Pe de o parte, am putut caracteriza timpul ieşirii Soarelui din Pământ prin forma de peşte şi, pe de altă parte, modelarea prin însusi Hristos. Înainte omul era unit în cadrul Pământului cu Soarele, şi când acesta a plecat el a văzut forma pe care o datora spiritelor

solare, păstrată în forma de peşte: În evoluţia sa ulterioară, spiritele solare nu mai erau cu el. Hristos a plecat din Pământ în vremea când omul avea forma de peşte. Această formă a fost menţinută de către iniţiaţii primei dezvoltări a creştinismului. În catacombele romane acest simbol al peştelui era prezent ca simbol al lui Hristos şi trebuia să amintească de marele eveniment al evoluţiei din vremea în care Hristos era încă unit cu ei în cadrul Pământului. Omul progresase până la forma de peşte când Soarele s-a separat: primii creştini resimţeau referirea la forma umană a lui Hristos în simbolul peştelui ca un lucru foarte adânc. Cât de departe de comentariile exterioare care se fac adeseori este un semn atât de important pe care-l privim ca pe simbolul unei epoci a evoluţiei! Adevăratele simboluri erau cele care se refereau la realităţi spirituale mai înalte. Pentru primii creştini ele nu se limitau la a „însemna" ceva. Un astfel de simbol este o imagine a unui lucru care poate fi cu adevărat văzut în lumea spirituală şi nici un simbol nu este corect interpretat înainte de a putea face o trimitere la ceea ce poate fi văzut corespunzător lui, în lumea spirituală. Orice speculaţie are cel mult un scop pregătitor; expresia „el înseamnă" nu este adevărată, simbolul este cunoscut cu adevărat numai când se arată că în el este reprodus, copiat un fapt spiritual.

Să urmărim mai departe evoluţia omenirii. Omul a preluat cele mai diferite forme şi după ce s-a dezvoltat în plan fizic până la nivelul soldurilor el a fost cel mai urât în forma sa. Accastă formă pe care omul a avut-o atunci a fost păstrată într-un mod degradat în şarpe. Timpul în care omul a dus evoluţia până la forma de amfibian, când Luna era încă inclusă în Pământ, este timpul ruşinii, al corupţiei din evoluţia omenirii. Dacă Luna nu ar fi ieşit atunci din Pământ, neamul omenese ar fi devenit prada unui destin

îngrozitor, el ar fi căzut tot mai mult în forma răului, a atrocelui. Din această cauză, sentimentul care are dispoziţia naivă, nealterată faţă de şarpele care păstrează forma pe care a avut-o omul când s-a aflat cel mai jos, acest sentiment de antipatie este ceva ce-şi are deplina sa justificare. Tocmai dispoziţia sufletească nealterată care nu spune că în ceea ce este natural nu există nimic urât resimte repulsie faţă de şarpe, pentru că acesta este documentul ruşinii umane. Acest lucru nu este spus în sensul moral, ci face trimitere la cel mai jos punct atins de evoluţia umanităţii.

Atunci însă omul trebuie să depăşească acest nivel inferior atins prin regresare. Acest lucru îl putea realiza numai prin părăsirea formei animale şi prin începerea densificării şi a părţii sale spirituale, superioare. Am văzut că toate părţile mai nobile s-au putut dezvolta numai prin activitatea forţelor lui Osiris şi Isis. Pentru ca forţele lui Osiris să acţioneze în el în vederea dezvoltării părţilor mai nobile partea superioară a omului trebuia să găsească posibilitatea de a aduce măduva spinării din poziţia orizontală în cea verticală. Toate acestea s-au întâmplat prin influenţele lui Osiris şi ale lui Isis. Omul a fost condus din treaptă în treaptă de Soare şi de Lună, care se echilibrau reciproc; din această cauză mijlocul dintre şolduri este desemnat ca fiind Balanţa. În acelaşi timp, Soarele se afla atunci în semnul Balanţei.

Trebuie să spunem răspicat că nu trebuie totuşi să ne închipuim că după ce Soarele a stat în semnul Scorpionului şi după aceea în semnul Balantei şoldul s-ar fi dezvoltat imediat. În acest fel ne-am închipui mersul evoluţiei ca fiind mult prea rapid. Soarele parcurge întregul Zodiac într-o perioadă de 25 920 de ani. Cândva Soarele răsărea primăvara în semnul Berbecului, iar mai înainte în semnul

Taurului. Punctul vernal se deplasa mai departe; Soarele a parcurs cu punctul lui vernal semnul Taurului etc. Aproximativ cu 747 de ani înainte de naşterea lui Hristos, Soarele a pătruns din nou în Berbec. În timpul nostru el răsare primăvara în constelaţia Peştilor. Timpul în care Soarele parcurge o constelaţie înseamnă ceva, dar o asemenea perioadă nu ar fi suficientă pentru acea modificare care trebuia să se producă pentru ca de la sexualitatea ce are loc sub semnul Scorpionului să se ajungă, sub semnul Balanţei, până la dezvoltarea şoldurilor.

Ar avea o reprezentare greşită cel care ar gândi că printr-o *singură* trecere a Soarelui s-ar petrece acest lucru. Soarele trece o dată complet prin întregul Zodiac şi abia după acest întreg circuit are loc progresul. În timpurile şi mai vechi el trebuia să parcurgă de mai multe ori acest circuit până să apară un progres. Din acest motiv nu este permis să se aplice calculele valabile pentru epoca postatlanteană la epoci mai vechi. Soarele trebuia mai întâi să facă întregul înconjur, în timpuri mai vechi chiar de mai multe ori, înainte de a se produce o înaintare în sensul progresului ascendent. Pentru acele segmente care necesitau o modelare mai complexă, timpul era mai lung. Omul urcă tot mai sus prin această evoluţie. Treapta următoare, acolo unde a fost modelat ceea ce numim organele inferioare ale trupului uman, o desemnăm cu semnul Fecioarei.

Vom înţelege cel mai bine evoluţia dacă ne va fi clar că în timp ce omul devine tot mai asemănător omului, pe anumite trepte rămân pe loc entităţi animale. S-a spus odată că omul a dezvoltat şi plămâni şi inimă şi laringe prin acţiunea forţelor lunare. Am arătat şi în ce măsură sunt implicaţi în aceasta Osiris şi Isis. Trebuie să ne fie clar că

organele superioare ale omului, ca inima, plămânul, laringele etc., toate aceste organe s-au putut forma numai datorită faptului că mădularele superioare, corpul eteric, corpul astral precum şi eul, mădularele spirituale propriu-zise ale omului, coacţionau deja într-un anumit mod. Aceste mădulare au coacţionat mult mai mult decât în epocile premergătoare după ce a fost atins punctul caracteristic Balanţei. Din această cauză au putut să ia naştere cele mai variate forme. Corpul eteric, de exemplu, sau corpul astral, ba chiar şi eul au putut acţiona cu deosebită forţă. Se putea întâmpla să apară o suprapondere a corpului fizic faţă de celelalte mădulare. *Prin aceasta s-au format patru tipuri umane*. Au apărut oameni care aveau corpul fizic format. Apoi existau oameni care-şi aveau caracteristicile impregnate de corpul eteric şi oameni la care predomina amprenta naturii astrale. Au existat şi oameni-eu, cu caracteristici clar exprimate. În fiecare om era reprezentat ceea ce precumpănea în el.

În timpurile vechi, când au luat naştere aceste patru forme, se întâlneau siluete groteşti şi clarvăzătorul descoperă ce era caracteristic în diferitele tipuri. Există reprezentări care, în orice caz, sunt mai puţin cunoscute, în care s-a păstrat amintirea acestor lucruri.

De exemplu, la omul la care natura fizică devenise deosebit de puternică şi care acţionase şi asupra părţilor superioare acest lucru era exprimat prin amprenta clară imprimată părţii sale superioare. Se formase atunci ceva care era adaptat formaţiunii sale inferioare şi prin ceea ce acţiona aici a rezultat forma pe care o vedem menţinută în imaginea apocaliptică a Taurului; nu a unui taur actual, care este o formă decadentă. Ceea ce într-un anumit moment era determinat în mod predominant de corpul fizic a rămas fixat pe treapta de taur. Acest lucru îşi are,

aşadar, reprezentantul în taur şi în tot ce aparţine acestei stirpe: bovine etc.

Grupa de oameni la care nu corpul fizic era atât de puternic exprimat, ci corpul eteric, la care a devenit puternic mai cu seamă ceea ce am numi părţile corpului ce înclină mai mult spre inimă, această treaptă pe care omul a depăşit-o a fost conservată, în animalitate, în Leu. Leul păstrează în el tipul care s-a format din grupa oamenilor la care corpul eteric a fost foarte activ.

Treapta umană pe care corpul astral a dominat corpul eteric şi corpul fizic s-a păstrat, desigur degenerat, în stirpea mişcătoare a păsărilor şi este reprezentat în Apocalipsă în imaginea vulturului. Astralitatea dominantă este respinsă în acest caz; ea s-a ridicat de la sol ca existenţă de pasăre.

Acolo unde a devenit puternic eul, s-a dezvoltat o fiinţă care în fapt poate fi numită o reuniune a celorlalte trei naturi, pentru că eul a armonizat toate trei mădularele. La această grupă, clarvăzătorul are, de fapt, înaintea sa ceea ce s-a păstrat în Sfinx, mai ales corpul leului, apoi aripile vulturului, dar şi ceva din tipul taurului – la reprezentările mai vechi ale Sfinxului era prezentă şi coada de reptilă, care face trimitere la vechea formă reptiliană, iar spre partea anterioară avem forma umană care armonizează celelalte părţi.

Acestea sunt cele patru tipuri în care în perioada atlanteană predomina umanul, în timp ce forma umană s-a îndreptat spre o unitate din ce în ce mai accentuată, plecând de la caracteristicile vulturului, leului şi ale bovinelor, forma umană armonizând în sine aceste naturi. Ele s-au transformat, contopindu-se în una singură, în forma umană deplină, iar aceasta s-a transformat treptat în

forma pe care o găsim prezentă spre mijlocul existenţei Atlantidei.

Prin aceste procese s-a mai întâmplat ceva. Noi gândim că cele patru elemente diferite, patru forme, s-au contopit în mod armonios în om. Unul din ele este aici, în corpul fizic, în natura taurului: sunt forţele predominante care s-au format până la epoca de evoluţie a Balanţei; apoi în corpul eteric avem de-a face cu natura leului; în corpul astral, în forţele predominante ale astralului, cu natura vulturului, a acvilei şi, în sfârşit, cu forţele dominante ale eului, natura propriu-zis umană. În fiinţele individuale, unul din aceste patru mădulare căpătase rolul dominant. Prin aceasta au luat naştere cele patru tipuri. Dar se mai puteau întâlni şi alte combinaţii. Astfel, de exemplu, era posibil să domine în mod egal corpul fizic, corpul astral şi eul, iar peste ele să aibă predominanţă corpul eteric. Acesta este un tip special al umanităţii. Apoi au existat fiinţe la care erau predominante corpul eteric, corpul astral şi eul, în timp ce corpul fizic era mai puţin format, astfel că avem de-a face cu oameni la care rolul principal îl au mădularele superioare care se impun corpului fizic. Acei oameni la care dominaţia aparţinea corpului fizic, corpului astral şi eului sunt precursorii fizici ai bărbaţilor actuali, în timp ce oamenii la care rolul dominant îl aveau corpul eteric, corpul astral şi eul sunt precursorii fizici ai femeilor actuale. Celelalte tipuri au dispărut încetul cu încetul şi nu au rămas decât acestea două, desăvârşindu-se ca forme bărbăteşti şi femeieşti.

Datorită cărui fapt a fost posibil ca, treptat, să se desăvârşească tocmai aceste două forme? Aceasta s-a întâmplat datorită acţiunii forţelor lui Isis şi Osiris.

Am văzut că fazele de lună nouă, când Luna este întunecată, caracterizează principiul Isis, iar Osiris este

caracterizat de fazele luminoase de Lună plină. Isis şi Osiris sunt fiinţe spirituale de pe Lună, dar faptele lor le întâlnim pe Pământ. Prin aceste fapte neamul omenesc s-a împărtit în două sexe. Strămoşii feminini ai omului au fost formaţi prin actiunea lui Osiris, iar strămoşii bărbaţilor au fost formaţi prin acţiunile lui Isis. Acţiunile lui Isis şi Osiris asupra omenirii se realizează prin intermediul fasciculelor de nervi, prin influenţa cărora omenirea se împarte într-o parte mnsculină şi una feminină. Acest lucru este reprezentat în legendă prin aceea că Isis îl caută pe Osiris; masculinitatea şi feminitatea se caută pe Pământ. În aceste legende sunt încifrate procese minunate ale evoluţiei cosmice.

Abia după ce a fost depăşită Balanţa s-au format treptat, în mădularele superioare ale omului, diferenţierile pe care le numim bărbăteşti şi femeieşti. Oamenii au rămas bisexuaţi mult mai mult timp decât animalele. Ceea ce la celelalte animale avusese loc cu mult înainte, la om se întâmpla abia acum. A existat un timp în care a existat o formă umană unitară la care nu exista nimic din modul de reproducere care s-a dezvoltat mai târziu; natura omului mai prezenta încă ambele sexe într-o singură unitate. „Şi Dumnezeu a creat omul masculin-feminin", aşa scrie în Biblie, nu „un bărbăţel şi o domnişoară" (cum apare într-o traducere germană a Bibliei din secolul al XIX-lea, n.tr.). El i-a creat pe amândoi într-unul singur. „Un bărbăţel şi o domnişoară" este cea mai proastă traducere posibilă, căci este lipsită de sens prin comparaţie cu faptele adevărate.

Noi ne referim la un timp în care natura umană era încâ o unitate, în care fiecare om năştea în mod feciorelnic. Această treaptă a evoluţiei umanităţii ne este reprezentată de tradiţia egipteană prin clarvederea iniţiaţilor. Am putut face referiniă la faptul că reprezentările mai vechi ale lui

Isis sunt următoarele: Isis îl hrăneşte pe Horus, însă în spatele ei se află o a doua Isis, cu aripi de acvilă, o Isis care îi întinde lui Horus crucea cu toartă, făcând trimitere la faptul că omul îşi are obârşia într-un timp când aceste tipuri erau încă separate, astfel încât mai târziu în om a fost înglobată şi cealaltă entitate astrală. Cea de a doua Isis ne arată cum odinioară predomina elementul astral. Ceea ce este unit mai târziu cu forma umană ne este prezentat aici, în spatele mamei, ca formă astrală care ar fi avut aripi de acvilă dacă ar fi ascultat numai de domeniul astral. Vremea în care a predominat corpul eteric este reprezentată printr-o a treia Isis, cu cap de leu. Această triplă Isis ne este astfel adusă în reprezentare prin clarviziunea profundă.

Vom înţelege însă încă ceva din acest punct de vedere: că trebuie să fi existat o perioadă de tranziţie de la unitatea sexuală la separarea sexelor, că în fapt a putut să se manifeste o stare intermediară între acea reproducere feciorelnică, când fecundarea avea loc ca urmare a forţelor ce trăiau în Pământ, care erau concomitent substanţe fecundante, şi celălalt mod, cel al reproducerii bisexuate. Acest din urmă mod de reproducere a apărut pe deplin abia la mijlocul epocii atlanteene. Mai devreme a existat o treaptă intermediară. În cursul acestei trepte intermediare a avut loc, într-o anumită epocă, o modificare a stării de conştienţă. Atunci, schimbarea stării de conştienţă a omului necesita perioade mult mai lungi decât în prezent. Era o vreme în care în timp ce se afla în tovărăşia entităţilor spirituale era deosebit de intensă acea stare de conştienţă în care omul se trăia pe sine ca fiinţă spirituală în timpul nopţii. Dimpotrivă, starea de conştienţă de zi era slabă. Această situaţie s-a schimbat într-o altă perioadă, în care a devenit intensă acea stare de conştienţă pe care o are omul când se afla în corpul fizic, şi în care viaţa

sufletească din timpul nopţii, când omul părăsea planul fizic a devenit mai slabă. Au existat şi perioade ale evoluţiei omului în care trebuie să recunoaştem o treaptă a tranziţiei în care conştienţa despre lumea fizică era încă atenuată. În această stare atenuată a conştienţei avea loc fecundarea. În perioadele de conştienţă atenuată, când omul ieşea din lumea fizică în cea spirituală, avea loc fecundarea, iar omul o observa numai printr-un act de vis simbolic. El percepea că fecundarea a avut loc în somn, şi conştienţa omului era un vis delicat, minunat, ca şi cum, de exemplu, el ar fi aruncat o piatră, iar aceasta ar fi căzut în pământ şi apoi din pământ apărea o floare.

Pentru această perioadă trebuie să ne intereseze în special că se luau în considerare şi aceia care atinseseră mai devreme o treaptă ulterioară de evoluţie. Ce înseamnă că anumite fiinţe au rămas pe loc pe treapta taurului, altele pe treapta leului şi altele pe treapta vulturului etc.? Înseamnă că dacă fiinţele ar fi putut aştepta şi ar fi vrut să-şi dezvolte iubirea pentru lumea fizică mai târziu, ele ar fi devenit oameni. Dacă leul nu ar fi vrut să pătrundă prea devreme în sfera terestră, el ar fi devenit om; la fel şi celelalte animale desprinse până atunci. Să mai spunem o dată: tot ceea ce era om când s-a format leul a gândit fie: Nu, nu vreau să preiau încă substanţele inferioare, nu vreau să cobor în umanitatea fizică sau: Vreau să cobor în această umanitate.

Ne imaginăm, aşadar, două entităţi: una rămâne încă sus în domeniul etericului şi ajunge pe Pământ numai în părţile pământeşti, cealaltă se străduie să coboare în întregime pe Pământ. Aceasta din urmă a devenit poate leu, prima a devenit om.

Aşa cum animalele s-au oprit din evoluţie, aşa s-au oprit şi unii oameni. Cei care au devenit prea devreme

oameni nu erau oamenii cei mai buni. Cei mai buni au rămas mult timp la situaţia de a nu coborî pe Pământ, pentru a înfăptui aici în stare de conştienţă actul fecundării; ei rămaseră în starea de cunoaştere în care actul fecundării era un vis. Aceşti oameni locuiau, cum se spune, în Rai. Oamenii care au coborât mai devreme pe Pământ au o corporalitate deosebit de puternic dezvoltată, o expresie brutală, grosolană, în timp ce oamenii care au vrut să modeleze mai întâi părţile mai nobile au o formă mult mai umană.

Ceea ce am descris acum s-a păstrat într-o legendă şi un ritual minunate. Este cunoscut ritualul menţionat de Tacitus [Nota 18], legenda zeiţei Nerthus sau Hertha, care în fiecare an coboară în apele mării într-un car. Cei care o trag trebuie însă să fie omorâţi. Nerthus a fost concepută aşa cum se concepe o fantomă oarecare, modelată din fantezie, ca o zeiţă căreia trebuia să i se închine un cult pe o insulă oarecare. Se credea că s-a recunoscut locul de cult al lui Nerthus ca fiind în lacul Hertha de pe Rugen. Acolo, se credea a se fi găsit locul unde se afunda carul. O fantezie uimitoare, căci numele Lacul Hertha este o invenţie cu totul recentă. Înainte se numea Lacul Negru, din cauza culorii sale, şi nici unui om nu i-ar fi trecut prin cap să-l numească Lacul Hertha şi să-l raporteze la zeiţă. În realitate, în această legendă se află lucruri mult mai profunde. Nerthus este treapta de tranziţie a fecundaţiei feciorelnice la reproducerea umană ulterioară. Nerthus, care se afundă într-o stare de conştienţă crepusculară, percepe acest lucru numai ca pe o acţiune delicată, simbolică, în momentul în care este coborâtă în marea pasiunii; ea nu percepe decât o reflectare a acesteia. Însă cei care, în timpul în care omenirea superioară mai percepea astfel lucrurile, coborâseră, îşi pierduseră naivitatea originară; ei

percepeau deja acest fapt şi erau pierduţi pentru starea de conştienţă umană superioară, ei meritau să moară.

Amintirea acestui eveniment din vremea străveche a fost păstrată în ritual în numeroase ţinuturi ale Europei. În anumite momente ale anului se desfăşura, în cadrul unor sărbători comemorative, o ceremonie. Carul din imaginea lui Nerthus cobora în marea pasiunii. Cei cărora li se permitea să servească, care erau puşi să tragă trebuiau să fie sclavi şi erau omorâţi în timpul ritualului, ca semn că cei ce vedeau această faptă reprezentau omenirea muritoare. Numai preoţii iniţiaţi puteau participa la ceremonie nevătămaţi. Vedem, aşadar, că în anumite ţinuturi exista cultul lui Nerthus. Aici exista o stare de conştienţă care a dat naştere acestei legende şi ritualului.

În acest fel omenirea a evoluat, trecând prin cele mai variate forme, şi astfel sunt reprezentate în imagini fapte reale. S-a spus deja că astfel de imagini nu sunt alegorii, ci din punct de vedere al conţinutului ele se află într-o anumită relaţie cu faptele reale. Aceste imagini au apărut ca imagini de vis. Aşa a fost visată şi legenda lui Osiris, înainte ca elevul să fi văzut cu adevărat faptul evoluţiei umanităţii. Şi numai ceea ce se pregăteşte pentru vederea reală are în ocultism valoare de simbol. Un simbol este o descriere a unor procese reale în imagini. Despre influenţa acestor simboluri vom vorbi în conferinţa următoare.

CONFERINȚA a IX-a

Leipzig, 11 septembrie 1908

În ultimele noastre expuneri am lăsat să ne treacă prin faţa sufletului un număr de fapte ale evoluţiei umanităţii luate separat. Am arătat cum s-a dezvoltat omul în acel interval de timp al evoluţiei Pământului, care se întinde din momentul în care Soarele a ieşit din Pământ până la vremea în care şi Luna a părăsit Pământul. Va trebui să mai adăugăm câte ceva acestor aspecte, pe care le numim fapte ale anatomiei şi fiziologiei oculte. Dar pentru ca să cuprindem totul în mod corect, trebuie să aruncăm o anumită lumină asupra câtorva alte fapte ale vieţii spirituale; trebuie să arătăm, de fapt, relaţia ce există între miturile şi Misteriile egiptene, mai ales ale întregii perioade egiptene şi vremea noastră. Din această cauză este necesar să lămurim pe deplin modul în care evoluţia progresează prin diferitele epoci.

Să mai focalizăm o dată cele prezentate ca fiind acţiunea spiritelor solare şi lunare, mai cu seamă forţele lui Osiris şi ale lui Isis, prin ale căror activităţi a luat naştere şi s-a construit corpul uman. Să ţinem seama că aceste lucruri s-au întâmplat într-un timp extrem de îndepărtat, că Pământul nostru abia se cristalizase în detalii din Pământul de apă şi că o mare parte a celor descrise s-a desfăşurat în acest Pământ de apă. Atunci era prezentă o stare a omului care ar trebui să ni se înfăţişeze o dată cu toată limpezimea în faţa sufletului, pentru ca noi să putem avea o imagine clară despre modul cum arăta şi pentru vederea umană înaintarea progresivă a omului în cadrul evoluţiei Pământului.el

Am prezentat modul în care elemente inferioare ale entităţii umane, picioarele, gambele, genunchii etc. au luat naştere ca formă fizică, încă din momentul în care Soarele prezenta semne că ar vrea să iasă din masa Pământului. Trebuie însă să ne amintim, ceea ce s-a spus întotdeauna, că toate aceste lucruri ar fi putut fi văzute astfel dacă un ochi uman ar fi fost prezent. Însă atunci omul nu se putea încă vedea pe sine. El a obţinut capacitatea de a-şi privi fiinţa abia în momentul în care corpul sau ce se forma de jos în sus a depăşit mijlocul şoldurilor sale. Ochiul uman s-a deschis abia când el a ajuns până la semnul Balanţei; atunci a început să se vadă ca prin ceaţă. Abia atunci s-a dezvoltat vederea obiectelor. În felul acesta, până la dezvoltarea mijlocului şoldurilor orice percepţie umană, orice vedere era o vedere clarvăzătoare, astral-eterică. Lucrurile fizice omul nu le putea încă percepe, căci conştienţa umană era încă o conştienţă crepusculară, înceţoşată, dar totodată clarvăzătoare, clarvăzătoare cu caracter de vis.

Apoi omul a trecut la starea de conştienţă, care a alternat cu starea de veghe. În această a doua stare, omul vedea în mod înceţoşat, ca învăluit în ceaţă şi înconjurat cu o aură luminoasă ceea ce era fizic. În starea de somn însă el se înălţa în lumile spirituale şi la entităţile divin-spirituale. Starea sa de conştienţă alterna între o conştientă clarvăzătoare care slăbea progresiv şi conştienţa obiectelor, care devenea din ce în ce mai clară şi care este conştienta principală de azi. Capacitatea percepţiei clarvizionare s-a pierdut tot mai mult, la fel şi capacitatea de a-i vedea pe zei în somn. Şi în aceeaşi măsură s-a instalat claritatea conştienţei diurne şi concomitent s-a întărit progresiv conştienţa de sine, sentimentul eului, percepţia eului.

Dacă privim înapoi la timpul lemurian, la vremea dinaintea, din timpul şi de după ieşirea Lunii din masa Pământului, ne referim la o conştienţă clarvăzătoare a omului, când acesta încă nu bănuia nimie despre ceea ce numim azi moarte. Când omul ieşea din corpul său fizic, indiferent dacă prin somn sau prin moarte, dacă se deplasa în afară conştienţa sa nu se pierdea, ci se obţinea chiar o înălţare a ei, o conştienţă într-un anumit sens mai spirituală decât atunci când era în corpul său fizic. Omul nu spunea niciodată: Eu mor acum; sau: Intru în inconştienţă. El încă nu clădea pe sentimentul sinei proprii, dar se simţea nemuritor în sânul dumnezeirii, şi toate lucrurile pe care le descriem azi el le cunoştea ca pe nişte fapte de la sine înţelese.

Să ne imaginăm că ne-am culca pentru a dormi, corpul astral ar ieşi din corpul fizic şi toate acestea s-ar întâmpla pe Lună plină. Aşadar, în pat se află corpul fizic şi cel eteric, corpul astral pluteşte deasupra, şi aceasta în timpul Lunii pline. Problema nu este că un nor astral devine pur şi simplu vizibil pentru clarvăzător, ci el vede în realitate curenţi care ies din corpul astral şi pătrund în corpul fizic; aceşti curenţi sunt forţa care în timpul nopţii elimină oboseala şi aduc corpului fizic echilibrarea pentru uzura din timpul zilei, astfel încât el se simte înviorat şi împrospătat. Dar în acelaşi timp se pot vedea curenţi spirituali ce pleacă din Lună şi care pătrund forţele astrale. S-ar vedea cum în realitate din Lună ies activităţi spirituale care străbat şi întăresc corpul astral şi îi influenţează acţiunea asupra corpului fizic.

Să admitem că am fi fost vieţuitori ai vechiului timp lemurian. Atunci corpul astral ar fi perceput aceşti curenţi de forţe spirituale, ar fi privit în sus şi ar fi spus: Osiris este cel care mă fortifică, care lucrează asupra mea, eu văd cum

acţiunea sa trece prin mine. Şi ne-am fi simţit ascunşi în timpul noptii în Osiris, am fi trăit cu eul nostru în Osiris. Am fi simţit că noi şi Osiris suntem una. Dacă am fi putut îmbrăca, atunci, în cuvinte, după ce ne-am fi întors în corpul fizic, ceea ce am simţit, am fi spus cam aşa: Acum trebuie să cobor din nou în corpul fizic, care mă aşteaptă acolo jos; este o perioadă când mă afund în natura mea inferioară – şi ne-am fi bucurat de timpul în care am fi putut părăsi din nou corpul fizic şi ne-am fi putut urca şi odihni în sânul lui Osiris sau al lui Isis, unde ne-am fi unit din nou eul cu Osiris.

Cu cât corpul fizic se dezvolta mai mult şi cu cât mai mult, după dezvoltarea mădularelor superioare, omul putea vedea şi fizic, cu cât putea percepe mai mult obiectele lumii fizice din jurul său cu atât mai lung devenea timpul pe care trebuia să-l petreacă când cobora în corpul său fizic, cu atât mai mult creştea interesul său pentru lumea fizică, cu atât se întuneca mai mult conştientizarea lumii spirituale; cu cât devenea mai clară conştienţa în corpul fizic, cu atât mai mult se dezobişnuia de lumea spirituată. Astfel evolua viaţa omului în lumea fizică, iar în stările care se desfăşurau între moarte şi o nouă nagtere, conştienţa se întuneca din ce în ce mai mult. Acel sentiment de patrie aflată în lumea zeilor omul l-a pierdut progresiv în perioada atlanteană şi după ce marea catastrofă a trecut. O mare parte din oameni au pierdut capacitatea naturală să privească în timpul nopţii în lumea spirituală, în schimb au obţinut facultatea de a vedea, în timpul zilei, în exterior cu o acuitate crescută, astfel că obiectele din jurul lor apăreau cu contururi din ce în ce mai clare. Am atras deja atenţia că la oamenii care rămăseseră înapoiaţi darul clarvederii se menţinuse, în timp ce se dezvoltau culturile postatlanteene. Până în vremea când a

apărut creştinismul, au mai existat întârziaţi ai acestei clarvederi şi mai există şi în prezent, chiar dacă foarte risipiţi, oameni care şi-au păstrat această clarvedere, care însă este o clarvedere cu totul diferită de cea obţinută prin educaţia esoterică.

În Atlantida, noaptea a devenit, aşadar, pentru om treptat întunecată, în timp ce conştienţa de zi a început să se lumineze. Pentru oamenii primei culturi postatlanteene, pe care am încercat s-o descriem în toată măreţia ei, în spiritualitatea care a fost introdusă de sfinţii Rishi, noaptea a devenit inconştientă. Această epocă culturală trebuie s-o mai descriem acum privind şi dintr-o altă perspectivă decât am făcut-o în conferinţele anterioare.

Să ne transpunem în sufletele elevilor sfinţilor Rishi, în sufletele oamenilor culturii indiene, imediat după urmele marii catastrofe acvatice atlanteene. În suflete mai trăia încă un fel de amintire a vechii lumi, a acelei lumi în care omul trăia cu zeii care lucrau la corpul său, şi care văzuse cum asupra lui acţionau Osiris şi Isis. Acum, el ieşise din această lume, din sânul zeilor. Mai înainte toate acestea erau aici pentru el, aşa cum în prezent este lumea fizică. Prin mintea indianului ce aparţinea primei culturi postatlanteene, a indianului căruia Rishi îi mai puteau spune cum a fost cu adevărat, trecea ca o amintire, căci el ştia că Rishi şi elevii lor puteau vedea în lumea spirituală. Dar el mai ştia şi că pentru omul normal, pentru cei ce aparţineau culturii indiene, timpurile în care el putea privi în lumea spirituală trecuseră.

O amintire dureroasă a adevăratei patrii trecea prin sufletul vechiului indian în timp ce se vedea transpus în lumea fizică, care nu este totuşi decât partea exterioară a lumii spirituale, şi dorul îl ducea în afara acestei lumi. Şi el spunea: Neadevăraţi sunt munţii, văile, neadevărate

masele norilor, neadevărat este chiar şi cerul înstelat, totul nu este decât un înveliş, o fizionomie a fiinţei. Adevărul care se află dincolo de acestea, zeii şi adevărata formă a omului, noi nu-l putem vedea. Ceea ce vedem este Maia, este neadevărat; ceea ce este adevărat este învăluit, ascuns. A devenit tot mai viu faptul că omul lăstărit din adevăr îşi are patria în spiritual, că ceea ce este sensibil este neadevărat, este Maia, că lumea fizică a simţurilor îl întunecă, îl cufundă în noapte.

Pe cel care simte cu atâta forţă opoziţia dintre spiritual şi fizicul neadevărat, înclinaţia religioasă îl va conduce la slăbirea interesului pentru lumea fizică şi-l va face să-şi îndrepte tot mai mult spiritul spre ceea ce văd iniţiaţii şi despre care ne informează sfinţii Rishi. Indianul dorea să renunţe la acest adevăr dur, care pentru el nu era nimic altceva decât iluzie. Adevărul nu este ceea ce percep simţurile, el îl simţea abia dincolo de aceasta. Şi prima epocă de cultură postatlaneană a acordat puţină atenţie lucrurilor ce se petreceau în plan fizic.

Altfel au stat lucrurile încă în timpul celei de a doua epoci culturale, la perşi, din care a apărut apoi Zarathustra, marele elev al lui Manu. Dacă am vrea să caracterizăm prin câteva trăsături în ce a constat trecerea de la cultura indiană la cea persană, putem spune: Cel ce aparţinea culturii persane nu simţea lumea fizică doar ca pe un adaos, ca pe o anexă, ci o simţea ca pe o sarcină. În realitate, mai privea încă şi el în sus spre regiunile luminii, spre lumile spirituale, dar îşi întorcea din nou privirea spre lumea fizică, iar în faţa sufletului său vedea cum totul se împărţea în forţe ale luminii şi forţe ale întunericului. Lumea fizică i-a devenit un câmp de lucru. Îşi spunea: Există plinătatea bună a luminii, zeitatea Ahura Mazda sau Ormuzd, şi există forţele întunecate conduse de Angra-

Mainyu (în textul german figurează forma grecească Angramainyush, n.tr.) sau Ahriman. De la Ahura Mazda vine mântuirea oamenilor, de la Ahriman lumea fizică. Noi trebuie să transformăm ceea ce vine de la Ahriman, trebuie să ne legăm de zeii buni şi să învingem pe Ahriman, zeul cel rău prin aceea că devenim astfel de fiinţe, încât putem prelucra Pământul. În timp ce-l învingem astfel pe Ahriman facem din Pământ o unealtă a Binelui. Primul pas pentru mântuirea planetei l-au făcut aparţinătorii culturii persane, şi ei aveau speranţa că şi Pământul va deveni o dată o planetă bună, că va fi mântuit şi că se va produce o glorificare a lui Ahura Mazda, a Fiinţei supreme.

Aşa simţea cel care nu mai privea în înalturile sublime ca indianul, dar care a pus un picior sigur în această lume fizică. Nu astfel gândea cel care aparţinea culturii indiene, care a pierdut pământul solid de sub picioare.

Cucerirea planului fizic a continuat pe a treia treaptă culturală, în epoca egipteano-babiloneano-asiro-caldeană. Acum de-abia mai subsistă ceva din repulsia cu care lumea fizică era resimţită ca Maia. Caldeenii priveau în sus, la cerul înstelat, iar strălucirea stelelor nu era pentru ei numai iluzie, ci ele erau considerate semne ale scrierii pe care zeii o imprimaseră planului fizic. Iar înţeleptul preot caldean urmărea pe drumurile stelelor calea de întoarcere în lumile spirituale, iar atunci când devenea iniţiat, când cunoştea toate fiinţele care locuiau pe planete, în constelaţii, el spunea: Ceea ce văd cu ochii când ridic privirea spre cerul înstelat este expresia exterioară a ceea ce-mi oferă vederea clarvăzătoare, iniţierea. Când preotul ce mă iniţiază îmi prilejuieşte privilegiul vederii lui Dumnezeu eu îl văd pe Dumnezeu. Dar orice lucru exterior pe care îl văd nu este numai iluzie; în el văd scrierea zeilor.

Un astfel de iniţiat se simţea aşa cum ne simţim noi când, după un timp îndelungat, primim o scrisoare de la un prieten şi vedem semnele trimise de el din locuri îndepărtate. Vedem că mâna sa a format literele, conştientizăm sentimentele inimii sale care sunt exprimate prin litere. Cam aceasta era ceea ce simţea iniţiatul caldean, dar şi cel egiptean, care pătrundea în sfintele Misterii, cel care, în timp ce se afla în templul iniţierii vedea cu ochiul său spiritual entităţile spirituale care erau legate de Pământul nostru. Iar când vedea acestea şi apoi ieşea sub cerul liber şi când privea lumea stelelor, aceasta îi apărea ca o scrisoare a zeilor. El percepea o scriere a zeilor când luminau fulgerele, când se rostogoleau tunetele; în vântul furtunii el percepea o revelaţie a zeilor. Zeii se manifestau pentru el în tot ce vedea în mod exterior. Aşa cum percepem noi scrisoarea prietenului, el simţea lumea exterioară, când vedea lumea elementelor, lumea plantelor, a animalelor, munţii, lumea norilor, lumea aştrilor. Toate acestea erau descifrate ca o scriere a zeilor.

În timpul în care egiptenii aveau încredere în legile pe care omul le putea afla în lumea fizică, prin care el domina materia, au luat naştere geometria, matematica. Cu ajutorul lor omul putea stăpâni elementele, pentru că avea încredere în ceea ce putea găsi spiritul său, pentru că el credea că spiritul poate fi impregnat materiei. Astfel el putea construi piramidele, templul şi sfincşii. Acesta era un pas hotărâtor pentru cucerirea planului fizic, care a fost făcut în cea de a patra epocă de cultură. Cu aceasta, omul ajunsese atât de departe încât putea să perceapă în mod corect planul fizic; abia acum planul fizic căpăta o valoare pentru el. Dar de ce profesori a avut el nevoie, înainte?

Mai înainte oamenii au avut nevoie de profesori; şi iniţiaţii au avut nevoie de profesori, în vechiul timp indian.

De ce fel de profesori au avut nevoie iniţiaţii? Era necesar ca iniţiatul să fie condus pentru a vedea ce a putut vedea omul în starea sa de conştienţă clarvăzătoare începeţoşată. Apoi candidatul la iniţiere trebuia condus în lumea spirituală, în patria spirituală anterioară, pentru ca ceea ce afla prin trăirile sale să poată împărtăşi celorlalţi. Pentru aceasta avea nevoie de profesori. Astfel, elevii Rishilor aveau nevoie de profesori care să le dezvăluie ce se întâmpla în vechea Lemurie, ce se întâmpla în vechea Atlantidă, în vremea în care omul mai dispunea de clarvedere. Tot astfel stăteau lucrurile şi la perşi.

Alta era situaţia la caldeeni şi mai ales la egipteni. Desigur şi aici au existat profesori care aduceau elevii până la stadiul dezvoltării forţelor proprii, în aşa fel încât ei priveau prin clarvedere în lumea spirituală la ce se află dincolo de lumea fizică. Aceştia erau cei care arătau ce se află dincolo de tot ce este fizic. Dar în Egipt devenea necesar un nou învăţământ, o metodă cu totul nouă. În vechea Indie nu existase un interes deosebit pentru felul în care se înscrie în planul fizic ceea ce se întâmplă în lumea spirituală, în ceea ce priveşte corespondenţa dintre zei şi oameni; au existat slabe preocupări pentru acest aspect. În Egipt însă era necesar altceva: nu numai că elevul vedea prin iniţiere zeii, dar el vedea şi felul în care aceştia îşi mişcau mâinile pentru a realiza scrierea stelară, modul în care se realizează toate formele fizice. Vechii egipteni aveau şcoli organizate întru totul după modelul indian, dar învăţau suplimentar şi cum corespund forţele spirituale cu lumea fizică. Acum ei dispuneau de un material didactic nou. În India se indicau elevului forţele spirituale prin clarvedere; în Egipt, la aceasta se mai adăuga şi faptul că se indica ce corespunde în planul fizic forţelor spirituale. Se arăta, în legătură cu fiecare organ al corpului fizic, cărei

lucrări spirituale îi corespunde; se învăţa, de exemplu, cum corespunde inima unei lucrări spirituale. Întemeietorul şcolii care, prezenta nu numai spiritualul, ci şi lucrarea acestuia în lumea fizică a fost marele Hermes Trismegistos [Nota 19]. Trebuie să vedem în această figură pe Toth cel de trei ori mare, primul care a arătat oamenilor că întreaga lume fizică este o scriere a zeilor. Vedem astfel cum, una după alta, culturile postatlanteene îşi încorporează impulsurile în evoluţia umanităţii. Egiptenilor, Hermes le-a apărut ca un mesager al zeilor. El le-a indicat ceea ce trebuia descifrat ca faptă a zeilor în lumea fizică.

Cu aceasta am caracterizat în mod sumar cele trei epoei culturale ale perioadei postatlanteene. Oamenii învăţaseră să preţuiască planul fizic.

Cea de a patra epocă culturală, cea greco-romană, este perioada în care omul vine şi mai mult în atingere cu planul fizic. În acest răstimp omul ajunge atât de departe încât nu vede numai scrierea zeilor în lumea fizică, ci îşi aşază în lumea obiectivă sinea sa proprie, individualitatea sa spirituală. Creaţii artistice ca cele produse de Grecia nu existaseră mai înainte. Ceea ce s-a atins în cea de a patra epocă de cultură a fost faptul că omul şi-a transpus în afară, în sculptură, sinea sa, în operele imagistice, că a creat prin acestea ceva ca o sine fizică a sa.

În acest timp interioritatea, spiritualul din om coboară din acesta în afară, în planul fizic, şi se revarsă în materie. În modul cel mai pur vedem această încheiere a unei căsătorii între spiritual şi materie în templul grecesc. Acest templu este, pentru oricine îl poate vedea retrospectiv, o operă minunată. Arhitectura greacă este arhitectură primordială. Orice artă îşi are undeva vârful ei. Aici şi-a atins arhitectura apogeul său. Sculptura, pictura şi-au atins şi ele o dată momentul suprem. În ciuda piramidei

gigantice, arhitectura a atins cea mai minunată realizare în templul grecesc. Ce s-a realizat în acesta?

Cine are un sentiment artistic al spatiului, adică cel care simte care este diferenţa dintre o linie orizontală faţă de una verticală, poate resimţi un ecou slab. Iar celui care poate simţi cum susţine coloana ceea ce se află deasupra ei, i se va trezi în suflet o sumă de adevăruri cosmice. Trebuie să simţi că toate aceste linii se găsesc încă dinainte, în mod invizibil, în spaţiu. Artistul grec vedea parcă în mod clarvăzător coloana şi doar umplea cu materie ceea ce vedea. El vedea spaţiul ca pe ceva viu, străbătut de forţe vii. Cum ar putea omul actual să simtă ce vitalitate avea acest sentiment al spaţiului?

Un ecou slab îl putem afla la pictorii vechi. În unele reprezentări, de exemplu, se văd plutind îngeri în spaţiu şi avem sentimentul că ei se susţin reciproc. Foarte puţin mai persistă în prezent din acest sentiment al spaţiului. Nu vreau să ridic nici un fel de obiecţii împotriva artei culorilor a lui Böcklin, dar îi lipseşte orice sentiment ocult al spaţiului. O făptură ca cea care se găseşte deasupra grupului din lucrarea sa *Pieta* – nu se ştie dacă este un înger sau o altfel de fiinţă – trezeşte, neapărat, privitorului, sentimentul că în orice clipă ea va cădea peste grupul de sub el. Trebuie să subliniem aceasta, dacă dorim să atragem atenţia asupra unui fapt cu privire la care, în prezent, abia poate fi suscitată o reprezentare: sentimentul spaţiului la greci este de natură ocultă. Un templu grecesc arată ca şi cum spaţiul l-ar fi născut el însuşi din liniile sale. Urmarea acestui lucru a fost faptul că entităţi divine pe care grecul le cunoştea prin clarvedere şi pentru care a fost ridicat templul coborau cu adevărat în el, şi se simţeau realmente bine în el. Este adevărat: Pallas Athena, Zeus ete. se aflau cu sdevărat în temple; îşi aveau trupurile,

corpurile lor materiale în aceste temple. Întrucât asemenea entităţi se puteau încarna numai până în corpurile lor eterice, ele îşi găseau în aceste temple o locuinţă adevărată în lumea fizică. Un astfel de templu putea deveni corpul lor fizic, în care corpul lor eteric se simţea bine.

Cine înţelege templul grecesc ştie că el se deosebeşte fundamental de un dom gotic. În această afirmaţie nu trebuie văzută o critică a arhitecturii gotice, pentru că şi domul gotic este o operă de artă grandioasă. Cel care priveşte în interiorul lucrurilor îşi poate imagina însă că şi atunci când este în singurătatea sa, când în jurul său nu se află pe o mare distanţă nici un om, templul grecesc este un tot. Un templu grecesc este un întreg chiar şi atunci când nici un om nu se roagă în interiorul său. El nu este lipsit de suflet, nu este gol, căci zeul este în el, el este locuit de zeu.

Un dom gotic nu este însă un întreg, ci reprezintă ceva fragmentar, dacă în el nu se află credincioşi, dacă nu există oameni care se roagă. Cel care înţelege acest lucru nu-şi poate imagina domul gotic izolat, fără mulţimea de credincioşi care se mişcă în el cu gândurile lor. De domul gotic nu este legată nici o divinitate, nici o fiinţă spirituală când în el nu se desfăşoară rugăciunile credincioşilor. Doar după ce se adună comunitatea celor ce se roagă el se umple cu divinitate. Acest lucru se exprimă chiar în cuvântul „dom", înrudit eu terminaţia din cuvintele germane *Deutschtum*, *Volkstum* etc., care conferă întotdeauna un sens de adunare; chiar şi cuvântul *Duma* este înrudit cu el. Templul grecesc nu este o casă a credincioşilor. Are forma unei case în care locuieşte însuşi zeul; el poate exista singur. În domul gotic, în schimb, te simţi acasă doar când îl umple mulţimea credincioasă, când este adunată colectivitatea cucernică, când prin geamurile colorate pătrunde lumina iar culorile se transformă în particule fine

de praf; atunci, aşa cum se întâmpla adeseori, predicatorul spunea din amvon: Aşa cum lumina se descompune în multe culori, tot astfel şi lumina spirituală, forţa dumnezeiască se transmite în mulţimea sufletelor şi în numeroasele forţe ale planului fizic. Predicatorul spunea adesea asemenea lucruri. Când concepţia şi trăirea sufletească confluau astfel, atunci domul era un lucru încheiat.

Romanul însă a mai făcut un pas în direcţia învingerii planului fizic. Grecul avea facultatea de a crea în operele sale de artă spiritual-sufletescul, dar se simţea membru al unui întreg, al polisului, al statului-oraş; nu se simţea încă o personalitate. La fel stăteau lucrurile şi în culturile anterioare: egipteunul nu simţea că este izolat, ci, ca egiptean, se considera a fi parte a unui popor. La fel, în Grecia, se punea preţ nu pe faptul de a te simţi om; mândria cea mai mare era de a fi spartan, atenian. A fi o personalitate, a fi tu însuţi ceva în lume a fost simţit pentru prima oară în cadrul societăţii romane.

A fi ca personalitate ceva în sine a devenit adevăr abia pentru roman. Romanul a inventat noţiunea de „cetăţean", care a determinat apoi dezvoltarea jurisprudeniei, a dreptului, pe drept cuvânt numit o invenţie romană. Numai jurişti actuali care nu au habar despre aceste lucruri au avut lipsa de gust de a spune că ar fi existat mai de mult un drept în acest sens. Se spun lucruri aberante de către cei care vorbesc de creatori de drept orientali, ca de exmeplu Hammurabi [Nota 20]. Înainte nu au existat interdicţii de drept, nu au existat decât porunci divine. Ar trebui spuse cuvinte tari, dacă vrem să vorbim obiectiv despre această ştiinţă; dacă dorim să fim drepţi, ar trebui să facem afirmaţii dure. Notiunea de cetăţean a fost percepută cu adevărat abia în Roma veche.

Aici, omul a adus spiritualul în lumea fizică, până la individualitatea sa proprie. În vechea Romă a fost inventat pentru prima oară testamentul; voinţa fiecărei personalităţi a devenit aici atât de puternică, încât ea putea dispune chiar şi dincolo de moarte ce trebuia să se întâmple cu posesiunea, cu proprietatea sa. Acum hotărâtor devenea omul personal, izolat. Prin aceasta, omul a coborât, în individualitatea sa proprie, spiritualul până în planul fizic. Acesta a fost punctul cel mai coborât al evoluţiei.

Omul s-a aflat la nivelul cel mai înalt în cultura indiană. Indianul mai plutea încă în înalturi spirituale. În cea de a doua cultură, cea protopersană sau protoiraniană, omul a coborât. În cea de a treia cultură, cea egipteană, a coborât şi mai mult. În cea de a patra eultură, omul a coborât cu totul până jos, în planul fizic, în materie. A existat atunci un punct în care omul a stat la răspântie: fie cobora din ce în ce mai jos, fie trebuia, fiind la nivelul cel mai coborât, să găsească posibilitatea de a se pregăti pe sine pentru un nou urcuş, pentru o reîntoarcere în lumea spirituală. Pentru aceasta însă trebuia să apară un impuls spiritual în planul fizic, o zguduitură puternică, care-l putea conduce în lumea spirituală. Acest impuls a fost dat prin apariţia lui Iisus Hristos pe Pământ. Hristosul divin-spiritual trebuia să vină către oameni într-un corp uman fizic, trebuia să parcurgă trăirea fizică în lumea fizică. Acum, când omul era în întregime în lumea fizică, Dumnezeu a trebuit să coboare la el, pentru ca acesta să regăsească drumul spre lumea spirituală, Calea. Mai devreme acest lucru nu ar fi fost posibil.

Am urmărit azi evoluţia culturilor epocii postatlanteene până la punctul ei cel mai coborât; am văzut, în mod schematic, cum s-a produs impulsul spiritual

al lui Hristos, în punctul cel mai coborât al evoluţiei. Acum, omul trebuie să urce din nou, spiritualizat şi pătruns de principiul hristic. Vom vedea astfel cum, de exemplu, cultura egipteană reapare în epoca noastră, dar străbătută de principiul hristic.

CONFERINŢA a X-a

Leipzig, 12 septembrie 1908

Există multe mituri şi legende ale vechilor egipteni care înainte erau bine cunoscute şi care îşi fac din nou apariţia în concepţia despre lume aparţinând ştiinţei spiritului, care nu sunt însă cuprinse în tradiţia istorică, exterioară care se ocupă de egipteni. Unele din aceste mituri ne-au fost păstrate în istorie în forma în care au devenit familiare în Grecia. Căci în cea mai mare parte legendele Greciei care nu se referă la Zeus şi la familia sa au fost preluate din Misteriile egiptene. Ne vom ocupa azi de tot felul de aspecte legendare, de care avem nevoie chiar dacă o istorie culturală actuală afirmă că de fapt în mitologia greacă se găsesc puţine lucruri utile omului.

De ce a trebuit să urmărim cealaltă parte a dezvoltării umane, adică partea spirituală? Tot ce vedem în plan fizic rămâne numai eveniment, fapt al planului fizic. Dar în cadrul ştiinţei spiritului nu ne interesează numai ce trăieşte în plan fizic, ci şi tot ce se întâmplă în lumile spirituale.

Din cele ce am auzit în conferinţele de ştiinţa spiritului ştim ce se petrece cu omul între moarte şi o nouă naştere. Trebuie să ne amintim numai că prin moarte omul trece în starea de conştienţă pe care o numim Kamaloka, în

care omul, chiar dacă a devenit o ființă spirituală, este menținut prin corpul său astral. Este timpul în care omul încă mai cere ceva de la lumea fizică, în care el suferă, deoarece nu se mai află în lumea fizică. Apoi vine un timp în care el trebuie să se pregătească pentru o viață nouă: starea de conștiență a Devachanului, în care omul nu mai este legat direct de lumea fizică, de ceea ce sunt impresiile fizice. Ne putem imagina deosebirea dintre viața în Kamaloka și viața în Devachan urmărind două exemple.

Știm că omul nu-și pierde imediat după moarte dorințele și poftele. Să presupunem că omul a fost în viață un gurmand care a simțit o mare satisfacție în consumul delicatesclor. După moarte această dorință de plăceri, această dorință de a consuma delicatese nu dispare imediat. Omul nu are aceste dorințe în corpul fizic, ci în corpul astral. Din cauză că după moarte își păstrează corpul astral el păstrează și dorința, însă îi lipsește organul pentru satisfacerea acestor dorințe: corpul fizic. Dorința de a mânca nu depinde de corpul fizic, ci de corpul astral și acum, după moarte, apare pofta de ceea ce în viață îi dădea satisfacție maximă. Din această cauză după moarte omul suferă până se debarasează de toate dorințele pe care și le-a dezvoltat prin organele fizice. Atât durează prezența omului în Kamaloka. Apoi începe timpul în care omul nu mai are pretenții ce nu pot fi satisfăcute decât prin organe fizice. Atunci el pătrunde în Devachan.

În măsura în care omul încetează de a mai fi înlănțuit de lumea fizică, el începe să obțină o conștiență corespunzătoare lumii devachanice. Ea se aprinde din ce în ce mai mult. Numai că, în prezent, el nu are încă o conștiență a eului ca cea pe care o are în lumea aceasta. În viața devachanică omul se simte ca un membru, ca un organ al întregii lumi spirituale. Așa cum mâna s-ar simți,

dacă ar simți, membru, organ al organismului fizic, omul, în conștiența sa devachanică, simte că este membru al lumii spirituale și membru al ființelor superioare. El se va ridica abia ulterior spre independența sa. Dar el conlucrează și acum asupra Cosmosului, el lucrează și acum asupra regnului vegetal din lumea spirituală. Omul colaborează la toate lucrurile, nu dintr-o hotărâre proprie, ci ca membru slujitor al lumii spirituale.

Când descriem în felul acesta ceea ce trăiește omul între moarte și o nouă naștere nu trebuie să ne închipuim că evenimentele lumii devachanice nu sunt și ele supuse unei modificări. În felul acesta, oamenii au în mod tainic conștiența că aici Pământul nostru este de fapt schimbător, dar că dincolo, după moarte, totul rămâne neschimbat. Lucrurile nu stau astfel. Când timpul petrecut în Devachan este descris, astăzi, în acest fel, înseamnă că aceasta este aproximativ starea actuală a Devachanului. Dar să ne amintim cum stăteau lucrurile în vremea când sufletele noastre erau încarnate în cadrul culturii egiptene. Atunci priveam spre piramidele gigantice și spre alte construcții mari. În timpuri vechi lucrurile stăteau cu totul altfel. Să ne gândim cât de mult s-a schimbat de atunci fața Părnântului. Este suficient să urmărim știința materialistă și vom afla, de pildă, cum cu puține milenii în urmă existau în Europa altfel de animale, cum întreaga Europă arăta cu totul altfel. Fața Pământului se modifică în continuu, ceea ce face ca omul să intre în noi relații de existență. Acest lucru îi apare oricui în mod foarte clar. Dar atunci când descrii condițiile lumii spirituale oamenii cred cu mare ușurință că ceea ce s-a întâmplat în lumea spirituală, dacă ei au murit eventual cu o mie de ani înainte de Hristos, că ceea ce a avut loc dincolo s-ar fi petrecut ca astăzi, dacă se nasc în prezent și mor acum din nou.

La fel cum se modifică planul fizic se modifică şi condiţiile din celelalte lumi. Sejurul în Devachan era cu totul altceva decât în prezent, când intrai în Devachan din viaţa egipteană sau din cea a vechii Grecii. Şi aici are loc o evoluţie. Este natural să descriem acum condiţiile actuale ale Devachanului; condiţiile însă s-au schimbat. Putem admite acest lucru dacă luăm în considerare ce ne-au adus ultimele conferinţe şi descrierile pe care le cuprind.

Am văzut, privind mult înapoi, până la epoca atlanteană, cum omul trăia mai mult în lumea spirituală, cum în timpul somnului el era activ în lumea spirituală. Apoi acest lucru se reduce din ce în ce mai mult. Dacă totuşi ne întoarcem suficient de mult în timp, aflăm că omul trăieşte de fapt în lumea spirituală. În timpuri vechi nici diferenţa dintre somn şi moarte nu este atât de mare. Într-un trecut foarte îndepărtat oamenii au avut perioade lungi de somn. Acesta a coincis aproximativ cu un interval de timp care este parcurs în prezent de o încarnare şi de viaţa de după moarte. Prin faptul că omul cobora în planul fizic el a fost şi din ce în de mai mult implicat în acest plan. Am arătat cum indianul privea într-o lume superioară, cum omul din Persia încerca să cucerească planul fizic. Omul a coborât din ce în ce mai mult, iar în perioada greco-romană a avut loc o „căsnicie" între spirit şi materie, între lumile spirituale şi planul fizic. Cu cât omul se integra mai mult în miezul acestei epoci cu atât el învăţa mai mult să iubească lumea fizică şi să capete un interes pentru ea. O dată cu aceasta s-a schimbat însă şi tot ce putem numi trăiri între moarte şi o nouă naştere.

Dacă ne întoarcem la începutul epocii postatlanteene, găsim că oamenii aveau un slab interes pentru planul fizic. Iniţiaţii acelui timp puteau fi răpiţi în lumi înalte, în lumile devachanice; ei comunicau apoi celorlalţi oameni trăirile

lor. În omul care se simţea răpit cu toate gândurile, cu toate simţurile, în lumea adevărată, în patria lor, acest lucru determina o stare de interes scăzut pentru condiţiile planului fizic. Când însă se ridica în Devachan după ce de-abia se legase cu planul fizic, atunci el avea o conştienţă relativ luminoasă. Când un astfel de om se încarna apoi din nou în cultura persanâ, el se simţea deja concrescut cu materia fizică, încât pierdea din claritatea conştienţei în Devachan. În perioada egipteano-caldeană, în care omul a început să iubeaseă lumea fizică exterioară, lucrurile erau de aşa natură încât în Devachan el avea deja o conştientă foarte tulbure, înceţoşată. Această conştienţă era, prin natura ei, încă mai înaltă decât conştienţa din lumea fizică, dar prin gradul său ea coboară tot mai mult şi devine tot mai întunecată, până la perioada greco-romană. În această perioadă conştienţa devachanică se întunecă progresiv şi devine mai înceţoşată. Nu era o conştienţă de vis; ea nu a fost niciodată astfel. Era o conştienţă de care omul era conştient. Aşadar, o întunecare a acestei conştiente a avut loc în paralel cu desfăşurarea evoluţiei.

În esenţă, Misteriile existau pentru a da omului posibilitatea de a nu avea în lumea spirituală numai o conştienţă înceţoşată, ci de a da din nou claritate conştienţei. Să ne imaginăm că nu ar fi existat Misterii şi nici iniţiaţi. Atunci omul ar fi avut în lumile spirituale o conştienţă tot mai crepusculară, tot mai înceţoşată. Numai prin aceea că în paralel cu întunecarea conştienţei în Devachan avea loc şi iniţierea în Misterii şi o dată cu aceasta şi însuşirea anumitor capacităţi cu care oameni deja selectaţi priveau în lumile spirituale cu toată limpezimea, numai prin faptul că iniţiaţii în mituri şi legende puteau raporta despre acestea a pătruns în conştienţa devachanică dintre moarte şi o nouă naştere un

plus de claritate, de luminozitate. Toţi cei care se integraseră suficient în lumea fizică resimţiseră deja această întunecare a conştienţei în lumea spirituală şi nu este o poveste ci adevăr faptul că iniţiatul în Misteriile eleusine a putut face o experienţă foarte specială. Principiul iniţierii este ca omul să poată urca în lumile spiritului încă din timpul vieţii şi să înţeleagă ce se întâmplă aici. Iniţiatul din acea epocă a putut afla în mod nemijlocit despre umbra din lumea spirituală. Este în adevăr expresia unui iniţiat [Nota 21] când se spune: Oh, mai bine cerşetor în lumea fizică decât rege în lumea umbrei. Această expresie a izvorât din experienţele iniţiaţilor. Astlel de lucruri nu le putem aprofunda suficient şi le înţelegem abia când cunoaştem faptele lumii spirituale.

Acum vom da o formă mai concretă lucrurilor amintite ieri în treacăt, într-o formă abstractă.

Dacă nu ar fi survenit nimic altceva decât coborârea omului în viaţa fizică, conştienţa s-ar fi întunecat tot mai mult între moarte şi o nouă viaţă. În final, oamenii ar fi pierdut cu totul legătura cu lumea spirituală. Oricât de ciudat i s-ar părea celui care este contaminat în interiorul său, chiar şi numai în mică măsură, de vreo formă de materialism, ceea ce voi spune acum este totuşi adevărat. Dacă în evoluţia umanităţii nu ar fi intervenit nimic, din punct de vedere spiritual, aceasta ar fi căzut pradă morţii. Dar există o posibilitate de luminare a conştienţei între moarte şi o nouă naştere şi aceasta poate fi obţinută fie prin iniţiere sau, în prezent, prin aceea că omul participă în această viaţă la lumea spirituală, că el are deja unele trăiri care nu mor o dată cu corpurile sale, care rămân legate de el şi în lumea spirituală, în nucleul său fiinţial veşnic. De acest lucru aveau grijă Misteriile, întreaga evoluţie

spirituală, aveau grijă marii iniţiaţi dinainte de Hristos şi în primul rând însăşi entitatea pe care o cunoaştem sub numele de Hristos. Într-un anumit fel, toţi ceilalţi iniţiaţi au fost precursori ai lui Hristos, erau soli care anunţau apariţia lui Hristos.

Să descriem acum fenomenul apariţiei lui Hristos, să ne gândim la un om care n-ar fi auzit niciodată despre Hristos, care n-ar fi putut prelua în sine tainele Evangheliei lui Ioan, care nu ar fi putut spune niciodată: Vreau să-l imit pe Hristos care trăieşte şi acţionează aici, vreau să preiau principiile sale în entitatea mea. Să ne imaginăm, aşadar, că Hristos nu s-ar fi apropiat niciodată de un astfel de om, el nu ar fi putut lua cu sine în lumea spirituală acel tezaur care îi este necesar omului actual, dacă vrea să evite întunecarea conştienţei. Ceea ce omul ia cu sine ca reprezentări ale lui Hristos constituie o forţă care face, după moarte, conştienţa clară, care salvează oamenii de destinul pe care l-ar fi avut, dacă Hristos nu ar fi apărut. Dacă nu ar fi apărut Hristos, fiinţa umană ar fi supravieţuit, dar, după moarte, conştienţa nu s-ar fi putut lumina niciodată. Acest lucru este ceea ce conferă importanţa apariţiei lui Hristos, şi anume că nucleului fiinţial al omului îi este încorporat ceva important. Evenimentul de pe Golgota apără omul de moartea spirituală, atunci când îl identifică cu propria sa fiinţă.

Nu trebuie să credem că ceilalti mari conducători ai omenirii nu ar avea o importanţă similară. Nu este vorba de faptul că trebuie să luăm în considerare o dogmă exclusiv în favoarea creştinismului. Aceasta ar fi o lezare a adevăratului creştinism, căci cel care cunoaşte faptele ştie că şi în vechile Misterii se propovăduia creştinismul. Un gând ca cel exprimat de Augustinus [Nota 22] este profund adevărat: „Ceea ce, în prezent, se numeşte religia creştină a

existat la cei vechi şi nu era absentă la începuturile existenţei neamului omenesc, până la apariţia lui Hristos întrupat, după care religia adevărată care era deja prezentă a primit numele de religie creştină". Nu este vorba de a numi-o astfel, ci de a înţelege corect importanţa impulsului lui Hristos. Şi cum Hristos a fost figura care a apărut în punctul cel mai coborât al evoluţiei, tot astfel au stat lucrurile şi în cazul lui Buddha, Hermes şi al celorlalte mari entităţi spirituale, ele având întru totul conştienţa profetică a venirii viitoare a lui Hristos şi a faptului că El trăia în ei înşişi.

Putem vedea acest lucru când studiem fenomenul apariţiei lui Buddha. Cine era de fapt Buddha? Trebuie să atingem aici un aspect care nu poate fi abordat decât între elevi ai ştiinţei spiritului. Oamenii, chiar şi teosofii, îşi reprezintă de obicei tainele reîncarnării într-un mod mult prea simplist [Nota 23]. Nu trebuie să ne imaginăm că un suflet oarecare care azi este întrupat în cele trei învelişuri ale sale s-a încorporat pur şi simplu într-o încarnare anterioară şi apoi din nou într-una premergătoare, precedată de alta, mereu după aceeaşi schemă. Tainele sunt mult mai complicate. În ciuda faptului că H.P. Blavatsky [Nota 24] şi-a dat multă osteneală să spună elevilor săi cei mai apropiaţi cât de complicate sunt aceste taine, în prezent, acest lucru nu este înţeles corect. Lumea îşi reprezintă simplist că un suflet se încarnează mereu într-un corp. Chiar aşa de simple nu sunt lucrurile. Nu putem introduce o figură istorică într-o asemenea schemă, dacă vrem s-o înţelegem în mod corect. Trebuie să abordăm un astfel de caz într-un mod mult mai complex.

Încă din Atlantida întâlnim fiinţe care se aflau în jurul unui om, aşa cum în prezent îi avem pe contemporanii noştri, pe care însă acesta le vedea şi făcea cunoştinţă cu

ele când se afla în afara trupului său, sus, în lumea spirituală. Am mai spus cum i-a cunoscut aici pe Thor, pe Zeus, pe Baldur ca pe niște tovarăși adevărați. Ziua el trăia în lumea fizică, dar în cealaltă stare de conștiență făcea cunoștință cu entități spirituale care parcurgeau un alt drum al evoluției decât el. În timpul străvechi al Pământului, omul nu poseda încă un corp atât de dens ca azi; despre un schelet nici nu putea fi vorba într-o anumită vreme. Corpul din perioada atlanteană nu putea fi văzut cu ochii fizici decât într-un anumit fel. Dar existau ființe care nu coborau decât până la încarnarea într-un corp eteric. Existau apoi ființe care pe vremea în care aerul era încă plin de aburi de apă se mai încorporau încă. Atunci, când omul trăia într-o atmosferă apoasă-ceţoasă, aceste încorporări mai erau posibile. O astfel de figură a fost, de exemplu, cel care mai târziu va deveni Wotan. El spunea: Dacă omul se încorporează astfel în materia luminos-lichidă, atunci pot s-o fac şi eu. O astfel de ființâ a luat formă de om şi a circulat în lumea fizică. Dar când Pământul a devenit tot mai dens şi omul a luat forme tot mai dense, Wotan spunea: Nu, în această materie densă eu nu voi intra. El a rămas în lumi invizibile, în lumi din afara Pământului. Aşa au stat lucrurile, în general, cu ființele divin-spirituale.

Dar din acel moment ele puteau stabili un fel de legături cu oameni care le veneau în întâmpinare, care se dezvoltau de jos în sus. Mersul evoluției omului era de aşa natură încât el ajungea la punctul cel mai de jos al evoluției. Până la acest punct zeii au mers în tandem cu omul. După aceea, ei au ales însă o altă ca1e, care era invizibilă pentru om în planul fizic. Dar când existau oameni care duceau o viață conformă cu regulile inițiaților şi care prin aceasta îşi clarificau corpurile mai subtile ei veneau într-o anumită

măsură în întâmpinarea zeilor, astfel încât omul care, era încorporat în trup de carne, când se limpezea, putea face aceasta în aşa fel încât era capabil să fie umbrit de o astfel de fiinţă care nu putea coborî până la corpul fizic. Unui astfel de om i s-a întâmplat ca atât corpul astral cât şi cel eteric să-i fie pătrunse de o astfel de fiinţă superioară care, altfel, nu avea o formă umană proprie, dar care a pătruns într-o altă fiinţă şi s-a vestit prin intermediul unei alte fiinţe.

Când vom cunoaşte acest fenomen, nu ne vom mai reprezenta încarnarea ca fiind atât de simplă. Este întru totul posibil să existe un om care să fie reîncarnarea unuia care a evoluat, care şi-a clarificat atât de mult cele trei corpuri ale sale încât poate să devină acum lăcaşul unei entităţi mai înalte. În acest fel Buddha a devenit un lăcaş pentru Wotan. Aceeaşi entitate care a fost numită Wotan în miturile germanice a reapărut ca Buddha. Buddha şi Wotan sunt înrudiţi chiar şi verbal.

Putem spune că multe lucruri care aparţin tainelor epocii atlanteene au trecut în ceea ce putea vesti Buddha. Aceasta se află în consonanţă cu faptul că ceea ce a trăit Buddha este ceva ce zeii trăiseră în sferele spirituale pe care le trăiseră şi oamenii când se mai aflau ei înşişi in acele sfere. Învăţătura lui Wotan acorda o atenţie redusă planului fizic, ea doar menţiona că planul fizic este un loc al suferinţei şi că eliberarea de acesta are o mare importanţă – căci prin Buddha vorbea entitatea lui Wotan. Din această cauză, cei care erau rămăşiţe ale locuitorilor Atlantidei au arătat o profundă înţelegere pentru învăţăturile lui Buddha. În cadrul populaţiei asiatice rămăseseră în urmă unele segmente care se menţinuseră ca rase pe treapta atlanteană de dezvoltare. Bineînţeles, ei trebuiau să progreseze în mod exterior o dată cu evoluţia Pământului.

La populaţiile mongole se găsesc multe astfel de remanenţe din Atlantida; sunt rămăşiţe ale vechii populaţii a Atlantidei, iar caracterul stationar al acestora este o moştenire din acea vreme. Din această cauză învăţăturile lui Buddha servesc cu predilecţie unor astfel de populaţii şi budismul a făcut mari progrese la aceste popoare.

Lumea progresează, îşi continuă evoluţia. Apartenenţa unui popor la o religie anume este o problemă a necesităţilor spirituale. Datorită faptului că populaţia europeană s-a implicat în lumea fizică, îi este imposibil să se adâncească afectiv în budism, să se identifice cu partea cea mai intimă a învăţăturii lui Buddha. Budismul nu a putut niciodată să devină o religie a umanităţii. Nu este vorba de o simpatie sau de o antipatie, ci doar o judecată potrivit faptelor. Dacă dorinţa de a răspândi creştinismul dintr-un centru al Asiei, unde mai există şi alte populaţii, ar fi greşită, tot atât de greşit este şi a impune budismul pentru populaţia europeană. Nici o concepţie religioasă nu este valabilă dacă nu este creată pentru necesităţile cele mai interioare ale timpului; o astfel de concepţie nu poate da niciodată un impuls cultural. Acestea sunt lucruri care trebuie înţelese, dacă se doreşte cunoasterea adevărată a contextului, cu toate conexiunile sale.

Nu trebuie însă să se creadă că personajul istoric al lui Buddha ar fi fost conştient de toate evenimentele care erau prezente în apariţia sa. Dacă ar trebui să pun în discuţie toate aceste aspecte, aş avea nevoie de mai multe ore. Nu am epuizat nici pe departe întreaga complexitate a persoanei istorice Buddha. În Buddha mai trăia ceva. Nu este vorba doar de o entitate venită din vremea Atlantidei şi care s-a încorporat în cel care era Buddha uman; în afară de acesta mai exista în el încă ceva despre care putea afirma: Nu pot încă să cuprind acest lucru, este ceva care

mă însufleţeşte, dar eu nu fac decât să particip la el. Este vorba de entitatea hristică. Ea îl însufleţea pe marele profet. Era o entitate bine cunoscută în Misteriile mai vechi, şi în toate se făcea referire la cel ce va veni.

Şi El a venit! Momentul venirii sale corespundea necesităţilor istorice care stau la baza evoluţiei. Era încă posibil ca el să se poată încorpora în Buddha, într-un fel de subconştient al acestuia. Dar pentru a se putea deplasa pe Pământ, el nu se putea încorpora decât dacă fuseseră pregătite special în această perspectivă un corp fizic, unul eteric şi unul astral. Hristos avea cea mai mare forţă de acţiune, dar nu se putea încorpora decât dacă un corp fizic, un corp eteric şi un corp astral fuseseră pe deplin purificate şi clarificate de către o altă entitate. Astfel, încorporarea lui Hristos nu putea avea loc decât dacă apărea o entitate care să fi atins nivelul înalt necesar acestui scop. Acesta a fost Iisus din Nazareth. El ajunsese atât de departe în evoluţia sa, încât era în situaţia de a-şi purifica atât de mult în cursul vieţii sale corpul fizic, corpul eteric şi corpul astral, încât putea să părăsească la vârsta de treizeci de ani aceste corpuri care mai erau apte de viaţă, mai erau utilizabile pentru o entitate superioară lui.

Adeseori, după ce am arătat că era necesar un nivel înalt de evoluţie pentru ca Iisus să-şi poată sacrifica corpurile, oamenii au adus o obiecţie ciudată: Acesta nu este un sacrificiu, căci ce ţi-ai putea imagina mai frumos? Nu s-ar putea vorbi de o mare jertfă atunci când este vorba să-ţi predai corpurile unei entităţi atât de înalte. Desigur, este frumos şi nu este o mare jertfă dacă se prezintă lucrurile atât de abstract. Dar îţi vine să răspunzi: Făceţi o dată acest lucru; oricine ar vrea să facă sacrificiul, dar încercaţi să-l faceţi o dată. Este necesară o forţă imensă pentru a-ţi purifica corpurile în aşa fel încât să le poţi

părăsi lăsându-le capabile de viaţă. Pentru a obţine această forţă sunt necesare sacrificiile. Iisus din Nazareth trebuia să fie o individualitate de o altitudine neobişnuit de mare pentru a putea face acest lucru. Evanghelia lui Ioan face aluzie la momentul în care Iisus şi-a părăsit cele trei corpuri, intrând în lumea spirituală, iar fiinţa lui Hristos a pătruns în corporalitatea triplă. Aceasta a avut loc la Botezul lui Iisus în Iordan. Atunci s-a întâmplat ceva deosebit de important în corporalitatea lui Iisus din Nazareth. Ceea ce spun acum trebuie să pară o grozăvie pentru o mentalitate materialistă. Ceva cu totul deosebit s-a întâmplat în corpul fizic al lui Iisus din Nazareth. Dacă vrem să înţelegem ce s-a petrecut în timpul Botezului, când Hristos a pătruns în Iisus, trebuie să aducem în faţa ochilor interiori ceea ce este cu totul deosebit şi totuşi adevărat.

În cursul evoluţiei umanităţii diferitele organe s-au format treptat, au evoluat din ce în ce mai mult. Am văzut cum atunci când organele ajunseseră la mijlocul şoldurilor în om s-au instalat anumite structuri şi funcţii. În această individualizare crescândă a omului s-a produs şi o întărire a sistemului osos. Cu cât omul devenea mai independent se solidifica şi sistemul său osos, dar în acelaşi timp creştea şi caracterul constrângător al morţii. Trebuie să reţinem acest lucru, dacă vrem să înţelegem în mod corect ceea ce urmează. De ce omul trebuie să moară, trupul trebuie să se descompună? Aceasta ţine de faptul că în corpul omului ceva poate fi ars: oasele. Focul poate stăpâni şi substanţa osoasă umană. Omul nu are o stăpânire, cel puţin o stăpânire conştientă asupra oaselor. Această stăpânire se află încă în afara dominaţiei conştiente a omului. În clipa în care Hristos a pătruns, în timpul Botezului în Iordan, în corpul lui Iisus din Nazareth, în acea clipă sistemul osos al acelei entităţi a devenit cu totul diferit de ce există la alţi

oameni. Acesta este un lucru care nu s-a mai întâmplat niciodată înainte şi nici după aceea până în ziua de azi. O dată cu entitatea Hristos a pătruns în entitatea Iisus ceva care avea putere asupra forţelor care ard oasele. În prezent încă nu a fost lăsat la latitudinea omului să poată construi oasele. Această forţă a ajuns însă până în oase. Forţa conştientă a entităţii Hristos a pătruns până în oase; acesta este sensul Botezului oficiat de Ioan. Prin aceasta s-a inoculat Pământului ceva ce putem numi stăpânirea asupra morţii, căci moartea a venit pe lume o dată cu oasele. Prin faptul că stăpânirea asupra oaselor a pătruns în corpul uman, a devenit posibilă şi înfrângerea morţii. Prin aceasta se exprimă una din cele mai profunde taine, prin aceasta prin Hristos a pătruns în sistemul osos al lui Iisus ceva sfânt în cel mai înalt grad. Din această cauză acesta nu trebuia să fie atins. Din această cauză trebuia să se împlinească Scriptura: Nu vă este îngăduit să-i zdrobiţi vreun membru, căci violenţa sau forţa umană ar interveni în forţele divinităţii. Privim aici într-o taină foarte adâncă a evoluţiei umane.

Cu aceasta ajungem totodată la o accepţiune foarte semnificativă a creştinismului esoteric, care ne arată cum acesta este saturat cu adevăruri dintre cele mai înalte. Ajungem la ceea ce ne mai întâmpină, în afară de aceasta, în timpul Botezului în Iordan. Prin faptul că entitatea Hristos a luat în stăpânire cele trei corpuri, ceea ce mai devreme se afla în legătură cu entitatea lui Iisus acum se legase de Pământ o entitate care mai înainte avea un sălaş în Soare. Mai devreme ea fusese legată de Pământ, până în momentul în care Soarele s-a desprins de masa Pământului. Atunci, Hristos a plecat din Pământ şi putea exercita o influenţă asupra acestuia numai din afară. În momentul Botezului înaltul spirit al lui Hristos s-a unit din

nou cu Pământul. Mai înainte el acţiona din afară, făcea profeţii şi acţiona în Misterii. Acum El era încorporat într-un corp uman, pe Pământ. Dacă o fiinţă ar fi privit dintr-un punct îndepărtat al Cosmosului, prin milenii, atunci o astfel de fiinţă nu ar fi văzut numai Pământul fizic, ci şi curenţii lui spirituali, corpul său eterie şi corpul său astral, ar fi observat procese semnificative în momentul Botezului primit de la Ioan şi în momentul în care sângele a curs asupra Golgotei din rănile lui Hristos. Prin aceasta corpul astral al Pământului a fost complet schimbat. În acel moment el a preluat altceva, a prezentat alte culori. Pământului îi fusese încorporată o forţă nouă. Ceea ce mai înainte acţionase din afară a fost legat din nou cu Pământul şi datorită acestui lucru forţa de atracţie dintre Soare şi Pământ va deveni atât de puternică încât Soarele se va uni din nou cu Pământul şi omul cu spiritele solare. Hristos a fost cel care a făcut posibil ca Pământul să se poată uni din nou cu Soarele şi să fie în sânul Divinităţii.

Acesta este procesul care s-a împlinit şi importanţa sa. A trebuit să spunem din capul locului acest lucru pentru a face posibil să se înţeleagă ce lucru important a pătruns în Pământ o dată cu Hristos. Prin aceasta putem înţelege cum, prin unirea cu Hristos, se poate prelua un lucru prin care după moarte conştienţa omului poate fi din nou limpezită. Dacă focalizăm acest aspect, vom putea înţelege şi cum are loc o evoluţie în intervalul dintre moarte şi o nouă nastere. Să ne întrebăm acum în beneficiul cui s-au întâmplat de fapt toate acestea?

Mai întâi omul a trăit în sânul Divinităţii. Apoi el a coborât în planul fizic. Dacă ar fi rămas sus el nu ar fi atins niciodată conştienţa de sine actuală, nu ar fi obţinut niciodată un eu. El şi-a putut obţine conştienţa de sine în luminozitatea ei clară numai în corpul fizic. Trebuia să-l

întâmpine obiecte exterioare, trebuia să se poată deosebi de obiecte, trebuia să coboare în lumea fizică. Din punctul de vedere al eului său omul este descendent al zeilor. El a coborât din lumea spirituală; eul a fost unit cu corpul fizic ca să poată deveni luminos şi clar. Ceea ce a apărut ca materia durificată a corpului uman, i-a dat omului eul său conştient de sine, i-a făcut posibilă obţinerea cunoaşterii. Dar l-a unit şi cu masa pământească, cu masa rocilor.

Înainte de a-şi obtine eul, omul obţinuse corpul fizic, corpul eteric şi corpul astral. Când în aceste trei corpuri s-a dezvoltat treptat eul, acesta le-a remodelat. Trebuie să vă fie limpede că asupra corpului fizic lucrează toate cele trei mădulare superioare. Corpul fizic este aşa cum este datorită faptului că asupra lui lucrează corpul eteric, corpul astral şi eul. Toate organele corpului fizic depind într-un anumit sens de faptul că şi mădularele superioare au fost transformate. Entităţile rămase în urmă au devenit diferite forme animale, de exemplu, păsări, prin predominarea corpului astral. Prin faptul că eul a devenit tot mai conştient de sine el a transformat şi corpul astral. Am spus deja că oamenii s-au separat. Ceea ce se desemnează drept animale apocaliptice sunt tipuri la care unul sau altul dintre mădularele superioare au devenit dominante. Eul şi-a păstrat dominaţia la oamenii-om. În consecinţă, toate organele sunt adaptate mădularelor superioare ale omului. În timp ce eul a pătruns în corpul astral, pe care l-a impregnat, în oameni şi în animalele care s-au separat mai târziu s-au format anumite organe. Astfel, de exemplu, un anumit organ îşi are originea în faptul că un eu s-a încorporat pe Pământ. Pe vechea Lună nici un eu nu era legat de fiinţele evoluţiei umane. Anumite organe sunt legate de această evoluţie: fierea şi ficatul. Fierea este expresia fizică a corpului astral. Ea nu este legată de eu, dar

eul acţionează asupra corpului astral, iar din corpul astral forţele acţionează asupra fierii.

Acum să rezumăm întregul tablou pe care iniţiatul îl explica egipteanului astfel: Omul conştient de eul său a fost înlănţuit de corpul său pământesc. Reprezintă-ţi omul înlănţuit de stâncile Pământului: în evoluţie s-a întâmplat ceva care atentează la nemurirea sa! Imaginează-ţi funcţiile care au dat naştere ficatului: ele au luat naştere prin aceea că trupul a fost înlănţuit de stâncile Pământului. Pe acesta îl roade corpul astral.

Aceasta este imaginea care era oferită în Egipt elevului şi care a migrat în Grecia ca legendă a lui Prometeu. Un astfel de mit nu trebuie înhăţat cu mâini grosolane. O asemenea imagine nu trebuie în nici un caz să fie înlăturată ca praful de pe aripile fluturelui. Să lăsăm praful pe aripile fluturelui, să lăsăm roua pe floare. Aceste imagini nu se lasă smulse şi chinuite. Nu ne este îngăduit să spunem: Prometeu înseamnă cutare sau cutare lucru; trebuie să stabilim şi apoi să înţelegem imaginile care au luat naştere din faptele oculte şi care au trecut în conştienţa omului.

Iniţiatul egiptean îşi conducea elevul până la treapta la care putea înţelege evoluţia eului uman. O asemenea imagine trebuia să-i formeze spiritul. Dar faptele nu trebuiau să fie interpretate în mod grosolan, ci era necesar ca imaginea să rămână luminoasă şi vie, iar initiatul egiptean nu vroia să înghesuie în adevăruri noţiuni banale, uscate, ci să prezinte în imagini ceva ce el putea da. Poezia a contribuit mult la legenda lui Prometeu, a înfrumuseţat-o şi a împodobit-o şi nu ne este persmis să introducem în ea mai mult decât fapte oculte şi să lăsăm în seama activităţii artistice forţele ei fine de zămislire.

Dorim să atragem atenţia şi asupra unui alt aspect. Când omul a ajuns pe Pământ el încă nu era înzestrat cu un eu. Înainte ca eul să fi fost integrat în corpul astral alte forţe aveau în stăpânire acest corp. Apoi corpul astral fluid-luminos a fost străbătut de eu. Înainte ca eul să pătrundă în el, forţele astrale fuseseră trimise în om de fiinţe divin-spirituale. Se afla aici şi corpul astral, dar străbătut de incandescenţă prin fiinţe divin-spirituale. Corpul astral era curat şi luminos şi învăluia ceea ce era prezent sub forma de corp fizic şi eteric. El scălda şi străbătea aceste formaţiuni; fluidul luminos al corpului astral era pur. O dată cu pătrunderea eului şi-a făcut loc însă şi egoismul şi corpul astral s-a întunecat, s-a pierdut tot mai mult curgerea pur aurie a corpului astral, până când omul a coborât la punctul cel mai de jos al planului fizic din perioada greco-romană.

Atunci, oamenii au trebuit să se gândească la recâştigarea caracterului pur al corpului astral şi a luat naştere în Misteriile eleusine ceea ce s-a numit căutarea purităţii originare a corpului astral. A restabili corpul astral în curgerea sa de aur pur primordial, aceasta o voiau Misteriile eleusine, aceasta o voiau şi egiptenii. Căutarea fluviului de aur era una din probele iniţierilor egiptene şi aceasta ne-a fost păstrată în minunata legendă a căutării Lânii de aur de către Iason şi argonauţi.

Corpul astral mai avea încă, în Pământul de apă, o transparenţă de culoarea aurului. Căutarea acestui corp astral este reprezentată de expediţia argonauţilor. Căutarea Lânii de aur trebuie s-o asociem într-un mod subtil cu mitul egiptean.

Faptele istorice exterioare sunt legate de fapte spirituale. Nu trebuie să se creadă că acesta este un simbol. Expediţia argonauţilor a avut loc cu adevărat, aşa cum a

avut loc şi războiul troian. Fenomenele exterioare sunt fizionomii pentru fenomene interioare; toate acestea sunt fapte istorice. În cazul candidaţilor greci la iniţiere, a avut loc, în trăire interioară, faptul istoric al expediţiei pentru obţinerea Lânii de aur, amintirea corpului astral pur.

Aceasta este ceea ce am vrut să evocăm în sufletele noastre: lucruri de la care, dacă vom pleca, vom afla câte ceva despre Misterii şi despre felul cum se leagă Misteriile egiptene cu viaţa actuală.

CONFERINŢA a XI-a

Leipzig, 13 septembrie 1908

Ne-am referit, în diferite momente ale ciclului nostru de conferinţe, la faptul că în timpul nostru are loc o repetare, o reînviere a trăirilor pe care omenirea le-a avut în timpul culturii egipteano-caldeană. Vom discuta numai în linii mari despre aceste două epoci, aspectele deja prezentate în legătură cu celelalte epoci. Am spus că epoca indiană se va repeta în epoca a şaptea, cea persană în epoca a şasea, cea egipteană în epoca noastră şi că cea de a patra epocă, cea greco-romană, este de sine stătătoare. Unind cu o linie epoca egipteană cu epoca noastră, să vedem, în linii mari, cum poate fi percepută reînvierea anumitor trăiri interioare şi exterioare, prin faptul că punem în legătură epoca noastră cu cea egipteană.

Am văzut ce forţe trainice există în lumile spirituale, cărora le corespund alte forţe în lumea fizică, care determină producerea acestor repetiţii. Astfel se produc reînvierile trăirilur exterioare şi interioare. Între acestea, la mijloc, se află, independentă, epoca greco-romană, în

care Hristos a apărut pe Pământ şi în care s-a împlinit Misteriul de pe Golgota. Am atras atenţia şi asupra faptului că nu s-au transformat numai condiţiile exterioare ale evoluţiei în plan fizic, ci că şi condiţiile din lumea spirituală au devenit altele. Am arătat cât de diferit era sufletul omului în epoca egipteană, când privea spre piramidele gigantice, spre deosebire de cel care se reîncarna în epoca greco-romană şi cât de diferit receptează lucrurile sufletul în epoca noastră. Am văzut că nu numai acest lucru are loc, ci şi că pentru intervalul dintre moarte şi o nouă naştere se produce un progres în Kamaloka şi Devachan, se petrece un proces de transformare, astfel încât sufletul nu trăieşte acelaşi lucru când iese dintr-un corp egiptean, unul grecesc sau unul actual, pătrunzând în Kamaloka sau Devachan. Exterior, lumea planului fizic se modifică, dar şi în lumea spirituală are loc un progres şi aici sufletul trăieşte întotdeauna ceva diferit.

Înainte de orice, acum va trebui să ne referim la importanţa apariţiei lui Hristos pe Pământul nostru şi din punctul de vedere al acestui dincolo, dacă vrem să-l numim astfel. Ne vom pune azi, într-un sens mult mai adânc, întrebarea: Ce reprezintă prezenţa lui Hristos pe Pământul nostru, ce importanţă are apariţia lui Hristos pentru sufletele moarte, pentru viaţa de dincolo, în partea spirituală a existenţei? De la început trebuie să ne referim la unele lucruri care s-au desfăşurat pentru suflete, dincoace şi dincolo de planul fizic, în perioada egipteană.

Din tot ce am spus cu privire la marile epoci mai vechi ale dezvoltării Pământului, desprindem faptul că epoca egipteano-caldeană a oferit o oglindire a cunoaşterii şi trăirii a ceea ce s-a întâmplat în perioada lemuriană pe Pământ, în timpul şi după ieşirea Lunii. Ceea ce au trăit atunci oamenii a fost retrăit ca amintire prin ceea ce

inițiații egipteni au oferit oamenilor. Inițiatul egiptean, el însuși, trăia în timpul inițierii sale evenimente pe care altfel omul le poate întâlni numai după ce a trecut prin poarta morții. În orice caz, inițiatul egiptean trăia aceste lucruri în alt mod decât un om obișnuit care murise.

Să abordăm acum, în puține cuvinte, ca bază a acestor contemplări, esența inițierii egiptene. Aceasta se deosebește foarte mult de inițierea din vremea lui Hristos; prin apariția sa inițierea a fost modificată în mod esențial.

Am văzut că oamenii au fost nevoiți să coboare din ce în ce mai mult în lumea materială și să aibă un interes tot mai crescut pentru lumea fizică. În aceeași măsură însă, trăirile dintre moarte și o nouă naștere în lumea spirituală au fost tot mai umbrite și mai palide. Cu cât conștiența oamenilor în lumea fizică a devenit mai vie, cu cât ei se simțeau mai bine aici, cu cât descopereau mai mult legile lumii fizice cu atât conștiența lor în lumea spirituală a devenit mai ștearsă.

Poziția cea mai de jos a trăit-o conștiența în lumea spirituală în epoca greco-latină. Dar înainte ca omul să fi coborât definitiv în această profunzime materială nu a fost posibil să trăiască în întregime în corpul său fizic ceea ce trebuie trăit dacă în intervalul dintre naștere și moarte vrei să obții o privire în lumea spirituală.

Procesul inițierii poate fi caracterizat în mod concis, și aceasta se referă la orice inițiere ante- și postcreștină; numai finalul este altul. Inițierea nu este nimic altceva decât obținerea de către om a capacității de a dezvolta în corpurile sale superioare organe de vedere. În prezent, omul vede noaptea că în jurul lui este întuneric. Aceasta vine de la faptul că omul nu are în corpul său astral organe de percepție. Așa cum s-au format ochii și urechile ca organe fizice de percepție, omul trebuie să dezvolte din

mădularele sale superioare organe suprasensibile pe care să le integreze în acestea. Acest lucru se întâmplă deoarece elevului i se indică anumite excerciţii de meditaţie şi concentrare, pe care omul le parcurge după ce mai întâi a obţinut o vedere de ansamblu asupra informaţiilor pe care le pot da iniţiaţii despre lumile spirituale. Acest lucru s-a întâmplat întotdeauna; elevii au trebuit să înveţe ceea ce în prezent numim ştiinţa elementară a spiritului. Exista o grijă mult mai mare ca elevii să poată cunoaşte adevărurile, în cadrul unei succesiuni regulate de trepte. Când se atingea o pregătire teoretică suficientă, elevilor li se indicau exerciţiile. Acestea au un scop foarte precis.

Când în cursul vieţii cotidiene omul lasă să acţioneze asupra sa impresiile simţurilor, acestea produc roade pentru viaţa obişnuită în planul fizic. Aceste impresii se continuă în corpul astral al omului şi abia acesta le transmite eului. Dar aceste impresii fac ca omul să fie capabil să le menţină atunci când, noaptea, iese cu corpul său astral şi cu eul din corpul său eteric şi din cel fizic. Ceea ce primeşte omul de la planul fizic nu pătrunde atât de mult în el încât să-l poată păstra ca impresie durabilă. Când însă omul face exerciţiile de meditaţie şi concentrare atunci acestea sunt rânduite după o experienţă milenară în aşa fel încât corpul astral nu le pierde, ci le păstrează atunci când, noaptea, iese din corpul fizic. Atunci corpul astral capătă impresii plastice, care-l articulează şi-l formează aşa cum au fost articulate organele fizice. În felul acesta se lucrează un timp prin aceste exerciţii asupra corpului astral. Prin aceasta organele de vedere suprasensibile se întipăresc în corpul astral. Totuşi, omul nu şi-ar putea folosi mult timp organele sale de vedere, dacă ele s-ar întipări numai în corpul astral. Trebuie să se întâmple mai mult pentru ca, atunci când corpul astral se

întoarce în corpul eteric, ceea ce s-a format în el să se imprime în corpul eteric ca amprenta unei ştampile. Abia atunci când în corpul eteric se imprimă ceea ce s-a format în corpul astral, abia atunci apare iluminarea, care face posibil ca omul să poată vedea lumea spirituală aşa cum vede în prezent lumea fizică.

Acum începem să înţelegem ce am primit ca un impuls prin apariţia lui Hristos pe Pământ. În vechile iniţieri, corpul astral avea puterea de a acţiona asupra corpului eteric numai când acesta din urmă era scos din corpul fizic. Acest lucru se întâmpla datorită faptului că în acea vreme corpul eteric, legat de corpul fizic, ar fi opus o rezistenţă prea mare, împiedicând imprimarea a ceea ce a format corpul astral în el însuşi. Din această cauză, în iniţierile vechi, candidatul la iniţiere era adus timp de trei zile şi jumătate într-o stare asemănătoare morţii, timp în care corpul fizic zăcea părăsit de corpul eteric, iar corpul eteric eliberat de corpul fizic era în legătură cu corpul astral. Acesta imprima în corpul eteric ceea ce lui însuşi îi fusese impregnat prin exerciţii. Când hierofantul îl trezea pe candidatul la iniţiere, acesta era un iluminat, el ştia ce se petrece în lumea spirituală, căci în cursul celor trei zile şi jumătate el parcursese un drum uimitor: fusese condus prin câmpurile lumii spirituale, văzuse ce se întâmplă acolo, trăise prin experienţă proprie ceea ce un alt om nu poate afla decât prin revelaţie. În felul acesta un om care fusese iniţiat putea informa din propria sa experienţă despre fiinţe care se aflau în lumea spirituală, dincolo de planul fizic.

Astfel, omul afla despre ceea ce se trăia în lumea spirituală, într-o vreme când el nu coborâse atât de adâne în planul fizic. Aici omul supus iniţierii făcea cunoştinţă cu Osiris, Isis şi Horus. În cursul acestei peregrinări în lumea

spirituală, iniţiatul vedea ceea ce este un mit. El putea spune acum şi celorlalţi oameni aceste lucruri, în timp ce le înveşmânta în mituri şi legende. El vedea cât de ciudat se conformaseră acţiunile lui Osiris în momentul ieşirii Lunii din Pământ, vedea apariţia lui Horus din Isis şi Osiris, cele patru tipuri de om: tipul taur, tipul leu, tipul vultur şi tipul propriu-zis al omului. El vedea şi destinele omului între moarte şi o nouă naştere. Sfinxul îl întâmpinase ca o formă adevărată pe care el o trăia. Putea spune: Oho, eu am văzut Sfinxul, omul care avea încă o formă asemănătoare animalului, iar corpul său eteric, asemănător omului, răzbătea numai din această formă. Sfinxul a fost o trăire adevărată pentru iniţiat. El auzea şi întrebarea Sfinxului, cu conţinutul său enigmatic. Vedea cum se pregătea să iasă corpul uman din animalitate, într-un timp în care el era structurat numai în plan eteric, capul eteric al Sfinxului. Pentru iniţiat, acesta era un adevăr, dar tot astfel erau adevăruri pentru el şi figurile de zei mai vechi, care au urmat o altă cale de evoluţie.

În expunerea anterioară am spus că anumite entităţi parcurg o altă cale de evoluţie. Individualitatea lui Wotan parcurge, de exemplu, un astfel de drum diferit. Până la o anumită treaptă el merge împreună cu omul, însă nu coboară atât de jos. Omul continuă să coboare în materialitate şi se va reuni abia mai târziu cu fiinţele care îşi împlinesc evoluţia în vremea Pământului. Am văzut cum, mai târziu, Wotan nu a mai stat în lumea noastră, pe Pământ. Astfel de fiinţe nu erau însă ca Osiris şi Isis. Acestea s-au desprins mai devreme, şi-au împlinit evoluţia într-un plan şi mai înalt, într-o invizibilitate deplină. Aceste figuri şi-au parcurs propriile lor trăiri.

Să privim înapoi la era lemuriană. Atunci etericul nu prezenta forme asemănătoare omului; în corpul eteric, omul

era încă asemănător animalului, iar zeii care coborau atunci trebuiau să se adapteze pentru a apărea în aceeaşi formă eterică asemănătoare animalului, în care exista pe Pământ omul. Dacă o entitate vrea să pătrundă într-un anumit plan, ea trebuie să îndeplinească condiţiile corespunzătoare acestui plan. Acesta era şi cazul entităţilor divine care erau legate de Pământ în timpul ieşirii Soarelui şi Lunii, trebuiau să ia o formă de tip animal. Deoarece concepţia religioasă egipteană reprezintă întru câtva repetarea perioadei lemuriene, iniţiatul egiptean privea spre zei, de exemplu, spre Osiris şi Isis, ca spre forme asemănătoare animalelor. Divinităţile superioare el le mai vedea încă cu un cap asemănător unui animal. Din această cauză era foarte corect, din punctul de vedere al clarvederii oculte, când astfel de figuri erau reprezentate în acord cu ceea ce ştiau iniţiaţii: capete de şoim sau de berbec. Zeii erau reprezentaţi aşa cum umblau pe Pământ, în forma pe care o aveau când acţionau pe Pământ. Imaginile exterioare nu puteau fi decât asemănătoare celor văzute de iniţiaţi, totuşi ele erau redate cu mare fidelitate. Diferitele entităţi divine sufereau transformări foarte mari. Altfel erau formele în Lemuria, altfel în Atlantida. Aceste fiinţe sufereau în acele vremuri transformări mult mai rapide decât azi.

Pe lângă aceasta, ele mai erau şi forme pline de spirit, şi când priveşti înapoi la aceste forme ele sunt văzute în cele trei corpuri, dar străluminate şi iradiate de lumina astrală şi eterică. Şi acest lucru era reprezentat foarte precis în imagini. Oamenii actuali râd de aceste forme care apăreau în imagini, căci ei nu ştiu cât erau de realiste. A existat o figură care a prestat servicii mai ales în acel timp al evoluţiei umanităţii când, prin forţe cosmotehnice, a fost încorporată omului raţiunea combinatorie. Creierul fizic a fost pregătit în aşa fel încât, mai târziu, omul şi-a putut

dezvolta inteligența. Această capacitute a fost implantată și considerată faptă a Zeului...[Nota 25] De acest lucru a depins ceea ce s-a încorporat omului ca inteligență. Dacă în prezent luăm în considerare un om în care există o capacitate de judecată și de combinare foarte puternic dezvoltate, dacă-l contemplăm în mod clarvăzător, vom găsi o expresie și o oglindire a acesteia într-o strălucire și scânteiere verde a corpului astral, a aurei astrale. Capacitatea combinatorie se dezvăluie în incluziunile verzi ale aurei, mai cu seamă la cei care au o rațiune puternică, o rațiune matematică. Vechii inițiați egipteni îl vedeaupe zeul care a implantat omului capacitatea inteligenței și îl reprezentau, îl pictau în verde, pentru că percepeau figura sa astrală si eterică luminoasă strălucind în culoarea verde. Și azi apare aceeași culoare pâlpâitoare aurică când omul se manifestă în inteligența sa. S-ar putea studia multe aspecte ale acestor conexiuni, dacă oamenii ar vrea să se ocupe cu adevărat de realismul uimitor al figurilor zeiești egiptene. Prin faptul că aceste reprezentări ale figurilor zeilor sunt atât de realiste și nu au un caracter arbitrar, ele acționau ca niște vrăji; cel care ar putea privi mai în profunzime ar vedea că în culorile acestor personaje vechi sunt prezente în mare măsură taine. Aici s-ar putea desluși mai bine angrenajul evoluției umane.

Am văzut cum în Sfinx a fost proiectat ceea ce văzuseră inițiații. De fapt, aceste lucruri nu au fost fixate în mod fotografic, dar în mod realist. Figurile însă se transformau mereu. Forma Sfinxului redă în imagine felul în care omul a fost cândva. Omul și-a modelat singur forma sa actuală. Știm că prin evoluție, pe Pământ, au fost eliberate diferite forme animale. Ce este, de fapt, o formă animală? Este o formă care a rămas pe loc, în timp ce omul a păşit mai departe în evoluție. Noi vedem în ele trepte ale evoluției umanității

rămase pe loc, în măsura în care aceste trepte au devenit fizice. În plan spiritual s-a întâmplat ceva cu totul diferit. Ceea ce omul este din punct de vedere spiritual nu are nimic de-a face cu strămoşii săi fizici. Numai ce este fizic are legătură cu aceasta. Dar omul nu descinde din animale, deoarece formele animale s-au oprit în loc. La om însă forma a evoluat, atingând un anumit nivel. Animalele sunt forme umane fizice trecute, intrate în decadenţă.

Altfel stau lucrurile cu un alt domeniu al evolutiei. Nu numai formele fizice ale animalelor au rămas pe loc, ci şi predispoziţiile pentru forma eterică şi astrală. Aşa cum leul, atunci când s-a separat, arăta altfel decât în prezent, la fel şi anumite forme spiritual-sufleteşti care rămân pe loc pe o anumită treaptă se schimbă în cursul timpului; ele se degradează. Este o lege a lumii spirituale că ceea ce rămâne pe loc, pe o treaptă spirituală sau sufletească, intră în decadenţă.

Să spunem, de exemplu, că atunci când Sfinxul stagnează în evoluţia sa el se degradează, capătă o formă care este ca o caricatură a formei sale originare. Din această cauză, Sfinxul a fost păstrat în plan astral până în zilele noastre. Pe om, fie că este iniţiat, fie că ajunge într-un alt mod sus, în lumile superioare, aceste forme decadente îl interesează prea puţin. Dar pe cei care, înzestraţi cu capacităţi clarvizionare inferioare, ajung, în cazuri excepţionale, în lumea astrală, îi întâmpină astfel de forme decadente.

Pe Oedip l-a întâmpinat adevăratul Sfinx, dar acesta nu a murit nici azi. El nu a murit, numai că îl întâmpină pe om într-o altă formă, specială. Când în rândul populaţiei rurale întâlnim oameni rămaşi în urmă pe o anumită treaptă de evoluţie, care vara în arşiţa fierbinte a Soarelui se odihnesc pe câmp, adorm şi se produce în ei ceva ce s-ar

putea numi o insolaţie latentă şi când prin această influenţă corpul astral şi corpul eteric se eliberează dintr-o parte a corpului fizic, astfel de oameni sunt transpuşi pe planul astral şi ei văd acest ultim urmaş al Sfinxului. Acest fenomen poartă diferite denumiri. În unele regiuni el este numit femeia de la amiază. Câte un ţăran povesteşte că i-a ieşit în cale femeia amiezii. Ea este prezentă peste tot, în cele mai diferite ţinuturi; este un urmaş al vechiului Sfinx. Şi aşa cum vechiul Sfinx punea întrebări omului care-l percepea, şi femeia amiezii pune întrebări. Poţi auzi povestiri despre felul cum femeia amiezii a pus întrebări omului căruia i-a apărut, întrebări nenumărate. Femeia amiezii a derivat din vechiul Sfinx. Totul arată cum avansează evoluţia dincolo de lumea fizică, cum acolo se degradează neamuri întregi de entităţi spirituale care, în final, nu mai sunt decât umbrele a ceea ce au fost la origine. Aici vedem din nou cât de variată este evoluţia.

Pentru a putea însă înţelege totul în mod corect, trebuie să ne gândim la faptul că omul şi-a încorporat în decursul timpului, în ceea ce el îşi adusese la începutul evoluţiei Pământului drept corp fizic, corp eteric şi corp astral, cel de al patrulea mădular, eul. Am arătat cum eul impregnează corpul astral, îl ia în stăpânire pentru el, astfel încât exercită stăpânirea pe care mai înainte o avuseseră entităţi spirituale superioare. Implantarea acestui eu în corpul astral este o faptă a fiinţelor superioare. Dacă evoluţia ar fi continuat în sensul unor entităţi înalte, s-ar fi ajuns la o altfel de evoluţie decât cea care a avut loc. Atunci însă anumite fiinţe au rămas pe loc. Ele nu deveniseră apte să coacţioneze la implantarea eului în corpul astral.

Când omul a păşit pe Pământ el era alcătuit din corp fizic, corp eteric şi corp astral şi a continuat să-şi dezvolte

aceste mădulare. Acum, anumite entităţi sublime care îşi aveau reşedinţa în special pe Soare şi pe Lună i-au conferit egoitatea. Aceste fiinţe au colaborat la acest eu. Au existat însă anumite fiinţe care în cursul evoluţiei saturniene, solare şi lunare nu urcaseră atât de sus încât să poată colabora la integrarea eului. Ele nu puteau face decât ceea ce învăţaseră pe vechea Lună, trebuiau să se limiteze la a lucra asupra corpului astral al omului, astfel încât acestuia i-a fost integrat ceva care nu aparţine părţii lui celei mai nobile, ci a venit din partea intruşilor întârziati, retardatari. Dacă asemenea fiinţe ar fi făcut acest lucru pe vechea Lună el ar fi fost ceva excepţional. Însă deoarece au făcut acest lucru pe Pământ de pe o poziţie inferioară, ei au integrat în corpul astral ceva care l-a situat mai jos decât ar fi putut să ajungă altfel. El a fost înzestrat cu instincte, pasiuni şi cu egoism.

Trebuie să avem în vedere că asupra ornului se acţiona din două direcţii, că omul primea şi intervenţii în corpul astral, prin care acesta era înjosit. O asemenea acţiune nu se desfăşoară numai asupra corpului astral. La omul pământean acţiunea asupra corpului astral este continuată chiar de către acesta asupra corpului eteric, care la rândul lui o transmite corpului fizic. Corpul astral acţionează în toate direcţiile şi în felul acesta acele spirite acţionează prin intermediul corpului astral şi asupra corpului eteric şi asupra corpului fizic. Dacă aceste spirite nu ar fi putut desfăşura astfel de acţiuni, în viaţa oamenilor nu ar fi apărut ceea ce i s-a adăugat atunci. Este un sentiment amplificat al sinei omului, un sentiment hipertrofiat al eului. În corpul eteric acest fapt s-a manifestat ca tulburare a judecăţii, ca posibilitate de rătăcire. Tot ce a fost astfel acţionat de corpul astral în corpul fizic este baza pentru ceea ce a luat naştere ca boală.

Aceasta este cauza bolilor omului; la animale îmbolnăvirea este altceva.

Vedem cum este implantată boala în om. Boala este legată de cauzele la care ne-am referit mai sus. Şi întrucât corpurile fizic şi eteric sunt legate de faptele eredităţii, principiul bolii trece prin linia eredităţii. Subliniem încă o dată faptul că trebuie să facem deosebire între bolile interne şi rănirile exterioare. Cazul unui om călcat de un vehicul nu are nici o legătură cu aceasta. Şi anumite îmbolnăviri interne pot fi legate de cauze exterioare. Când omul mănâncă ceva care îi deranjează stomacul, şi aceasta este ceva exterior. Înainte ca, în cursul evoluţiei, acele fiinţe să aibă o influenţă asupra omului, lucrurile erau astfel organizate încât el reacţiona cu mai multă forţă decât în prezent, la rău, la ceea ce acţiona din afară asupra sa. Dar în măsura în care influenţa lor a crescut, el a pierdut instinctele pe care le avea faţă de ceea ce nu este corect. Înainte, întreaga organizare a omului era de aşa natură, încât el avea instincte fine pentru ceea ce nu era potrivit pentru sine, astfel încât atunci când ceva voia să pătrundă în stomacul său, provocând deranjamente, prin instincte i s-ar fi evitat pătrunderea. Privind retrospectiv, ajungem tot mai mult la timpurile în care omul se afla într-o legătură subtilă cu forţe ale ambianţei şi în care omul reacţiona la forţele anturajului. Dar omul a devenit tot mai nesigur şi mai incapabil de a respinge ceea ce nu-i este util.

Acest lucru se leagă şi de faptul că pe măsură ce omul a devenit mai interiorizat s-a întâmplat ceva şi în lumea exterioară, şi anume, în exterior au luat naştere treptat celelalte regnuri naturale. La început nu a fost prezent decât omul. Acestuia i s-au alăturat mai târziu regnul animal, apoi cel vegetal şi abia după aceasta regnul mineral. Dacă am privi retrospectiv la Pământul primordial, la timpul în care Soarele

era încă unit cu el, am descoperi un om în care şi din care intră şi ies substanţele lumii fizice. Acolo, omul mai trăia în sânul zeilor, mai suporta încă totul în mod pasiv. Apoi el a trebuit să lase în urmă ceea ce s-a desprins ca regn animal. Dacă omul ar fi preluat în sine acest proces el nu s-ar fi putut ridica, prin evoluţie, la o treaptă superioară. El a trebuit să respingă din sine regnul animal, iar mai târziu şi plantele. Ceea ce găsim în lumea exterioară la animale şi plante nu reprezintă nimic altceva decât temperamente, pasiuni, anumite trăsături ale oamenilor, pe care aceştia au trebuit să le elimine. Iar când omul şi-a format oasele, el a eliminat regnul mineral. După un timp, omul a putut privi la lumea ambientală şi să spună: Mai înainte v-am putut suporta, mai demult pătrundeaţi şi ieşeaţi din mine, aşa cum se întâmplă acum cu aerul. Când mai trăiam în Pământul-apă vă puteam suporta, vă prelucram. Acum sunteţi afară, eu nu vă mai pot suporta, nu vă mai pot prelucra. Când omul a fost acoperit cu piele, când a devenit o fiinţă individuală închisă, în aceeaşi măsură el a văzut în jurul său celelalte regnuri.

Să admitem că lucrurile ar fi continuat să meargă în felul acesta; atunci aceste fiinţe nu ar fi acţionat asupra omului. Atât timp cât omul este sănătos, el se află într-o relaţie normală cu lumea exterioară. Dacă însă poartă în sine elemente deranjante, acestea trebuie să fie reprimate de forţele pe care le are omul. Dacă forţele sale sunt prea slabe pentru aceasta, atunci trebuie să i se insufle din afară ceva care să-l facă să lupte împotriva a ceea ce el nu-i poate opune rezistenţă. Trebuie să-i fie implantat ceva pentru a resuscita rezistenţa pe care el o avea pe vremea când forţele din afară mai pătrundeau şi ieşeau din el. Când omul este bolnav poate fi necesar să i se infiltreze, de exemplu, forţele unui metal. Din această cauză este justificată administrarea de minerale,

sucuri vegetale etc. omului , folosirea ca remediu a ceva de care mai înainte fusese legat.

În perioada în care iniţiaţii egipteni puteau privi retrospectiv întregul parcurs al evoluţiei omului, ei ştiau precis care era corespondenţa dintre diferitele organe ale corpului omenesc cu substanţele din exterior, ştiau ce plante, ce metale trebuie administrate bolnavului; cândva se va ridica o mare comoară de înţelepciune ocultă în domeniul medicinii pe care omenirea a cunoscut-o în trecut. Astăzi nu numai că se face multă cârpăceală în medicină, ci se şi greşeşte foarte mult atunci când se prescriu în mod unilateral produse vindecătoare speciale. Adevăratul ocultist nu va fi niciodată unilateral. Cât de des se întâmplă să respingi strădanii care tind să impună un compromis cu ştiinţa spiritului. Ştiinta spiritului nu poate aproba o metodă unilaterală, ea vrea să fundamenteze omnilateralitatea cercetării. Este o unilateralitate să spui: Aruncaţi toate otrăvurile! Oameni care spun aceasta nu cunose adevăratele forţe vindecătoare. Desigur, astăzi se fac multe nelegiuiri pentru că specialiştii, în general, nu pot vedea organismele în întregul lor, de asemenea o anumită tiranie existentă în ştiinţa medicală respinge orice poate emana de la ştiinţa ocultă. Dacă nu s-ar purta campanii împotriva domeniilor cele mai vechi ale medicinii, împotriva administrării metalelor, ar putea surveni o reformă. Prin experimentarea amatoristică modernă nu se găseşte nimic care să ţină piept cu adevărat bolii, aşa cum făceau remediile de mult verificate, pe care nu le poate combate atât de brutal decât lipsa de înţelegere profană, aşa cum se întâmplă adeseori. Vechii iniţiaţi egipteni au fost mari în aceste taine. Ei puteau avea o privire de ansamblu asupra adevăratelor conexiuni din cadrul evoluţiei. Când azi unii medici vorbesc în surdină despre

medicina egipteană, se poate observa după acest ton că ei nu ştiu nimic despre aceasta. În continuare vom dezvălui unele lucruri care trebuie ştiute despre iniţierea egipteană.

Asemenea lucruri erau cele care treceau în conştienţa poporului. Trebuie să ne gândim că aceleaşi suflete care sunt azi în trupurile noastre au fost încarnate şi în acele timpuri. Aceleaşi suflete au văzut toate imaginile pe care iniţiaţii le transmiteau despre lucruri pe care le ştiau prin pătrunderea în lumea spirituală. Ştim că ceea ce sufletul preia de la încarnare la încarnare dă, într-un fel oarecare, roade. Chiar dacă omul nu-şi poate aminti, sufletul trăieşte azi în el deoarece anterior a fost aşezat în el. Sufletul a fost format dincoace şi dincolo de viaţa fizică. Când se afla între naştere şi moarte, când s-a aflat între moarte şi o nouă naştere au acţionat reprezentări egiptene; din această cauză reprezentările actuale au rezultat din ele. În prezent, se dezvoltă anumite reprezentări din vechile reprezentări egiptene. Nu din motive exterioare a luat naştere ceea ce în prezent se numeşte darvinismul. Aceleaşi suflete sunt cele care în Egipt obţinuseră imaginile siluetelor animale ale strămoşilor omului. S-au retrezit toate imaginile, dar omul a coborât mai adâne în lumea materială. El îşi aminteşte că i s-a spus: Strămoşii noştri aveau forme animale, dar el nu-şi aminteşte că aceştia erau zei. Acesta este motivul psihologic pentru care a apărut darvinismul. Zeii apar în formă materialistă. În felul acesta ia naştere un context spiritual între perioada culturală veche şi cea nouă, între a treia şi a cincea epocă.

Nu este unicul destin al timpului nostru ca omul să vadă în mod material ceea ce mai înainte vedea în spiritual. Acesta ar fi fost destinul, dacă între timp nu ar fi intervenit în evoluţia umanităţii impulsul hristic. Acest fapt nu a avut o semnificaţie numai pentru viaţa în plan fizic. Astăzi vrem

să evocăm importanţa evenimentelor din Palestina pentru cealaltă parte a vieţii, în care după moarte se aflau şi sufletele vechilor egipteni. Aici, în planul fizic, s-a întâmplat ceea ce am mai spus. Dar cei trei ani de activitate a lui Hristos, ca şi Evenimentul de pe Golgota şi Botezul în Iordan au fost importante atât pentru sufletele care erau întrupate pe Pământ cât şi pentru cele care se aflau în starea dintre moarte şi o nouă naştere.

Dar ce a însemnat Evenimentul de pe Golgota? Prin acest eveniment a fost scos în plan fizic ceea ce iniţiatul trăise şi în evoluţia spirituală. Acesta era mort timp de trei zile şi jumătate. Cel care parcursese această moarte simbolică putea spune omenirii: Moartea poate fi înfrântă. Există ceva veşnic în lume. Moartea era învinsă de iniţiaţi şi ei se simţeau învingători. Evenimentul de pe Golgota indică faptul că ceea ce s-a desfăşurat adeseori în Misteriile unor timpuri vechi a devenit eveniment istoric: înfrângerea morţii prin spirit, care acum era purtat în afară, în plan fizic, în lume. Dacă lăsăm să acţioneze acest fapt asupra sufletului nostru, simţim ce s-a întâmplat cu Misteriul de pe Golgota, noul ca imagine a vechiului mod de iniţiere. Simţim evenimentul unic care a intrat prin istorie în lume.

Care a fost urmarea acestui fapt? Ce putea să facă iniţiatul? Putea să transmită contemporanilor săi din propria sa trăire: Eu ştiu că există o lume spirituală, că se poate trăi în lumea spirituală. Eu am trăit trei zile şi jumătate în ea şi vă aduc ştiri de acolo. Vă aduc darurile lumii spirituale. Aceste daruri erau utile şi pentru mântuirea lumii. Dimpotrivă, cel care trăise în lumea fizică ca un candidat la iniţiere nu putea aduce în lumea morţilor nimic asemănător. El putea spune dincolo doar atât: Tot ce se întâmplă în plan fizic este orânduit în aşa fel încât omul ar trebui să se mântuiască. Aşa stau lucrurile când vechii

iniţiaţi comunicau, în lumea spirituală, cu morţii, cărora nu le puteau spune decât: Suferinţă este viaţa, numai mântuirea este fericire.

Aşa propovăduia şi Buddha. Aşa propovăduiau celor vii, aşa propovăduiau celor morţi iniţiaţii. Dar prin Evenimentul de pe Golgota moartea a fost învinsă în lumea fizică, iar pentru cei morţi care se află în lumea spirituală acest lucru înseamnă ceva. Cei care-L preiau pe Hristos în interioritatea lor luminează din nou viaţa din Devachan. Cu cât omul Îl trăieşte mai mult pe Hristos aici, cu atât îi va fi mai luminos drumul dincolo, în lumea spirituală. După ce sângele a curs din rănile Mântuitorului – acesta este un fapt care aparţine Misteriilor creştinismului – spiritul lui Hristos a coborât în lumea morţilor. Aceasta este una din tainele cele mai adânci ale umanităţii. El le-a spus: Ceea ce se întâmplă dincolo nu este atât de important ca ceea ce se întâmplă aici. Ceea ce omul aduce în lumea spirituală, bazându-se pe acest eveniment, este un dar care poate fi adus din lumea fizică în lumea spirituală. Acesta este mesajul pe care Hristos l-a adus morţilor în cele trei zile şi jumătate; El a coborât în împărăţia morţilor pentru a-i mântui.

În vechea iniţiere se putea spune: Roadele spiritualului le recoltăm în fizie! Acum se produsese un eveniment în lumea fizică, eveniment care şi-a adus roadele şi care acţiona în lumea spirituală. Şi se poate spune: Nu degeaba omul şi-a împlinit coborârea în planul fizic. A împlinit-o pentru ca aici, în lumea fizică, să poată fi obţinute roade pentru lumea spirituală.

Ca roadele să poată fi obţinute, aceasta s-a întâmplat prin Hristos, care a fost aici, în lumea viilor şi în lumea morţilor, şi care a dat un impuls atât de intens şi de puternic încât el a zguduit întreaga lume.

CONFERINȚA a XII-a

Leipzig, 14 septembrie 1908

Pentru a ne duce până la capăt sarcina, conform cu intenţiile noastre, trebuie să studiem şi caracterul timpului nostru, aşa cum am studiat caracteristica celor patru epoci postatlanteene trecute, până la apariţia lui Hristos. Am văzut cum s-au dezvoltat, după catastrofa atlanteană, epoca protoindiană, epoca protoiraniană, epoca egipteano-caldeană. Şi am văzut, ca o caracteristică a epocii a patra, greco-romană, că într-o anumită privinţă omul a acţionat în planul fizic şi că această lucrare a omului în plan fizic atinsese o anumită profunzime.

Motivul pentru care acel timp pe care, pe de o parte, îl considerăm un nivel scăzut al evoluţiei umanităţii, iar pe de altă parte este atât de atractiv pentru cel care-l cercetează este acela că acest moment a devenit punct de plecare pentru multe evenimente importante ale epocii culturale actuale. Am văzut că în timpul culturii greco-latine avusese loc o însoţire a spiritului şi materiei în arta greacă. Am văzut că templul grecesc era o construcţie în care zeul putea locui, iar omul putea spune: Am adus materia atât de departe încât ea este pentru mine o amprentă a spiritului, încât eu pot simţi ceva din acest spirit. Acest lucru este valabil pentru toate operele de artă greceşti şi pentru tot ce avem de relatat despre viaţa grecilor. Şi această lume a creaţiilor artistice în care era implantat spiritul făcea ca materia să fie atât de atractivă încât în Europa Centrală marele Goethe a căutat să reprezinte legătura lui cu această epocă culturală prin tragedia Helenei, în *Faust*.

Care ar fi fost urmarea, dacă în timpul care a urmat cultura ar fi continuat în aceeaşi direcţie? Putem lămuri acest lucru cu ajutorul unei schiţe simple. În intervalul cultural greco-roman omul a coborât la cel mai jos nivel, dar în aşa fel încât în nici un fragment de materie spiritul nu s-a pierdut. În toate creaţiile acelui timp spiritul era încorporat în materie. Contemplând o figură de zeu grec, vedem cum geniul creator al grecilor a impregnat materiei exterioare spiritualul. Grecul cucerise materia, dar fără a pierde prin aceasta ceea ce este spiritual. Continuarea normală a culturii ar fi avut ca urmare coborârea sub acest nivel, coborârea sub materie, astfel încât spiritul ar fi devenit sclavul materiei.

Este suficient să îndreptăm o privire lipsită de prejudecăţi asupra mediului ce ne înconjoară şi vom recunoaşte că acest lucru s-a întâmplat cu adevărat. Expresia acestei coborâri la nivelul cel mai scăzut este materialismul. Este adevărat că în nici o perioadă omul nu a cucerit materia mai mult ca în vremea noastră, dar numai spre satisfacerea nevoilor trupului. Este suficient să luăm în considerare mijloacele atât de primitive cu care au fost construite piramidele gigantice şi să comparăm aceasta cu avântul şi zborul sublim pe care le putea lua spiritul egiptean în tainele existenţei lumii. Nu trebuie să ne gândim decât la sensul de o profunzime maximă pe care-l avea pentru egipteni reproducerea imaginilor zeilor lor, imagini ale celor petrecute în trecut în Cosmos şi pe Pământ. Cel care putea privi atunci, în Egipt, în lumea spirituală trăia în ceea ce devenise invizibil în perioada atlanteană, dar fusese realitate a evoluţiei Pământului în perioada lemuriană. Cel care nu devenea un iniţiat, care aparţinea poporului, acela putea participa cu întreaga sa simţire, cu întregul său suflet la aceste lumi spirituale.

Totuşi, mijloacele cu care trebuia să se lucreze în exterior în plan fizic erau primitive. Să comparăm aceasta cu situaţia din timpul nostru. Este suficient să citim numeroasele discursuri de laudă despre contemporanii noştri, care militează pentru marile progrese ale timpului nostru. Ştiinţa spiritului nu trebuie să obiecteze împotriva acestui fapt. Omul realizează tot mai multe lucruri prin cucerirea elementelor. Dar să examinăm această situaţie dintr-o altă perspectivă.

Să privim la timpuri de mult apuse, când oamenii frecau cu simple pietre de măcinat grânele Pământului, dar aveau acces la înălţimile considerabile ale vieţii spirituale. Despre înalturile în care se privea atunci, omenirea de azi nu are, în general, nici o cunoştinţă. Ea nu ştie ce trăia un iniţiat caldean când privea stelele, animalele, plantele, mineralele, în legătură cu omul, când recunoştea forţele vindecătoare. Înţelepţii preoţi egipteni erau oameni cărora medicii actuali nu le ajung la degetul mic. Oamenii de azi nu se pot raporta la aceste înalturi ale vieţii spirituale. Numai ştiinţa spiritului va fi în situaţia să formuleze un concept care să ne spună ce vedeau vechii iniţiaţi egipteano-caldeeni. De exemplu, ceea ce este considerată explicaţie a inscripţiilor în care se aflau taine adânci, nu este decât o caricatură prin comparaţie cu vechea semnificaţie. Astfel, în vremurile de demult întâlnim puţină forţă a omului asupra mijloacelor de lucru în planul fizic, dar forţe mari cu privire la lumea spirituală.

Tot mai adânc coboară omul în materie, folosind forţele spirituale pentru cucerirea planului fizic. Nu s-ar putea oare spune că spiritul uman devine sclavul planului fizic? Şi într-un anumit fel el coboară şi sub planul fizic. Omul de azi a utilizat forţe spirituale considerabile pentru a realiza vaporul cu aburi, trenul, telefonul. În ce scop are

nevoie de acestea? Ce cantitate imensă de spirit a fost sustrasă vieţii dedicate lumilor superioare? Antroposoful nu vrea să critice timpurile actuale pentru că ştie că a fost necesar să fie cucerit planul fizic, dar pe lângă aceasţa rămâne adevărat că spiritul s-a afundat în lumea fizică. Înseamnă, pentru spirit, oare ceva deosebit, important, când în loc să macini singur grăunţele cu pietre de măcinat telefonezi azi la Hamburg pentru a comanda de acolo cele ce-ţi sunt necesare pentru ca acestea să-ţi poată fi trimise cu vaporul cu aburi din America? Ce forţă spirituală imensă a fost cheltuită pentru a avea, în prezent, o legătură cu America şi cu multe alte ţări! Ne întrebăm, după ce am realizat o astfel de legătură între toate colţurile lumii, dacă nu am făcut-o numai spre satisfacerea vieţii materiale, a nevoilor noastre corporale, pentru care s-a folosit o imensă activitate spirituală? Dar întrucât totul este distribuit în lume, omului nu i-a rămas multă forţă spirituală în afara aceleia pe care a folosit-o în opere materiale, în vederea urcării în lumea spirituală. Spiritul a devenit robul materiei. Dacă grecul şi-a văzut spiritul încorporat în operele sale de artă, în prezent, spiritul a coborât adânc şi avem un martor pentru aceasta în multele dispozitive tehnice şi maşini ale industriei noastre care slujesc numai nevoilor materiale. Şi acum ne întrebăm, cu adevărat omul a coborât prea mult în planul evoluţiei?

Omul ar fi făcut în viitor cele mai mari, mai importante cuceriri în planul fizic dacă nu s-ar fi întâmplat lucrul de care am vorbit în expunerea noastră anterioară. În punctul cel mai coborât al evoluţiei umanităţii, omenirii i-a fost încorporat prin impulsul hristic ceva ce i-a dat avânt pentru o nouă ascensiune. Pătrunderea impulsului hristic în evoluţia umanităţii reprezintă cealaltă parte a culturii. El a indicat calea pentru biruirea materiei, a adus

forţa prin care poate fi învinsă moartea. Prin aceasta el a oferit umanităţii posibilitatea de a se ridica din nou deasupra planului fizic. Trebuia să fie dat acest puternic impuls care a făcut ca materia să fie biruită, aşa cum este descris în Evanghelia lui Ioan şi demonstrat în cazul Botezului în Iordan şi prin Misteriul de pe Golgota.

Iisus Hristos, cel anunţat de profeţi, a dat cel mai puternic impuls întregii evoluţii a omenirii. Astfel omul a trebuit să se despartă mai întâi de lumile spirituale, pentru a se pune în legătură din nou cu acestea împreună cu entitatea Hristos. Dar nu putem încă înţelege pe deplin acest fapt, dacă nu pătrundem mai adânc în contextul întregii evoluţii a omenirii.

Trebuie să atragem atenţia asupra faptului că ceea ce numim apariţia lui Hristos pe Pământ este un eveniment care nu putea avea loc decât în punctul cel mai de jos al coborârii omului. Intervalul greco-roman se află în mijlocul celor şapte epoci postatlanteene. Nici un alt moment nu ar fi fost corespunzător. Când omul a devenit personalitate, trebuia, pentru salvarea lui, să devină personalitate şi Dumnezeu, pentru a-i da posibilitatea de a urca din nou. Am văzut că romanul a devenit conştient de personalitatea lui abia în cadrul cetăţeniei romane. Înainte, omul mai trăia încă în înalturile lumii spirituale; acum el coborâse cu totul până în planul fizic şi trebuia să fie ridicat prin însuşi Dumnezeu.

Trebuie să aprofundăm mai mult epocile a treia, a cincea şi pe cea de mijloc. Să nu tratăm şcolăreşte mitologia egipteană, dar să evidenţiem momentele caracteristice care ne conduc mai adânc în viaţa afectivă şi în sensibilitatea vechiului egiptean, pentru a ne întreba apoi cum se reactivează aceasta în vremea noastră. În acest sens trebuie să cugetăm la un lucru.

Am văzut cum toate imaginile pline de forţă ale Sfinxului, ale lui Isis şi Osiris din miturile şi Misteriile egiptene erau amintiri ale vechii stări a omenirii. Toate acestea erau ca o reflectare în suflete a unor procese vechi ale Pământului. Omul privea înspre trecutul său, îşi vedea originea. Iniţiatul putea retrăi existenţa spirituală a precursorilor săi, ale taţilor săi. Am văzut cum omul a evoluat în mod ascendent, iniţial dintr-o formaţie sufletească de grup. Am putut face referire la faptul că aceste suflete-grup au rămas în cele patru forme de animale apocaliptice. Şi omul s-a dezvoltat dintr-o astfel de formaţie sufletească de grup, dar în aşa fel încât treptat el şi-a rafinat trupul şi a ajuns la dezvoltarea individualităţii. Putem urmări acest lucru în mod istoric. Să citim *Germania* lui Tacitus. În vremurile descrise aici, care redau stările din ţinuturile germanice în primul secol de după Hristos aflăm cum conştienţa individului se topeşte încă în conştienţa comunităţii, cum încă domina spiritul stirpei, cum cheruscul, de exemplu, se mai simţea membru al unei seminţii. Această conştienţă este încă atât de prezentă, încât un individ preia răzbunarea unui membru aparţinând aceiuiaşi grup. Ea îşi găseşte expresia în tradiţia răzbunării sângelui. Mai exista aici încă un fel de structură sufletească de grup. Aceasta s-a menţinut până în timpuri postatlanteene târzii. Dar toate acestea nu sunt decât reverberaţii. În ultima perioadă a Atlantidei în regiunile Occidentului a dispărut structura sufletească de grup. Noi nu am descris decât pe ultimii reprezentanţi ai acesteia. În realitate, oamenii nu mai ştiau atunci nimic despre sufletul-grup. În vremea Atlantidei omul încă nu spunea „eu” despre sine. Acest sentiment al structurii sufleteşti a grupului nu s-a transmis decât într-o anumită măsură generaţiilor următoare.

Oricât ar părea de straniu, memoria avea în vremurile vechi o cu totul altă importanţă şi forţă. Ce este în prezent memoria? Gândiţi-vă dacă vă mai amintiţi unele întâmplări izolate ale primei dumneavoastră copilării? Vor fi puţine. Dar mai departe decât copilăria nu mergem. Nu vă veţi aminti nimic în legătură cu naşterea dumneavoastră. Lucrurile nu stăteau aşa în vremea Atlantidei. Încă şi în prima epocă postatlanteană omul îşi mai amintea ce trăiseră tatăl, bunicul, străbunicul său. Şi nu avea nici un sens să se spună că între naştere şi moarte există un eu. Acest proces trecea în amintire, care se întindea până la intervale de secole. Cât de departe curgea sângele de la strămoşi la urmaşi, atât ajungea şi eul. Eul-grup nu trebuie să fie gândit, pentru acele vremuri, ca fiind răspândit printre contemporani, ci urcând prin generaţii. Din această cauză, omul actual nu va înţelege niciodată ce ecou al acestor lucruri apare în vechile povestiri despre patriarhi: că Noe, Adam şi alţii au ajuns la asemenea vârste. Ei îşi considerau antecesorii timp de mai multe generaţii ca aparţinând încă eului lor. Despre acest lucru, omul actual nu are nici o noţiune. În acele timpuri nu ar fi avut nici un sens să dai nume unui om izolat aflat între naştere şi moarte. Memoria se continua pe plan vertical în tot şirul de strămoşi, timp de secole. Adam era eul care curgea cu sângele prin generaţii. Abia după ce cunoşti aceste realităţi, ştii cum stau lucrurile. Omul se simţea ascuns în acest şir de generaţii. Acest lucru se subînţelege în Biblie atunci când se spune: „Eu şi tatăl Abraham suntem una”. Când adeptul Vechiului Testament spunea acest lucru, el se simţea cu adevărat integrat în şirul de generaţii. Încă şi la primii oameni de după Atlantida, ba chiar şi la egipteni, această conştienţă era prezentă. Era resimţită comunitatea de sânge. Acest lucru avea o influenţă specială şi pentru viaţa spirituală.

Când azi moare un om, el are o viaţă în Kamaloka, urmată de o viaţă relativ lungă în Devachan. Acest lucru este o urmare a impulsului hristic. În timpurile precreştine omul se simţea legat de strămoşul fondator al familiei. În prezent, omul trebuie să se dezveţe, în Kamaloka, de dorinţele şi poftele cu care era obişnuit în lumea fizică; de un asemenea proces depinde durata acestei stări. Omul este legat de existenţa sa între naştere şi moarte; în vremurile de demult el era legat de mult mai multe lucruri. Erai legat de planul fizic, în aşa fel încât te simţeai o verigă a întregii serii de generaţii fizice. Atunci nu aveai de parcurs în Kamaloka numai legătura cu existenţa fizică individuală, trebuia să străbaţi tot ce era legat de generaţiile de până la strămoşul primordial. Acest lucru îl trăiai în sens invers. Acest fapt avea drept consecinţă ceea ce stă la baza adevărată a expresiei: a te simţi în sânul lui Avraam. Omul simţea că după moarte drumul urcă până la întregul şir al strămoşilor. Iar drumul pe care-l aveai de parcurs era numit drumul taţilor. Abia după ce parcurgea acest drum el putea urca în lumile spirituale, abia atunci putea să se înscrie pe drumul zeilor. Sufletul parcurgea calea taţilor şi calea zeilor.

Culturile nu s-au delimitat chiar atât de brusc. Esenţa culturii indiene s-a păstrat, dar s-a modificat. Ea a rămas alături de culturile care i-au urmat. În continuarea culturii indiene, concomitent cu cea egipteană, a apărut şi aici ceva asemănător. Azi se confundă foarte uşor ceea ce este mai târziu şi ceea ce este anterior. Din această cauză s-a subliniat cu atâta vehemenţă că eu fac referiri numai la timpurile cele mai vechi. Printre altele, indienii au preluat şi ei concepţia despre drumul taţilor şi drumul zeilor.

Cu cât omul a fost iniţiat mai mult, cu cât s-a eliberat mai puternic de legătura strânsă cu patria şi cu taţii, cu cât

a devenit mai apatrid, cu atât s-a lungit drumul zeilor şi s-a scurtat drumul taţilor. Cel care era legat prin toate fibrele de taţi avea un drum al taţilor lung şi un drum al zeilor scurt. În terminologia Orientului drumul taţilor se numea Pitriyana, iar drumul zeilor Devayana. Dacă folosim azi expresia Devachan [Nota 26], trebuie să fie limpede că aceasta nu este decât o expresie pe care a trebuit s-o folosim. Un vedantist vechi ar râde pur şi simplu de noi, dacă i-am oferi reprezentările pe care le dăm Devachanului. Nu este prea uşor să te orientezi în modul de gândire şi în concepţia orientală. Trebuie uneori să luăm apărarea acestor adevăruri, împotriva celor care susţin că stăpânesc adevăruri orientale. Cel care primeste azi unele îndrumări cu titlu de aşa-zisă învăţătură indiană nu conştientizează că aceasta este foarte confuză. Ştiinţa spiritului actuală nu trebuie să pretindă că este o învăţătură indiano-orientală. În anumite cercuri este acceptat ceea ce vine de foarte departe, de exemplu, din America. Dar adevărul este pretutindeni la el acasă. Cercetarea în anticariate este apanajul savanţilor, dar ştiinţa spiritului este viaţă. Adevărul antroposofic poate fi cercetat în orice moment şi oriunde. Acest lucru trebuie să-l avem prezent în suflet.

Cele expuse în paragraful anterior nu era, la egiptenii vechi, numai teorie, ci şi practică. Practic era şi ceea ce se propovăduia în marile Misterii ale egiptenilor. Misteriile vechilor egipteni urmăreau ceva deosebit. În prezent, omul poate zâmbi dacă i se spune că faraonul era într-o anumită perioadă un fel de iniţiat, dacă i se arată ce atitudine avea egipteanul faţă de faraonul său şi faţă de organele statale. Pentru savantul european actual este ridicol faptul că faraonul îşi adăuga el însuşi denumirea de „fiu al lui Horus" sau chiar de „Horus". Astăzi ni se pare uimitor ca un om să

fie adorat ca un zeu; ceva mai greu de înţeles nici nu ne putem imagina. Omul de azi nu ştie ce este faraonul şi care este misiunea sa. De fapt, nu se cunoaşte care era cu adevărat iniţierea faraonului. În prezent, un popor este considerat a fi un grup de oameni care pot fi număraţi. Un popor este pentru omul actual o abstracţiune lipsită de esenţă, în realitate reprezintă o sumă de oameni care ocupă un anumit ţinut. Nu acesta este „poporul" pentru cel care şi-a însuşit punctul de vedere al ocultismului. Aşa cum degetul aparţine ca membru izolat întregului trup, tot aşa individualităţile unui popor aparţin unui suflet al poporului. Ei sunt, să spunem aşa, inseraţi în el, numai că sufletul poporului nu este fizic, el nu este real decât ca formă eterică. Este o realitate absolută: iniţiatul poate discuta cu acest suflet. El este pentru iniţiat chiar mult mai real decât individualităţile izolate ale unui popor, mult mai real decât fiecare om luat în parte. Pentru ocultist au valoare şi experienţele spirituale, aici spiritul poporului este ceva cu totul real. Să examinăm schematic această legătură a sufletului poporului cu indivizii.

Dacă ne imaginăm indivizii, eurile individuale, ca mici cercuri atunci acestea sunt fiinţe izolate numai pentru un examen fizic., Cine îi analizează în mod spiritual vede aceste individualităţi izolate ca fiind inserate într-un fel de ceaţă eterică, şi aceasta este încorporarea sufletului poporului. Omul individual gândeşte, face, simte şi vrea ceva. El îşi răspândeşte sentimentele şi gândurile în interiorul sufletului comun al poporului, care se colorează datorită acestei radiaţii. Prin aceasta sufletul poporului este pătruns de gândurile şi sentimentele oamenilor individuali. Dacă facem abstracţie de oamenii fizici şi contemplăm numai corpurile lor eterice şi astrale, apoi şi corpul astral al unui popor întreg,

vedem cum corpul astral al unui întreg popor își primește nuanțele de la oamenii individuali.

Aceasta o știa vechiul inițiat egiptean, dar el mai știa ceva în plus. Când contempla această substanță a sufletului poporului el se întreba: Ce trăiește, de fapt, în sufletul poporului? Ce vedea el în acesta? În sufletul poporului său el vedea reîncorporarea lui Isis. Vedea cum a circulat cândva ea însăși printre oameni. Isis acționa în sufletul poporului. El vedea în ea aceleași acțiuni ca cele care emană de la Lună; aceste forțe acționau în sufletul poporului. Iar ceea ce vedea egipteanul ca fiind Osiris acționa în razele spirituale individuale; în acestea el recunoștea acțiunea lui Osiris. Pe Isis însă o vedea în acest suflet al poporului.

Osiris nu era, așadar, vizibil pentru planul fizic; el murise pentru planul fizic. Numai după ce omul murea Osiris îi apărea din nou în fața ochilor. Din această cauză citim în *Cartea egipteană a morților* cum egipteanul simțea că prin moarte se va uni cu Osiris, că va deveni el însuși un Osiris. Osiris și Isis acționau împreună în cadrul statului și în omul izolat, ca membre ale sale.

Să ne întoarcem la faraon și să ne gândim că acest lucru era pentru el o realitate. Fiecare faraon primea înainte de inițiere o învățătură care-l făcea să nu înțeleagă aceste lucruri numai pe cale rațională, ci să devină pentru el un adevăr, o realitate. El trebuia să fie condus atât de departe încât să-și poată spune: Dacă vreau să cârmuiesc un popor trebuie să sacrific o parte din spiritualitatea mea, trebuie să sting o parte din corpul meu astral, o parte din corpul meu eteric. În mine trebuie să acționeze principiul lui Osiris și al lui Isis. Eu, personal, nu trebuie să vreau nimic: când spun ceva trebuie să vorbească Osiris; când fac ceva trebuie s-o facă Osiris; când mișc mâna trebuie să

acţioneze Isis şi Osiris. Eu trebuie să reprezint pe fiul lui Isis şi al lui Osiris, pe Horus.

Iniţierea nu este erudiţie. Însă a putea să faci aşa ceva, a te putea sacrifica aşa cum făcea faraonul este un fapt legat de intuiţie. Căci ceea ce sacrifica el din fiinţa sa putea fi înlocuit cu părţi ale sufletului poporului. Partea pe care faraonul o sacrifica din sine îi dădea putere. Căci forţa nu ia naştere prin aceea că înalţi personalitatea, ci prin aceea că preiei în tine ceea ce depăşeşte limitele personalităţii: o putere spirituală superioară. Faraonul prelua în sine o astfel de putere şi aceasta era reprezentată exterior prin şarpele Ureus.

Am privit, aşadar, din nou într-un Misteriu, am aflat ceva mult superior explicaţiilor ce se dau în prezent atunci când se vorbeşte de faraoni.

Când egipteanul nutrea astfel de sentimente, care trebuia să-i fie grija cea mai mare? Aceea ca sufletul poporului să se întărească pe cât posibil, să se îmbogăţească cu forţe pozitive, să nu fie sărăcit. Iniţiaţii nu puteau pune la socoteală ceea ce oamenii obţinuseră prin înrudirea de sânge. Dar ceea ce acumulaseră precursorii ca bunuri spirituale trebuia să devină bun al sufletelor individuale. La aceasta se face aluzie când se vorbeşte de judecata morţilor, când omul este dus în faţa celor patruzeci şi doi de judecători. Aici se cântăresc faptele oamenilor individuali. Cine sunt cei patruzeci şi doi de judecători? Sunt strămoşii. Exista credinţa că viaţa omului s-a întreţesut cu a celor patruzeci şi doi de strămoşi. Dincolo trebuia să răspundă dacă preluase cu adevărat ceea ce ei i-au oferit. În felul acesta, ceea ce conţineau învăţăturile Misteriilor egiptene era ceva ce putea să devină practic pentru viaţă, dar care trebuia să fie valorificat şi pentru timpul de dincolo de moarte, pentru

viaţa dintre moarte şi o nouă naştere. În epoca egipteană, omul se implicase deja în lumea fizică. Totodată însă el trebuia să cultive ceea ce moştenise în lumea fizică. Prin acest interes el a fost încătuşat de planul fizic, deoarece trebuia să coacţioneze la ceea ce făcuseră taţii.

Să ne gândim acum că sufletele actuale sunt reîncarnările sufletelor vechilor egipteni. Ce înseamnă pentru sufletele care trăiesc în prezent ceea ce s-a întâmplat atunci, ceea ce ele au trăit în încarnările lor egiptene? Ce au trăit între moarte şi o nouă naştere s-a întreţesut cu sufletul, se află în acest suflet şi a reînviat în epoca noastră, cea de a cincea, care reînvie roadele epocii a treia, roade pe care le regăsim în înclinaţiile, în ideile timpului nostru, care îşi au originea în lumea egipteană veche. În zilele noastre ies din nou la iveală toate ideile care au fost aşezate atunci ca nişte germeni în suflete. Din această cauză este uşor să recunoaştem că ceea ce oamenii cuceresc acum în plan fizic nu este nimic altceva decât o formă mai grosolană a evidenţierii interesului pentru acest plan, aşa cum s-a manifestat în vechiul Egipt, numai că oamenii de azi sunt mai adânc implicaţi în materie. Am văzut în mumificarea morţilor o cauză a ceea ce este trăit în prezent ca o concepţie materialistă în planul fizic.

Să ne gândim la un suflet al acelor timpuri, care a trăit ca elev al unui vechi iniţiat. Un astfel de elev a avut privirea spirituală orientată prin contemplaţie adevărată spre Cosmos. Felul cum se manifestau în Lună Osiris şi Isis devenise pentru el contemplare spirituală. Totul era saturat cu fiinţe sufleteşti-spirituale. Acest lucru îl preluase în sufletul său. El se reîncarnează apoi în epoca a patra şi a cincea. În epoca a cincea un astfel de om retrăieşte din nou toate aceste lucruri. Ele revin ca o amintire. Ce se întâmplă acum? Elevul îşi îndrepta privirea spre tot ce trăieşte în

lumea stelară. Această privire retrăiește într-un om oarecare în epoca a cincea. El își amintește ce văzuse și auzise atunci. El nu mai recunoaște acele lucruri pentru că au căpătat o tentă materială. Ceea ce vede el nu mai este partea spirituală, dar relațiile material-mecanice iau naștere din nou și el își recrează gândul ca amintire, în formă materialistă. Unde înainte văzuse entități divine, pe Isis și pe Osiris, el nu mai vede decât forțe abstracte, fără legătura spirituală. Aceste relații spirituale îi reapar sub forma de gânduri. Totul reînvie, dar în formă materială.

Să aplicăm aceasta unui suflet anume, care a pătruns atunci în marile interacțiuni cosmice; să ne gândim că ceea ce fusese văzut în spirit mai demult în Egipt reapare în fața acestui suflet, în epoca a cincea postatlanteană: îl avem pe Copernic [Nota 27]. Sistemul cosmic copernican a luat naștere ca o amintire a contemplării, a trăirilor din vechiul Egipt. Același lucru îl aflăm și în sistemul cosmic al lui Kepler [Nota 28]. Acești oameni au zămislit marile legi, din amintirea celor trăite în epoca egipteană. Acum să ne gândim la modul cum retrăiește așa ceva in suflet, ca o amintire discretă, să ne gândim că ceea ce gândește un astfel de spirit a fost trăit de el în vechiul Egipt în formă spirituală. Ce ne poate spune un astfel de spirit? Că i se pare că ar privi înapoi în vechea țară a egiptenilor. Când un astfel de spirit spune: Dar de aici înainte, după ce acum un an jumătate mi-au răsărit zorile, acum câteva luni ziua în toată plinătatea ei, și în sfârșit de puține zile Soarele curat al celor mai minunate contemplări, nimic nu mă mai reține; vreau să ador în incandescență sfântă; vreau să dispreţuiesc făpturile omenești cu mărturia simplă că eu am sustras vasele de aur ale Egiptului pentru a construi Dumnezeului meu un cort, departe de granițele Egiptului, nu este oare ca o amintire adevărată care corespunde realității? Aceste fraze aparțin lui

Kepler. Mai găsim la el şi următorul pasaj: Vechea amintire bate la poarta inimii mele. Atât sunt de uimitor înlănţuite faptele evoluţiei umane. În câte o vorbire plină de sens, enigmatică, se iscă lumină şi semnificaţie când simţi relaţiile spirituale. Viaţa devine puternică, oamenii percep integrarea lor într-un mare întreg atunci când înţeleg că individul este numai o formă particulară a spiritualului care este întreţesut cu lumea.

Am atras o dată atenţia asupra faptului că ceea ce egiptenii au reprezentat ca zei în forme animale a renăscut în vremea noastră ca darvinism. De asemenea, am arătat că atunci când îl înţelegi corect pe Paracelsus [Nota 29] poţi recunoaşte că terapeutica sa este a renaştere a ceea ce se propovăduia în templele vechiului Egipt. Cel care aprofundează personalitatea lui Paracelsus ştie la ce altitudine spirituală trăia spiritul său. Să-l cercetăm şi noi. Găsim la el o afirmaţie căreia merită să-i acordăm atenţie. El spune că în multe privinţe a învăţat multe lucruri, dar puţine dintre acestea le-a aflat din academii, însă în cursul peregrinărilor sale prin multe ţări a învăţat multe de la popor şi din tradiţii vechi. Nu avem posibilitatea să ne referim la exemple pentru a constata ce adevăruri profunde mai sunt încă prezente la poporul nostru, care nu mai sunt înţelese, dar pe care Paracelsus le putea valorifica. El spunea că a găsit o carte conţinând adevăruri medicale profunde. Ce carte numeşte el? Biblia! şi nu se referă numai la Vechiul Testament, ci în special la Noul Testament. Trebuie însă să poţi citi Biblia pentru a afla în ea ceea ce a găsit Paracelsus. Este adevărat că ea este o veche amintire a vechilor metode terapeutice egiptene. Însă datorită faptului că el a preluat tainele creştinismului, impulsul spre înalturi, operele sale s-au impregnat cu înţelepciune spirituală, ele s-au hristificat. Acesta este

mersul spre viitor. Acest lucru ar trebui să-l facă toţi cei care vor să împiedice drumul de întoarcere din căderea în materie în vremurile cele mai recente. Există o posibilitate de a nu subevalua prea mult marile progrese materiale. Dar există şi posibilitatea de a lăsa ca spiritualitatea să se infiltreze în ele.

Cel care studiază ce poate oferi ştiinţa materială, care coboară în ştiinţa materială şi nu este prea comod pentru a o aprofunda, acela acţionează ca specialist al ştiinţei spiritului. Multe lucruri se pot învăţa de la cercetători exclusiv materialişti. Putem impregna ceea ce găsim aici cu spiritul pur, pe care-l poate oferi ştiinţa spiritului. Când impregnăm în felul acesta totul cu spiritualitate, aceasta înseamnă creştinism corect înţeles. Când oamenii spun că ştiinţa spiritului este o concepţie fantastică nu înseamnă nimic altceva decât o calomniere a ei. Ea poate sta sigură şi neclintită pe terenul oricărei realităţi. A dori să aprofundăm o prezentare schematică a lumilor superioare ar fi numai începutul cel mai elementar. Nu este vorba ca partizanul ştiinţei spiritului să înveţe pe dinafară noţiunile ei. Nu este vorba numai de acest aspect, ci de faptul că adevăratele învăţături şi concepţii ale ştiintei spiritului despre lumile superioare trebuie să devină fertile în om, să fie transferate în tot, în viaţa de toate zilele.

Nu este vorba de a propovădui iubirea frăţească generală. Cel mai bine este să se discute cât mai puţin despre aceasta. A propovădui iubirea frăţească este ca şi cum ai spune sobei: Dragă sobă, sarcina ta este să încălzeşti camera. Împlineşte-ţi sarcina. Aşa stau lucrurile cu învăţăturile care se dau prin astfel de fraze. Este vorba de mijloacele folosite. Soba rămâne rece dacă nu fac decât să-i spun să fie caldă. Ea se încălzeşte dacă primeşte combustibil. Şi omul rămâne şi el rece la sfaturi. Dar ce

reprezintă combustibil pentru omul modern? Faptele izolate ale învăţămintelor spirituale sunt combustibil pentru om. Nu trebuie să fii comod şi să te opreşti la „iubirea frăţească generală". Oamenilor trebuie să li se dea combustibil. Fraternitatea survine atunci de la sine. Aşa cum plantele îşi întind florile spre Soare, trebuie să privim şi noi spre Soarele vieţii spirituale.

Important este să nu preluăm doar ca învăţături teoretice lucrurile în care am putut pătrunde cu privirea, ci ca acestea să devină forţe în sufletele noastre. Pentru fiecare om, în orice post s-ar afla în viaţa practică, putem da impulsuri pentru ce are el de făcut. Oamenii care privesc, în prezent, de sus, cu un anumit dispreţ la ştiinţa spiritului se simt superiori învăţăturilor „fantastice" ale ştiinţei spiritului. Ei găsesc în acestea „afirmaţii care nu pot fi dovedite" şi spun că trebuie să ne ţinem de fapte. Dacă cel ce a aderat la ştiinţa spiritului nu este puternic, ci s-ar descuraja, s-ar putea întâmpla să fie influenţat în siguranţa şi energia sa văzând că tocmai cei care ar trebui să înteleagă ştiinţa spiritului nu înţeleg absolut nimic.

Epoca noastră ajunge prea uşor să privească de sus la ceea ce egiptenii au numit zeii lor. Se spune: „Abstracţiuni închipuite". Omul modern este însă mult mai superstiţios. El depinde de cu totul altfel de zei, care pentru el sunt autoritate. Pentru că nu pleacă genunchii în faţa lor, el nu observă ce superstiţie întreţine.

Dragi prieteni, acum, că am fost din nou împreună, să păstrăm în amintire faptul că atunci când ne despărţim nu trebuie să ducem cu noi numai un număr de adevăruri, ci să luăm cu noi o impresie generală, o impresie despre ceea ce am simţit şi care capătă în modul cel mai corect forma pe care antroposoful o cunoaşte ca impuls al voinţei: că el

vrea să pătrundă în viaţă şi să nu se lase influenţat de nimic în siguranţa sa.

Să aducem în faţa sufletului o imagine. Se spune atât de adesea: Vai, aceşti căutători ai spiritului! Ei se adună în loja lor şi acolo agită tot felul de lucruri. Pe acestea, omul care este la nivelul timpului nostru nu le poate admite. Aderenţii la ştiinţa spiritului se prezintă uneori ca o clasă de oameni dispreţuită, ca nişte inculţi şi neinstruiţi. Trebuie să ne descurajeze asemenea atitudini? Nu! Să aducem în faţa sufletului o imagine şi să trezim sentimentele care se leagă de aceasta. Ne amintim de lucruri analoage din timpuri trecute, ne amintim cum în vechea Romă se întâmpla ceva foarte asemănător. Vedem cum creştinismal se răspândeşte la început chiar la Roma, într-o clasă de oameni foarte dispreţuită. Ne uităm, în prezent, de exemplu, cu îndreptăţită încântare la Colosseumul construit de Roma imperială. Putem însă să ne aruncăm privirea şi la oamenii care se considerau a fi pe atunci la înălţimea timpului lor şi care priveau cum erau arşi creştinii în arenă şi cum se aprindea tămâie pentru ca mirosul cadavrelor să nu urce până la ei.

Şi acum să ne îndreptăm privirea spre şirul celor dispreţuiţi. Ei trăiau în catacombe, în ganguri subterane. În aceste locuri trebuia să fie ascuns creştinismul care începuse să se răspândească. Acolo, jos, au înălţat primii creştini altare pe mormintele morţilor lor. Acolo, jos, îşi aveau minunatele lor semne, lucrurile lor sfinte. Suntem cuprinşi de o stare sufletească ciudată când păşim azi prin catacombe, în Roma subterană, dispreţuită. Creştinii ştiau ce le era rezervat. Era dispreţuit ceea ce era primul germene al impulsului lui Hristos, germene închis în catacombe subterane. Ce a rămas din Roma imperială?

Aceasta a dispărut de pe Pământ. Dar ceea ce trăia atunci în catacombe a ieşit la suprafaţă.

Fie ca cei care vor să devină purtători ai unei concepţii spirituale despre lume să păstreze siguranţa primilor creştini. Fie ca reprezentanţii ştiinţei spiritului, dispreţuiţi de lumea erudiţilor contemporani, să ştie că lucrează tocmai pentru ceea ce va înflori şi se va dezvolta în viitor. Fie ca ei să înveţe să suporte tot ce le este ostil în prezent. Noi lucrăm pătrunzând în viitor. Acest lucru se poate face şi cu modestie şi, de asemenea, cu siguranţă, fără îngâmfare, luptând împotriva greşitelor înţelegeri ale timpului nostru.

Cu astfel de sentimente să încercăm să facem ca ceea ce ni s-a înfăţişat sufletului nostru să dăinuie. Să o ducem cu noi ca forţă şi să acţionăm frăţeşte mai departe, în sensul corect!

NOTE

Stenogramele după conferinţele ţinute liber de R. Steiner prezintă, mai ales în cazul ciclului de faţă, lacune. Prima ediţie (Dornach, 1931) a adus unele completări dintr-o altă transcriere, pe baza căreia fusese scoasă ediţia de la Berlin, 1911. Unele pasaje incomplete sunt menţionate în note.

1. *Goethe... în scrierea „Taine”*: Vezi conferinţa lui R. Steiner: Köln, 25 decembrie 1907, *Tainele. O poezie de Crăciun şi de Paşti de Goethe.* Extras din ***Natura şi esenţa spirituală – influenţa lor în lumea noastră vizibilă***, GA 98.

2. *În acele colecţii... pe care le numim Vede*: „Veda”, adică „Ştiinţă” sfântă, se numeste totalitatea celor mai vechi scrieri religioase ale indienilor redactate în limba sanscrită, cărora le este atribuită o origine divină. Este o literatură vastă, transmisă mult timp numai pe cale orală. Textele vedice transmise sunt în principal: 1. Sanhitasurile, colecţie de cântece, formule sacrificiale şi magice; 2. Brahmanele; 3. Aranyakasurile şi Upanişadele. Se deosebesc patru astfel de colecţii, numite prescurtat „cele patru Vede”.

3. *Zarathutstra*: Este subînţeles primul Zarathustra adică Zarathustra propriu-zis. În conferinţa publică despre Zarathustra, Berlin, l9 ianuarie 1911, GA 60, Răspunsurile ştiinţei spiritului la marile probleme ale existenţei, Steiner spune: „Istoricii greci atrag mereu atenţia asupra faptului că Zarathustra trebuie plasat în timp aproximativ cu 5 000–6 000 de ani înainte de războiul troian”.

4. *Homer*, secolul 9 î.Hr

5. *Eshil*, 525–456 î.Hr. *Sofocle*, 497/496-406 î.Hr.

6. *Rafael Santi*, 1483–1520.

7. *sintagma „Eu sunt ceea ce a fost, ...”*: Inscripţia la statuia zeiţei din Saïs

8. *Carol cel Mare*, 724–814.

9. *sub conducereu unei entităţi elevate... Pleroma*: Vezi, pentru detalii, R. Steiner, conferinţa *Fenomene culturale*, Dornach, 15 iulie 1923, GA 225.

10. *Manu*: Desemnare teosofic-indiană a marelui iniţiat care a condus nucleele populaţionale din Atlantida spre răsărit. Vezi în ***Principiul economiei spirituale în legătură cu problema reîncarnării. Un aspect al conducerii spirituale a umanităţii***, GA 109, Conferinţa I.

11. *Alexandru cel Mare*, 356–323 î.Hr.; el a condus în 327 expediţia din India.

12. ***Teosofia****. Introducere în cunoaşterea suprasensibilă a lumii şi a determinării omului*, GA 9.

13. *Kama, Kama-Manas*: Denumiri teosofice. Kama este corpul astral; Kama-Manas este aşa-numitul Manas inferior, sufletul raţiunii; Manas, aşa-numitul Manas superior, este denumit în Teosofia lui R. Steiner „sufletul conştienţei plin de spirit” sau „sine spirituală”.

14. *aşa cum Pranei îi corespunde Buddhi*: În primele două ediţii găsim: „aşa cum corespunde lui Kama Buddhi”, care se datorează unei erori a celui care a transcris.

15. *Socrate*, 470 –399 î.Hr. *Platon*, 427 – 347 î.Hr.

16. *Această imagine, Brahmanul indienilor..., care grecilor le apărea cu Herakles*: În locul punctelor, în ediţii anterioare, se afla un pasaj tipărit în mod lacunar, privind eul şi Brahma, aparent o trimitere la celebra frază: *Aham Barhma asmi* = Eu sunt Brahma, care a fost eliminat. Vezi GA 113, ***Orientul în lumina Occidentului. Copiii lui Lucifer şi fraţii lui Hristos***, conferinţele III, VI, VII.

17. *O Solon, Solon*: Citat din Platon, *Timaios*, 22 B/22C.

18. *Tacitus Publius*, 55-116, istoric roman, Germania, cap. XI.

19. *Hermes Trismegistos*: Vezi R. Steiner despre Hermes în GA 60, ***Răspunsurile ştiinţei spiritului la probleme mari ale existenţei***.

20. *Harmmurabi*, 1955–1913 î.Hr.

21. Este în adevăr expresia unui iniţiat: Din *Odiseea* lui Homer, Cântul al XI-lea, versurile 488–491.

22. *Augustinus*, 353–430, citat din *Retractationes*, L.I, cap. XIII, 3.

23. *Oamenii, chiar şi teosofii, îşi reprezintă de obicei tainele reîncarnării într-un mod mult prea simplist*: Vezi expunerile din GA 109/ III „***Principiul economiei spirituale în legătură cu problemele reîncarnarii***".

24. *H.P. Blavatsky*, 1831–1891. A fondat Societatea teosofică.

25. *Această capacitute a fost implantată şi considerată faptă a Zeului...*: În primele două ediţii se scrie, conform copiei disponibile, „a Zeului Manu", fapt care trebuie să se datoreze unei erori auditive. Numele corect nu a putut fi stabilit până în prezent.

26. *Dacă folosim azi expresia Devachan*: Pasajul, în manuscris, este incomplet şi eronat. Din această cauza am eliminat aici o propoziţie care induce în eroare, dar care a foat prezenta în ediţiile anterioare. În mod obiectiv, Devachanul este o denumire care se referă, ca şi Devayana, la domenii spirituale superioare. Lingvistic, dimpotriva, Devachan este un cuvânt tibetan care în traducerea în limba indiană-sukhavati a fost impregnat cu numele de Cerul sau Paradisul lui Indra. Devayana este pur indian şi înseamnă Calea (Yana) zeilor (Deva).

27. *Copernic*, 1473–1543.

28. *Kepler*, 1571–1630. Citatul este din prefaţa la cartea a cincea a lucrării *Harmonices Mundi*.

29. *Paracelsus* (Theophrastus Bombastus von Hohenheim), 1493–1541.

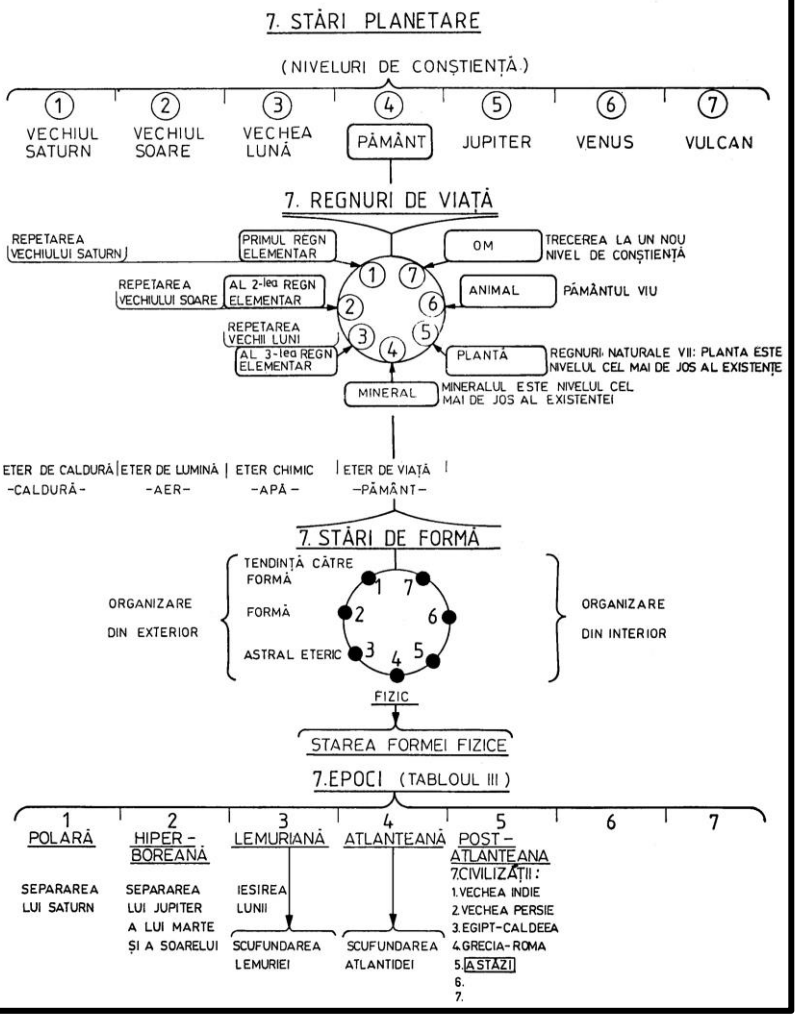
EPOCI DIN ISTORIA PĂMÂNTULUI ȘI PERIOADE GEOLOGICE

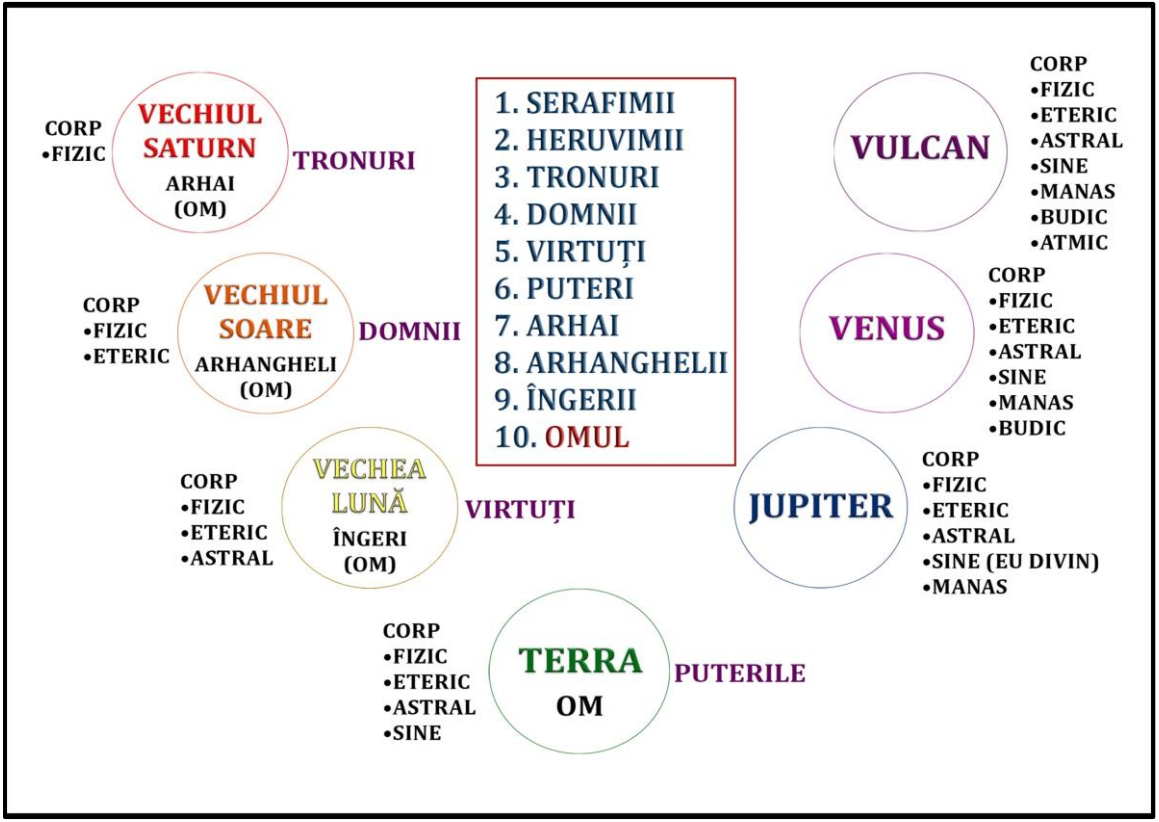
(cf. G. WACHSMUTH – Die Entwicklung der Erde)

REPETAREA FAZELOR MAI VECHI LA UN NIVEL SUPERIOR	ERA	ÎMPĂRȚIREA ÎN EPOCI		FAUNA	FLORA	FORMAREA ȘI STRUCTURA PĂMÂNTULUI
REPETAREA VECHIULUI SATURN	FAZE COSMICE	1. EPOCA POLARĂ		Stadii cosmice preliminare ale formării sistemului solar Formarea sferei și a corpului lui Saturn		Diferențierea prin contracție a sferelor planetare
REPETAREA VECHIULUI SOARE		2. EPOCA HIPERBOREANĂ		Formarea sferei și a corpului lui Jupiter Formarea sferei și a corpului lui Marte Separarea Pământului și a Soarelui Pământul, organism planetar (înglobând și Luna) începe să evolueze în jurul Soarelui		
REPETAREA VECHII LUNI	PALEOZOIC	3. EPOCA LEMURIANĂ	INCEPUT	Epocă vitalizată Biosfera generatoare Diferențierea învelișurilor și a nucleului Archaic	Procese de schimb în atmosferă. Compuși albuminoizi Coloizi – suspensii Primele forme animale și vegetale în atmosfera vitalizată.	Formarea straturilor periferice. Atmosfera (TABLOU IV)
REPETAREA EPOCII POLARE ÎN EPOCA LEMURIANĂ						Precipitare de substanțe primitive, viitoare roci primare
REPETAREA EPOCII HIPERBOREENE ÎN EPOCA LEMURIANĂ				Diferențierea internă și formarea straturilor Nevertebrate marine Triobiți. Brahiopode. Corali. Cambrian Pești primitivi Silurian Devonian Înmulțirea cochiliilor calcaroase	Forme vegetale primitive între două ape, alge, varec. Primele plante de uscat.	Sedimentare. Tendința de formare a unei suprafețe terestre plastice. Atmosferă apoasă și caldă.
MIJLOCUL EPOCII LEMURIENE			MIJLOC	Carbonifer Amfibii Permian Triasic Reptile	Ferigi Criptogame Lycopode Păduri de conifere	Cutarea suprafeței terestre (climat tropical în emisfera nordică) (Tendință puternică dar trecătoare de durificare)
SFÂRȘITUL EPOCII LEMURIENE	MEZOZOIC		SFÂRȘIT	Jurasic Archeopterix Animale uriașe Saurieni Mamifere inferioare Cretacic Scufundarea Lemuriei Păsări cu dinți Saurieni	Ferigi arborescente Primii arbori foioși și plante cu flori angiosperme	Ieșirea „Lunii Purificarea atmosferei Puternice transgresiuni marine. Mobilitate reînoită a suprafeței terestre. Scufundarea Lemuriei
EPOCA ATLANTEANĂ	NEOZOIC (CENOZOIC)	4. EPOCA ATLANTEANĂ	1. 2. 3. Terțiar: Paleocen, Eocen, Oligocen, Miocen, Pliocen	Primele copitate sălbatice. Mamifere superioare Vite Primate	Continuarea diferențierii plantelor până la flora actuală.	Atmosferă caldă încă, dar în curs de răcire. Deformarea plastică a Pământului până în Cuaternar. (TABLOU VII, VIII, IX)
			4. 5. 6. 7. Cuaternar: Diluvium, Glaciații (TABLOU X), Scufundarea Atlantidei	(Schelete umane) Nici o nouă specie, însă modificări geografice ale florei și ale faunei.		Glaciații Scufundarea Atlantidei
EPOCA POST-ANTLANTEANĂ		5. EPOCA POST-ATLANTEANĂ	1. Vechea Indie 2. Vechea Persie 3. Egipt-Caldeea 4. Grecia-Roma 5. Astăzi 6. 7.	Actuală	Actuală	Creșterea căldurii și micșorarea căldurii pe Pământ (TABLOU XI)

STADII PRELIMINARE ȘI PERIOADE EVOLUTIVE IN ORGANISMUL COSMIC

(cf. G. WACHSMUTH – Die Entwicklung der Erde)

CORP
•FIZIC
VECHIUL SATURN
ARHAI (OM)
TRONURI
CORP
•FIZIC
•ETERIC
VECHIUL SOARE
ARHANGHELI (OM)
DOMNII
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
VECHEA LUNĂ
ÎNGERI (OM)
VIRTUȚI
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
•SINE
•ATMIC
TERRA
OM
PUTERILE
1. SERAFIMII
2. HERUVIMII
3. TRONURI
4. DOMNII
5. VIRTUȚI
6. PUTERI
7. ARHAI
8. ARHANGHELII
9. ÎNGERII
10. OMUL
VULCAN
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
•SINE
•MANAS
•BUDIC
VENUS
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
•SINE
•MANAS
•BUDIC
JUPITER
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
•SINE (EU DIVIN)
•MANAS